

Bollar och tötsii om vartannat

Tvåspråkighet och kodväxling i ett handbollslags träningsverksamhet

Mikael Piippo, 33983

Pro gradu-avhandling i svenska språket

Handledare: Saara Haapamäki

Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi

Åbo Akademi

2019

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA, PSYKOLOGI OCH TEOLOGI

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Svenska språket	
Författare: Mikael Piippo	
Arbetets titel: Bollar och tötsii om vartannat - Tvåspråkighet och kodväxling i ett handbollslags träningsverksamhet	
Handledare: Saara Haapamäki	Handledare:
Abstrakt:	
<p>Syftet med denna avhandling pro gradu är att presentera en omfattande karakterisering och analys av den språkliga praktiken på ett svensk-finskt tvåspråkigt handbollslags träningspass. Handbollslaget finns i Åbo och lagets spelare har varierande kunskaper i svenska och finska. Alla spelare är flickor i åldern 12-14 år. Laget har tre vuxna, tvåspråkiga tränare.</p> <p>I avhandlingen strävar jag efter att belysa hur den svensk-finska tvåspråkigheten formar sig i en miljö där språkanvändningen inte styrs av specifika språkrelaterade ändamål eller riktlinjer. Jag undersöker också hur svenskspråkiga, finskspråkiga och tvåspråkiga deltagare upplever handbollsträningarnas språkliga praktik och hur de reagerar på den. Dessutom intresserar jag mig för om denna ”fria” tvåspråkiga praktik har någon inverkan på handbollsspelarna och deras språkkunskaper, och vilken denna inverkan i så fall är.</p> <p>Mitt material består framför allt av ljudinspelningar av de tre tränarnas tal under träningspassen, intervjuer med tränarna och spelarna samt en enkätundersökning bland spelarnas föräldrar. Därtill har jag gjort egna observationer under sex olika träningspass som jag följt med på plats.</p> <p>Största delen av min undersökning består av en analys av transkriptioner av handbollstränarnas tal under träningspassen. För denna del av analysen använder jag mig av en modifierad version av Saara Haapamäkis och Harriet Erikssons (2017: 163) analysmodell för litterär flerspråkighet. Jag har också räknat antalet svenska och finska ord i tränarnas tal. Analysen av transkriptionerna kompletteras med tränarnas och spelarnas intervjusvar, med föräldrarnas enkätsvar och med mina egna observationer.</p> <p>Min analys visar att de tre handbollstränarna som helhet talar ungefär lika mycket svenska och finska, även om det finns tydliga skillnader mellan tränarna. På basis av tränarnas språkliga strategier verkar de ha olika uppfattningar om spelartruppens språkkunskaper och konstruera olika ”tilltänkta mottagare” för sitt tal. Tränarna signalerar inte att någotdera språket skulle vara bättre eller sämre än det andra. Handbollsträningarnas tvåspråkighet verkar ha utvecklat spelarnas sociala kompetens och förmåga att orientera sig i varierande språkmiljöer. Spelarna har en öppen och okomplicerad attityd till den svensk-finska tvåspråkigheten, och de upplever dessutom att den förbättrat deras kunskaper i deras svagare språk. Särskilt finskspråkiga spelare upplever att deras kunskaper i svenska blivit bättre.</p>	
Nyckelord: Språkkontakt, tvåspråkighet, flerspråkighet, kodväxling, språkväxling, tal, språksociologi	
Datum:	Sidoantal: 90
Abstraktet godkänt som mognadsprov:	

Innehåll

1 Inledning.....	1
1.1 Introduktion och syfte	1
1.2 Definition av begreppet tvåspråkighet	1
1.3 Tidigare forskning, forskningsluckor och forskningsfrågor.....	3
1.4 Disposition	10
2 Material.....	11
2.1 Föreningen.....	11
2.2 Informanterna	13
2.2.1 Tränarna	13
2.2.2 Spelarna	13
2.2.3 Spelarnas föräldrar	15
2.3 Ljudinspelningarna från träningspassen.....	15
2.4 Intervjuerna	17
2.4.1 Tränarna	17
2.4.2 Spelarna.....	18
2.5 Enkätundersökningen	19
2.6 Mina observationer.....	20
3 Teori och metod.....	22
3.1 Kodväxling.....	22
3.1.1 Definition av begreppet kodväxling.....	22
3.1.2 Olika typer av kodväxling.....	23
3.2 Haapamäkis och Erikssons analysmodell för litterär flerspråkighet.....	24
3.2.1 Introduktion.....	24
3.2.2 Haapamäkis och Erikssons analysmodell	25
3.3 Min modifierade analysmodell.....	26
3.3.1 Allmänt om min modifierade analysmodell.....	26
3.3.2 Kontext.....	27
3.3.3 Form	29
3.3.4 Kodväxlingens tilltänkta funktioner och tvåspråkighetens effekter.....	31
3.3.5 Min tillämpning av analysmodellen.....	34

4 Analys.....	35
4.1 Kontext	35
4.1.1 Åbo och Åbo ekonomiska region.....	35
4.1.2 Handbollen i Finland.....	36
4.2 Kommunikationen på handbollslagets träningar.....	37
4.2.1 Spelarna.....	38
4.2.2 Tränarna och deras kodväxling	41
4.2.2.1 Allmänt.....	41
4.2.2.2 Tränare Tove	42
4.2.2.2.1 Inspelningen av Toves tal.....	42
4.2.2.2.2 Intervjun med Tove	48
4.2.2.3 Tränare Astrid	49
4.2.2.3.1 Inspelningen av Astrids tal.....	49
4.2.2.3.2 Intervjun med Astrid	53
4.2.2.4 Tränare Fredrika.....	55
4.2.2.4.1 Inspelningen av Fredrikas tal	55
4.2.2.4.2 Intervjun med Fredrika.....	62
4.2.2.5 Sammanfattning	64
4.3 Deltagarnas upplevelser av handbollsträningarnas språkliga praktik	68
4.3.1 Tränarnas upplevelser	68
4.3.2 Spelarnas upplevelser.....	71
4.3.3 Föräldrarnas enkätsvar	78
4.3.4 Mina observationer.....	80
5 Sammanfattning, slutsatser och diskussion.....	82

Källförteckning

Bilagor

1 Inledning

1.1. Introduktion och syfte

I denna avhandling pro gradu studerar jag tvåspråkighet i ett handbollslags träningsverksamhet i Åbo. Laget är ett av Handbollsföreningen ÅIFK:s flicklag och spelarna är i åldern 12-14 år. Språken som används i laget är svenska och finska och spelarnas kunskaper i dessa språk varierar. Mitt övergripande syfte med denna avhandling är att belysa hur den svensk-finska tvåspråkigheten formar sig i en miljö där språkanvändningen inte styrs av regleringar eller specifika språkrelaterade ändamål (till skillnad från till exempel skolan). Jag är också intresserad av vilka konsekvenser denna ”fria” tvåspråkiga praktik har på deltagarna. Jag preciserar syftet med avhandlingen i avsnitt 1.3.

Min undersökning baserar sig på ett inspelningsmaterial, ett flertal intervjuer, en enkätundersökning och mina egna observationer (jag presenterar mitt material i avsnitt 2). Jag har samlat in materialet under åren 2016-2018 och delar av det används i andra studier inom ramen för forskningsprojektet Handboll på två språk vid svenskämnet vid Åbo Akademi.

1.2 Definition av begreppet tvåspråkighet

Innan jag går över till att presentera tidigare forskning som min avhandling kan tänkas tangera är det nödvändigt att diskutera begreppet tvåspråkighet och min tolkning av det. Inledningsvis vill jag påpeka att jag använder begreppet tvåspråkighet synonymt med flerspråkighet. Detta är i det här sammanhanget närmast en detalj eftersom denna avhandling så gott som uteslutande behandlar språkparet svenska-finska, det vill säga två språk.

I likhet med Skutnabb-Kangas (1981: 84) och Baker (1997: 4-5) gör jag skillnad på tvåspråkighet på gruppnivå och tvåspråkighet på individnivå. Med tvåspråkighet på gruppnivå avser jag den tvåspråkighet som bildas av en grupp inom vilken det talas olika språk. Denna typ av tvåspråkighet kan enligt min tolkning bildas antingen av tvåspråkiga talare som växlar mellan olika språk, av enspråkiga talare som talar olika språk eller av en kombination av dessa. Denna mycket vida definition innefattar naturligtvis oerhört många samhällen, folkgrupper och sällskap världen över.

Att fastställa kompetenskriterier för tvåspråkighet på individnivå är svårt och definitionerna på individuell tvåspråkighet varierar stort (se till exempel Romaine 1989: 10-11; Skutnabb-Kangas 1981: 83-88; Mackey 2000: 26-27 för genomgångar av olika definitioner). Skutnabb-Kangas (1981: 83-84) påpekar att alla definitioner på individuell tvåspråkighet sist och slutligen är godtyckliga eftersom ”varje forskare använder en definition som passar just hennes/hans forskningsområde och forskningssyfte”. Jag tänker inte göra något undantag till detta mönster utan definierar till näst vad jag i denna avhandling avser med individuell tvåspråkighet, det vill säga vad det betyder när jag beskriver en handbollstränare eller en spelare som tvåspråkig.

Eftersom min undersökning fokuserar på en grupp med flera individer och språkanvändningen formas av interaktionen mellan deltagarna syftar termerna (individuell) tvåspråkighet och tvåspråkig i denna avhandling på förmågan att smidigt och utan särskilt stor möda kommunicera muntligt på både svenska och finska. Denna definition uppvisar vissa likheter med lingvisten Einar Haugens (1953: 6-7) tanke om att tvåspråkighet börjar när talaren kan producera fullständiga, meningsfulla yttranden på fler än ett språk. Jag har samlat information om tränarnas och spelarnas tvåspråkighet genom att göra intervjuer med dem (tränarna i avsnitt 2.2.1, 2.4.1 och 4.2.2.1, spelarna i avsnitt 2.4.2 och 4.3.2), och i spelarnas fall har jag bland annat frågat vilket eller vilka språk de använder hemma och i skolan (avsnitt 4.2.1).

Jag vill påpeka att det knappast är möjligt eller på något sätt ändamålsenligt att dra en skarp gräns mellan enspråkiga och tvåspråkiga spelare eftersom det finns olika grader av enspråkighet och tvåspråkighet. När jag i denna avhandling skriver om enspråkiga och tvåspråkiga, och om svenskspråkiga och finskspråkiga, personer bör det därför inte tolkas som ovillkorliga klassificeringar utan snarare som beskrivningar och förenklingar av deras språkliga egenskaper.

Som en fortsättning på diskussionen kring tvåspråkighet vill jag ännu kort kommentera min användning av begreppet kodväxling. I denna avhandling står termen kodväxling för all form av växling mellan olika språk. Jag gör således inte skillnad på kodväxling och lån, en gränsdragning som visat sig vara besvärlig inom lingvistik. Jag presenterar och diskuterar min definition av kodväxling utförligare i avsnitt 3.1 i denna avhandling.

1.3 Tidigare forskning, forskningsluckor och forskningsfrågor

Språkkontakt och den kodväxling som den ofta ger upphov till är ett välutforskat fenomen världen över, i synnerhet när det gäller talat språk. Svenskfinland och språkparet svenska-finska utgör inget undantag i detta avseende. Det finns ett flertal undersökningar om svensk-finsk språkkontakt och kodväxling hos barn (till exempel Green-Vänttinen 1996; Rontu 2005; Berglund 2008), ungdomar (Henricson 2013) och vuxna (Karnaattu 2014). Forskare har också intresserat sig för svensk-finsk kodväxling i daghem (till exempel Mård-Miettinen & Palviainen 2014; Palojärvi m.fl. 2016) och skolor (till exempel Slotte-Lüttge 2005; Lahti 2015). I det följande presenterar jag ett urval tidigare undersökningar som behandlat liknande ämnen som denna avhandling, och pekar på några forskningsluckor som denna avhandling ämnar fylla. Eftersom antalet undersökningar om språkkontakt, tvåspråkighet och kodväxling på olika håll i världen är så stort har jag i denna genomgång valt att fokusera på forskning om Svenskfinland och språkparet svenska-finska.

Maria Green-Vänttinens (1996), Heidi Rontus (2005) och Raija Berglunds (2008) undersökningar av barns kodväxling har flera gemensamma drag. Alla tre har studerat tvåspråkiga barn som lär sig eller har lärt sig både svenska och finska hemma. I undersökningarna varierar barnens ålder mellan två och tio år. Green-Vänttinens (1996), Rontus (2005) och Berglunds (2008) metoder och materialurval varierar en aning men deras upptäckter och slutsatser uppvisar vissa likheter. Alla tre påpekar att barnen vuxit upp och utvecklat sin tvåspråkighet enligt principen en person-ett språk och att detta tar sig uttryck i barnens språkanvändning. I praktiken innebär det att barnen i undersökningarna talar svenska med vissa personer och finska med andra. (Green-Vänttinen 1996: 114; Rontu 2005: 203-205; Berglund 2008: 135-138, 180, 290.) Om flera personer med olika språkliga kunskaper deltar i samtalet växlar barnen språk beroende på vem de talar till (Green-Vänttinen 1996: 114; Berglund 2008: 137-138, 210-214). Enligt Grosjean (1982: 129-130) är det överlag naturligt för en tvåspråkig person som talar till en enspråkig person att välja den enspråkiga personens språk, åtminstone om han eller hon vill att kommunikationen fungerar. Green-Vänttinens (1996), Rontus (2005) och Berglunds (2008) undersökningar visar att denna tendens utvecklas redan i mycket ung ålder. Enligt Rontu (2005: 280-281) kan barn också språkväxla för att ge emfas och betona sin utsaga samt för att skapa kontrast till exempelvis en samtalspartner eller något som sagts.

I Sofie Henricsons (2013) doktorsavhandling är informanterna äldre än i undersökningarna jag presenterat ovan. Henricson (ibid.) fokuserar på 16-18 år gamla ungdomar på fyra svenska språköar i Finland: Björneborg, Kotka, Tammerfors och Uleåborg. I dessa städer är den svenskspråkiga minoriteten betydligt mindre än i övriga Svenskfinland (Henricson 2013: 16-17) och undersökningen erbjuder information om majoritetsspråket finskans inverkan på svenskan. I likhet med Green-Vänttinen (1996), Rontu (2005) och Berglund (2008) bygger Henricson (2013) sin analys på inspelningar av informanternas samtal. Hon har studerat om och i vilken utsträckning finska inslag förekommer i informanternas svenskspråkiga samtal, och hur informanterna själva förhåller sig till kodväxling. Henricson (2013: 229) noterar att helt enspråkiga samtal är sällsynta i hennes material. De flesta samtal innehåller med andra ord kodväxling, och enligt Henricson (2013: 229) kan kodväxlingen ha ”en övergripande funktion, t.ex. att signalera identitet eller gruppstillhörighet”. I de samtal som Henricson (2013) spelat in, som endast har tvåspråkiga deltagare, lär det främst handla om att genom kodväxling konstruera en gruppidentitet för tvåspråkiga individer.

Jonna Karnaattu (2014) har i sin avhandling pro gradu fokuserat på unga tvåspråkiga vuxnas attityder till kodväxling. Karnaattus (2014: 35-38) tio informanter är i åldern 21-29 år och bosatta i Helsingfors. De upplever sig själva som tvåspråkiga med avseende på svenskan och finskan (ibid.). Karnaattus (2014: 40-43) undersökning av informanternas attityder till kodväxling baserar sig på tre gruppintervjuer som hon gjort med informanterna, och hon är å ena sidan intresserad av informanternas egen inställning till kodväxling och å andra sidan av hur informanterna upplever omgivningens attityd till kodväxling. Karnaattus (2014: 46) informanter betonar vikten av att kunna tala ett ”rent” språk när det behövs och upplever att språkbruk med lika många ord på svenska och finska är något som bör undvikas. Dessa åsikter om kodväxling motiverar informanterna med att kodväxling minskar på talarens trovärdighet och ger en bild av att han eller hon inte behärskar någotdera språket tillräckligt bra för att tala endast det ena av dem. Å andra sidan finns det enligt informanterna också fördelar med kodväxling, bland annat att kodväxlingen kan underlätta och försnabba kommunikationen och göra den naturligare. (Karnaattu 2014: 46-51.) Omgivningens reaktioner på kodväxling, såsom Karnaattus (2014: 53) informanter upplevt dem, har varit blandade. Äldre släktingar, till exempel föräldrarna, har i vissa fall uppmanat informanterna att undvika kodväxling och anmärkt när informanterna växlat mellan svenska och finska (Karnaattu 2014: 55). Det är möjligt att släktingarnas, det vill säga den äldre generationens,

attityder bidragit till informanternas åsikt att en blandning av svenska och finska kan tolkas som bristande kunskaper i bägge språken. Informanternas kodväxling har också väckt munterhet och i vissa sällsynta fall beundran hos vänner och bekanta (Karnaattu 2014: 54-58). Karnaattu (2014: 58) kommer också fram till att hennes informanter har lättare för att kodväxla om samtalspartnern är tvåspråkig medan de försöker undvika kodväxling i samtal med enspråkiga personer. Att undvika kodväxling är enligt Karnaattus (ibid.) informanter ett sätt att ta hänsyn till enspråkiga samtalspartner i och med att informanterna ”på någon nivå är medvetna om att finnar inte kan svenska”. Grundprincipen en person-ett språk återfinns med andra ord även hos Karnaattus (2014) informanter, men med tvåspråkiga samtalspartner kan informanterna använda både svenska och finska.

De undersökningar jag presenterat hittills har behandlat tvåspråkighet och kodväxling i lediga, informella sammanhang. Karita Mård-Miettinen och Åsa Palviainens (2014) studie av en tvåspråkig pedagogs användning av svenska och finska på en finsk daghemsavdelning samt Anna Slotte-Lüttges (2005) och Anne Lahtis (2015) undersökningar om interaktion i klassrum med tvåspråkiga elever fokuserar däremot på språkbruk i en undervisningskontext, och jag presenterar dem till näst.

Mård-Miettinen och Palviainen (2014) diskuterar i sin undersökning olika sätt att arrangera tvåspråkig undervisning, det vill säga undervisning med både svenska och finska som verksamhetsspråk. Mård-Miettinen och Palviainen (ibid.) har undersökt en tvåspråkig daghemspedagogs sätt att lära finskspråkiga barn i åldern 2-6 år svenska. Pedagogens ändamål har med andra ord uttryckligen varit att lära barnen ett nytt språk eller åtminstone grunderna i det. Mård-Miettinen och Palviainen (2014: 325-328) kommer bland annat fram till att pedagogen strävar efter att hela tiden kommunicera tvåspråkigt, att använda ungefär lika mycket svenska och finska och att inte förmedla exakt samma innehåll på båda språken (parallell kodväxling, avsnitt 3.3.3 i denna avhandling). Hon är också noga med att inte skapa en bild av att det ena språket är bättre eller mer eftersträvänsvärt än det andra (Mård-Miettinen & Palviainen 2014: 327). Vidare konstaterar Mård-Miettinen och Palviainen (2014: 328-329) att pedagogen använder finska, det vill säga det språk som barnen med säkerhet förstår, när hon vill försäkra sig om att barnen begriper vad hon säger, när hon initierar en diskussion och när hon vill fånga barnens uppmärksamhet. Svenska kan hon å sin sida använda till exempel när hon samtidigt har möjlighet att demonstrera

vad hon menar (Mård-Miettinen & Palviainen 2014: 330). Pedagogen är i väldigt hög grad medveten om sitt eget språkbruk och vilka språkliga strategier hon använder sig av, och hon har till och med gett sin språkliga linje ett namn: ”pedagogik på två språk” (Mård-Miettinen & Palviainen 2014: 331). Mård-Miettinen och Palviainen (ibid.) klassar daghemspedagogens tvåspråkiga pedagogik som ett flexibelt mångfaldigt arrangemang, en benämning som de lånat av tvåspråkighetsforskaren Ofelia Garcia (2009: 297-310). I flexibelt mångfaldiga arrangemang strävar läraren efter att ständigt använda en kombination av två eller flera språk för att på så sätt stärka elevernas tvåspråkighet och dessutom lära dem språklig tolerans. Därmed är tvåspråkighet både ett verktyg för och själva målet med inläringen. (Garcia 2009: 309; Mård-Miettinen & Palviainen 2014: 322.) Jag återkommer till Garcias (2009) tankar om tvåspråkighet och tvåspråkig undervisning i avsnitt 5 i denna avhandling. Mård-Miettinen, Palviainen och Anu Palojärvi har sedermera gjort fler undersökningar kring samma tvåspråkiga daghemspedagogik (Palojärvi m.fl. 2016).

I Mård-Miettinen och Palviainens (2014) undersökning hade daghemspedagogen ett tydligt språkligt ändamål. Samma gäller för lärarna i Slotte-Lüttges (2005) och Lahtis (2015) undersökningar som fokuserar på interaktionen mellan skolelever och lärare. Eleverna i Slotte-Lüttges (2005: 55-56) och Lahtis (2015: 2-3, 11-12) undersökningar går i svenskspråkiga lågstadieskolor och majoriteten av dem är tvåspråkiga. Slotte-Lüttges (2005: 23, 75-78) material består av sammanlagt 62 videoinspelningar från första, andra och tredje årskursens lektioner i flera olika läroämnen. Lahti (2015: 12-14) har på sin sida gjort två ljudinspelningar från lektioner i modersmålsinriktad finska för elever i sjätte klassen. Slotte-Lüttge (2005: 18-19) strävar i sin undersökning efter att beskriva den språkliga praktik som tvåspråkiga lågstadieelever och deras lärare tillsammans skapar, eller ”språkkulturen i klassrummet” som hon själv kallar den. Hon kommer fram till att eleverna aktivt bidrar till att tillsammans med läraren skapa en enspråkigt svensk språkkultur i klassrummet:

Eleverna är alltså inga offer för en uppifrån driven språkpolitik, utan de är aktiva medkonstruktörer till en enspråkig klassrumsdiskurs. Genom ett problematiserat förhållningssätt gentemot användning av finska i klassrummet gör eleverna enspråkighet i klassrummet relevant. Problematiseringarna är synliga och hörbara i reparationsinitieringar och i presekvenser. Eleverna arbetar alltså med att positionera

sig inom den enspråkiga diskursen, som de själva ständigt är med och upprätthåller.
(Slotte-Lüttge 2005: 186.)

Förutom att eleverna själva problematiserar och försöker undvika kodväxling till finska upprätthåller läraren aktivt den enspråkigt svenska språkkulturen genom att bland annat korrigera andra elever som tillfälligt talar finska och hjälpa dem i situationer där de inte kommer på den svenska motsvarigheten till ett finskspråkigt ord. En enspråkigt svensk kommunikation är den norm som eftersträvas i en svenskspråkig skola, både i samtal som hela klassen deltar i och i samtal mellan enskilda elever och läraren. Eleverna kan visserligen ibland använda kodväxling för att göra kommunikationen smidigare och försäkra sig om att deras budskap förstås rätt, men också då signalerar de att de är medvetna om att enspråkigt svensk kommunikation är det som i första hand eftersträvas i klassrummet. Läraren i sin auktoritetsroll bestämmer i vilka situationer och i vilken utsträckning användningen av finska är godkänt i klassrummet och kommunicerar detta genom sina reaktioner på elevernas repliker och genom sin egen språkanvändning. (Slotte-Lüttge 2005: 186-192.)

Lahtis (2015) undersökning liknar i mångt och mycket Slotte-Lüttges (2005) men klassrumsspråket är finska i stället för svenska. Lahti (2015: 28-58) gör liknande iakttagelser som Slotte-Lüttge (2005) men i Lahtis material problematiserar eleverna och läraren inte kodväxlingen i lika hög grad. Eleverna är tydligt medvetna om att finska förväntas vara lektionernas huvudspråk men tvekar inte att tidvis kodväxla till svenska. Enligt Lahti (2015: 54) verkar det som att läraren och eleverna i hennes undersökning har en ”något friare inställning till de två språken än i Slotte-Lüttges material”. Man kan fråga sig om detta beror på att Lahtis (2015) informanter är några år äldre och språkligt mer kompetenta än Slotte-Lüttges (2005). I Lahtis undersökning (2015: 35-36, 54-55) försöker eleverna också hjälpa till med bland annat översättningar om en klasskamrat har svårt att förstå vad som sägs på finska i klassrummet.

Precis som Slotte-Lüttges (2005) och Lahtis (2015) studier berör min undersökning en verksamhet där det finns en tydlig auktoritet (läraren eller handbollstränaren) och en grupp som denna auktoritet leder (eleverna eller handbollsspelarna). Till skillnad från till exempel daghemsverksamheten i Mård-Miettins och Palviainens (2014) studie eller skolverksamheten i Slotte-Lüttges (2005) och Lahtis (2015) undersökningar har den handbollsverksamhet jag studerat emellertid varken något uttalat språkligt lärandemål eller ett specifikt verksamhetspråk (mer om

detta i avsnitt 2.1). Dessutom består spelartruppen inte enbart av tvåspråkiga personer utan också av personer som är så gott som enspråkigt svenska eller enspråkigt finska (avsnitt 4.2.1). Handbollsföreningen ÅIFK:s träningar är således en komplexare och betydligt mindre reglerad språklig miljö än en skollektion med ett tydligt huvudspråk. Genom denna avhandling hoppas jag kunna bidra med information om vilken form språkanvändningen tar i en blandad svensk-finsk språkmiljö där fokus inte ligger på språk och verksamheten inte har några uttalade språkliga ändamål. Det är den första forskningsluckan som jag strävar efter att fylla åtminstone till en del. Min avhandling kan belysa vilka uttryck (svensk-finsk) språkkontakt och tvåspråkighet tar i idrottssammanhang och i fritidsverksamhet mer allmänt. Det är ett ämne som undersökts väldigt lite i Svenskfinland, åtminstone om man jämför med antalet studier av språkanvändningen i diverse pedagogiska sammanhang. I denna avhandling fokuserar jag framför allt på tränarnas språkbruk eftersom de i och med sin auktoritetsroll kan förmodas ha den största inverkan på handbollsträningarnas språkliga praktik.

För språkparet svenska-finska har jag hittat en akademisk undersökning där omständigheterna för språkanvändningen liknar min beskrivning i föregående stycke. Dessa är Kitty Koivulas (2016) avhandling pro gradu om tvåspråkig ridundervisning i Vasa. Koivula (2016) har med hjälp av ljudinspelningar studerat språkanvändningen hos två olika ridlärare i en ridskola i Vasa. Koivula (2016: 41) bedömer att båda ridlärarna ”behärskar båda språken mycket bra” och ”håller båda språken likvärdiga”. Hon har spelat in en ridlektion per lärare. Den ena lektionen hade förutom läraren fyra vuxna deltagare, av vilka två talade svenska med läraren och två finska. Den andra ridlektionen hade sju deltagare i åldern 12-17 år, av vilka tre talade svenska med läraren och fyra finska. (Koivula 2016: 9.) Koivula (2016: 10-12, 34-41) har undersökt förhållandet mellan svenskan och finskan genom att räkna antalet svenskspråkiga, finskspråkiga och tvåspråkiga repliker, eller talturer som hon själv kallar dem, i ridlärarnas tal. Hon delar in replikerna i kollektiva talturer som riktar sig till hela gruppen och i individuella talturer som riktar sig till en enskild deltagare, och med tanke på min avhandling är de kollektiva talturerna mer relevanta. Koivula (2016: 35, 39) kommer fram till att den ena ridläraren oftare talar svenska än finska med sin grupp medan den andra gör andra vägen. Det förefaller med andra ord som att ridlärarnas språkanvändning på ridlektionerna skiljer sig från varandra, men eftersom de undervisar olika grupper kan man inte utesluta möjligheten att de modifierar sitt språkbruk och förhållandet mellan svenskan och finskan enligt åhörarskaran. Koivula (2016: 67) påpekar att den finskdominerade

lektionen kännetecknades av att de finskspråkiga deltagarna kommunicerade mer aktivt med ridläraren än de svenskspråkiga deltagarna, vilket sannolikt bidragit till att läraren använde mer finska. Angående ridlärarnas kodväxling mellan svenska och finska noterar Koivula (2016: 65-68) att lärarna inte alltid framförde samma instruktioner på båda språken och tidvis bara talade ett språk också när de riktade sig till hela deltagargruppen. Enligt Koivula (2016: 67-68) verkade detta inte leda till svårigheter i förståelsen eller skillnader i svenskspråkiga och finskspråkiga deltagares genomförande av olika uppgifter under ridlektionerna. Hon har dock inte intervjuat deltagarna eller på andra sätt försökt ta reda på hur de upplever ridlärarnas språkbruk. Avhandlingen innehåller inte heller ridlärarnas egna synpunkter på sin språkanvändning. Koivula (2016) har inte heller undersökt om ridlektionernas språkliga praktik haft någon inverkan på deltagarnas språkkunskaper.

Samtidigt som jag arbetade med denna avhandling pågick Anna Slottes och Ronja Schüllers projekt om tvåspråkiga fotbollsträningar i Helsingfors (UPS-HIFK 2018a; 2018b; 2018c). Projektet hade en uttalad målsättning att utveckla och förstärka svenskspråkig fritids- och idrottsverksamhet för barn och unga. Av särskilt intresse var att utveckla verksamheter där svenska och finska används parallellt. (UPS-HIFK 2018b.) Projektet resulterade i en handbok med rekommendationer om språkbruket i tvåspråkig idrottsverksamhet (Slotte & Schüller 2018).

Ingen av de undersökningar jag presenterat i denna forskningsgenomgång innehåller analyser av hur en tvåspråkig verksamhet påverkar deltagarna. I de fall som intervjuer med deltagarna gjorts är intervjumaterialet väldigt litet. Den andra forskningsluckan jag vill försöka fylla med denna avhandling handlar således om deltagarnas upplevelser av en tvåspråkig praktik och den tvåspråkiga verksamhetens inverkan på deltagarnas språkkunskaper. Jag vill för det första veta vad deltagarna, det vill säga tränarna, spelarna och också spelarnas föräldrar, tänker och tycker om handbollsträningarnas tvåspråkighet och hur de reagerar på den. För det andra vill jag veta om och i så fall hur handbollsträningarnas tvåspråkiga praktik påverkat spelarnas språkkunskaper. För detta ändamål har jag intervjuat alla tre tränare och 20 spelare, och dessutom gjort en enkätundersökning med spelarnas föräldrar. Jag presenterar mitt material mer ingående i avsnitt 2.

I detta avsnitt har jag presenterat ett urval tidigare undersökningar om svensk-finsk språkkontakt, kodväxling och tvåspråkighet och definierat några forskningsluckor som min avhandling kan fylla. Utifrån detta formulerar jag följande övergripande forskningsfrågor för min undersökning:

1. Hur ser den språkliga praktiken ut i en tvåspråkig idrottsverksamhet som inte har uttalade språkliga lärandemål?
2. Hur upplever svenskspråkiga, finskspråkiga och tvåspråkiga deltagare idrottsverksamhetens språkliga praktik och hur hanterar de den?
3. Har den språkliga praktiken någon inverkan på deltagarnas språkkunskaper och om ja, hurudan?

Det är skäl att påpeka att jag i den första forskningsfrågan använder begreppet ”tvåspråkig idrottsverksamhet” som en beteckning på en idrottsverksamhet där både svenskan och finskan är närvarande i någon mån. Begreppet innehåller med andra ord inte ett antagande om att båda språken används lika mycket eller att allting sägs på både svenska och finska. Tvärtom är min avsikt uttryckligen att utan förutfattade meningar ta reda på vilken form den språkliga praktiken har och hurudant förhållandet mellan svenskan och finskan är. Detta innefattar också en analys av vilketdera språket som används mer. Som jag redan konstaterat tidigare i detta avsnitt ligger fokus i första hand på handbollstränarnas språkbruk medan spelarnas och föräldrarnas roll är större i forskningsfrågorna 2 och 3. Alla dessa forskningsfrågor är av en övergripande art och jag kommer att vidareutveckla i synnerhet den första av dem med mer specifika frågeställningar i senare delar av denna avhandling.

1.4 Disposition

Efter detta inledande avsnitt (1) presenterar och diskuterar jag mitt material i avsnitt 2. Materialavsnittet innehåller en presentation av handbollslaget jag undersökt samt en genomgång av mina informanter och olika materialtyper. I avsnitt 3 behandlar jag å sin sida grundläggande teoretiska utgångspunkter för min undersökning och presenterar min analysmetod. Avsnitt 4 utgörs av själva analysen och resultaten av den, och i avsnitt 5 avslutar jag avhandlingen med en sammanfattning, slutsatser och diskussion. Avhandlingen har också ett flertal bilagor som jag hänvisar till på vissa ställen i texten.

2 Material

I avsnitt 2 presenterar jag mitt material och delar in det i fyra kategorier: ljudinspelning, intervju, enkätundersökning och egna observationer. Som jag nämnt i avsnitt 1 strävar jag i denna avhandling efter att ge en helhetsbild av den språkliga praktiken på det undersökta handbollslagets träningar. Mitt mål är för det första att karakterisera tränarnas språkanvändning och språkliga strategier, och för det andra att kartlägga hur tränarna, spelarna och spelarnas föräldrar uppfattar den språkliga praktiken i handbollsverksamheten. För att kunna göra en heltäckande analys har jag följt med handbollslagets träningar på plats, gjort ljudinspelningar, intervjuat tränarna och spelarna samt genomfört en enkätundersökning bland spelarnas föräldrar. Jag presenterar och diskuterar de olika delarna av mitt material senare i detta avsnitt, men först ger jag som bakgrund en presentation av Handbollsföreningen ÅIFK och dess verksamhet.

2.1 Föreningen

Handbollsföreningen ÅIFK är en svenskspråkig förening som bedriver handbollsverksamhet i Åbo. I föreningens stadgar står det att föreningens språk är svenska (Handbollsföreningen ÅIFK 2018a) men en stor del av informationen på föreningens hemsidor finns tillgänglig också på finska. Föreningens publikation *Handbollskamraten* från åren 2017 och 2018 innehåller både svensk- och finskspråkiga artiklar, även om svenskan dominerar (Handbollsföreningen ÅIFK 2017; Handbollsföreningen ÅIFK 2018b) Det verkar med andra ord som att föreningens verksamhet och kommunikation sker på både svenska och finska trots att föreningen officiellt är svenskspråkig.

Handbollsföreningen ÅIFK är medlem i en centralidrottsförening som officiellt heter Idrottsföreningen Kamraterna i Åbo men som allmänt är känd som Åbo IFK. Med tanke på denna avhandling är det intressant att två- och flerspråkighet ingår i centralidrottsföreningen Åbo IFK:s värden. Moderföreningen gör inte skillnad på svenska och finska utan betonar i sina värden vikten av att alla medlemmar får delta i föreningens verksamhet på sitt modersmål:

Åbo IFK:s grunduppgift

Åbo IFK är en tvåspråkig förening, vars uppgift är barns, ungas och vuxnas idkande av idrottsverksamhet.

Åbo IFK:n perustehtävä

Åbo IFK on kaksikielinen seura, jonka tehtävänä on lasten, nuorten ja aikuisten urheilutoiminnan harjoittaminen. (Åbo IFK 2018.)

I jämförelse med moderföreningen Åbo IFK är Handbollsforeningen ÅIFK aningen mer konkret i sina språkliga målsättningar. I ”Lagledarens handbok”, en guide för föreningsaktiva, står det uttryckligen att Handbollsforeningen ÅIFK vill erbjuda sina medlemmar möjlighet att delta i verksamheten på sitt eget modersmål. Tidigare var ”Lagledarens handbok” både svensk- och finskspråkig men sedermera har den svenskspråkiga versionen försvunnit, åtminstone från föreningens webbplats:

Yhdistävä

ÅIFK tarjoaa nuorille ja vanhemmille mahdollisuuden harrastaa urheilumuotoista kanssakäymistä omalla äidinkielellään. Tavoite on että kaikki tuntevat seuran omakseen – *“En gång kamrat, alltid kamrat!”* (Handbollsforeningen ÅIFK 2018c.)

Trots ovanstående formuleringar har varken moderföreningen Åbo IFK eller Handbollsforeningen ÅIFK några officiella riktlinjer för hur olika språk ska användas under träningspassen. De som leder träningspassen, det vill säga tränarna, har med andra ord fria händer att tillämpa varierande språkstrategier enligt eget omdöme. Som citaten ovan låter förstå är målet att alla kan delta på sitt modersmål och få en känsla av gemenskap. Varken moderföreningen Åbo IFK eller Handbollsforeningen ÅIFK nämner utvecklandet av sina medlemmars språkkunskaper som en målsättning för verksamheten.

Mot denna bakgrund är det intressant att få reda på vilka metoder tränarna använder när spelarna i laget har olika modersmål och hur tränarna uttrycker sig för att få alla att förstå deras budskap. I denna avhandling kommer jag således i huvudsak att fokusera på tränarnas sätt att kommunicera med spelarna och huvudparten av mitt material består av ljudinspelningar från handbollslagets träningar. Jag diskuterar dessa inspelningar ingående i avsnitt 2.3, men först presenterar jag mina informanter och deras roller i handbollslaget.

2.2 Informanterna

2.2.1 Tränarna

Handbollslaget som jag studerat har tre tränare. Under säsongen 2016-2017 hade laget tre träningspass per vecka men endast ett av dem var gemensamt för alla spelare. Detta träningspass, som ofta innehöll rörelse-, teknik- och fysikträning snarare än renodlade handbollsövningar, leddes av två tränare tillsammans. Utöver det gemensamma träningspasset hade laget två träningspass till per vecka, men av dessa var det ena till för den ena halvan av laget och det andra för andra halvan. Uppdelningen baserade sig på spelarnas nivå och hade enligt tränarna ingenting med språk att göra. Dessa träningspass leddes ofta av bara en tränare.

Sammanlagt har jag varit på plats på fem gemensamma träningspass och ett träningspass där bara halva laget var med. Varje tränare har alltid fått en egen inspelningsapparat som de haft i fickan under träningspasset, vilket innebär att det finns två inspelningar från de träningspass som haft två tränare på plats (mera om detta i avsnitt 2.3).

Alla tre tränare uppfattar sig själva som tvåspråkiga med avseende på svenskan och finskan. Alla har gått i svenskspråkig skola men använt både svenska och finska på fritiden. En av tränarna arbetar som språkbadslärare för finskspråkiga elever som vill lära sig svenska. För att garantera tränarnas anonymitet i denna avhandling går jag inte närmare in på deras bakgrund och låter bli att beskriva dem en och en. Tränarna har olika lång erfarenhet av att vara handbollstränare och detta specifika flicklag har de tränat mellan två och fyra år.

I denna avhandling har jag gett tränarna fingerade namn som jag använder genomgående i avhandlingen och som också står på transkriptionerna av tränarnas prat (bilaga 2, 3 och 4). Tränarnas fingerade namn är Tove, Astrid och Fredrika.

2.2.2 Spelarna

Under säsongen 2016-2017 hade detta handbollslag anmärkningsvärt många spelare. I min undersökning deltog drygt 20 flickor i åldern 12-14 år. Spelarna var medvetna om att jag gör inspelningar under deras träningar och om att min avhandling handlar om tvåspråkighet och

språkliga praktiker i samband med fritidsverksamhet. Ingen i laget vägrade vara med i undersökningen och 20 spelare ställde dessutom upp på en kort intervju i samband med ett träningspass. Att några (enligt min uppskattning en, två eller tre) spelare inte blivit intervjuade beror på att de inte var på plats under någotdera av de två träningspass som jag gjorde intervjuerna på (mer om spelarintervjuerna i avsnitt 2.4.2). Trots att dessa spelare har en väldigt liten roll i min undersökning betecknar jag dem som informanter eftersom de deltagit i träningspass där jag gjort ljudinspelningar, och som en del av handbollslaget är de med om att forma lagets språkliga praktik. Alla lagets spelare fick löfte om att de får vara anonyma i denna avhandling och andra texter som min undersökning kan resultera i.

Jag och professor Saara Haapamäki från svenskämnet vid Åbo Akademi presenterade oss själva och detta forskningsprojekt (avsnitt 1.1) för laget i början av ett träningspass den 22 november 2016. Största delen av spelarna var på plats under presentationen och vi delade dessutom ut papper med information om undersökningen som spelarna fick ta hem till sina vårdnadshavare. Spelarnas vårdnadshavare fick också information om forskningsprojektet per e-post. I samband med spelarintervjuerna försäkrade jag mig ännu om att varje spelare vet vad min undersökning går ut på.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att min presentation av undersökningen varit grundlig och att jag gett information om forskningsprojektet vid flera olika tillfällen, både muntligt och skriftligt. Spelarna var med andra ord väl medvetna både om syftet med min undersökning och om mina metoder, vilket naturligtvis kan ha påverkat deras beteende under träningarna. Det är till exempel möjligt att en eller flera spelare fäst större uppmärksamhet vid sitt språkbruk under de träningspass som jag följt med på plats. I avsnitt 2.6 diskuterar jag kort huruvida och i vilken mån min närvaro kan ha påverkat spelarnas beteende under träningspassen.

I min genomgång av spelarnas intervjusvar presenterar och diskuterar jag spelarnas upplevelser av handbollsträningarnas språkliga praktiker, och vilken inverkan träningarna möjligen haft på deras språkkunskaper. Spelarnas roll i denna avhandling är överlag störst i den andra delen av min analys, i vilken jag kartlägger hur de olika deltagarna upplever den språkliga praktiken på handbollsträningarna. Jag presenterar intervjuerna med spelarna kort i avsnitt 2.4.2, medan själva resultatgenomgången (avsnitt 4.3.2) ingår i analysdelen av denna avhandling.

2.2.3 Spelarnas föräldrar

Som jag nämnt i föregående avsnitt fick föräldrarna till handbollslagets spelare information om min undersökning både per e-post och genom utskickade papper. Mina kontaktuppgifter fanns med både i mejlet och på pappret men ingen vårdnadshavare har kontaktat mig med frågor eller kommentarer angående undersökningen.

Eftersom jag inte enbart vill karakterisera tränarnas språkliga strategier under handbollsträningarna utan också samla information om hur de som är inblandade i verksamheten upplever den språkliga miljön, har jag tagit med också spelarnas föräldrar som informanter. I och med att föräldrarna för det mesta inte är på plats under träningspassen har de inte en lika aktiv roll i formandet av träningarnas språkliga klimat som tränarna och spelarna, men de kan trots det bidra med nyttig information till min undersökning. Föräldrarnas svar på min enkät kan hjälpa oss att förstå hurdana attityder och förväntningar de har på handbollsverksamheten och dess språkliga praktiker. Jag presenterar min enkätundersökning och sättet jag genomförde den på i avsnitt 2.5.

2.3 Ljudinspelningarna från träningspassen

Som jag redan påpekat bygger denna avhandling framför allt på ljudinspelningar jag gjort under handbollslagets träningspass. De flesta inspelningar, och alla som används som material i denna avhandling, är gjorda med hjälp av diktafoner som tränarna haft i sina fickor under träningspassen. I fickan snappar diktafonen upp allt tränaren säger under träningspasset och dessutom är den utom synhåll för spelarna, vilket är en fördel med tanke på att jag velat ha ett så autentiskt material som möjligt. Å andra sidan har både tränarna och spelarna hela tiden varit medvetna om att diktafonen spelar in allt de säger och det går inte att utesluta att detta kan ha haft en viss inverkan på deras beteende. En annan nackdel, som snarast är en detalj, med att ha diktafonen i tränarens ficka är att klädernas tyg kan gnugga mot apparatens mikrofon, vilket på vissa få ställen gjort att korta sekvenser av inspelningarna är otydliga. På vissa ställen har jag därför inte kunnat urskilja enstaka ord som tränaren säger, men detta har minimal betydelse med tanke på min analys.

Inspelningarna är gjorda under tidsperioden 22 november 2016 - 27 februari 2017 under sex olika träningspass. Jag har själv varit på plats på vart och ett av dem. Som jag skrivit i avsnitt 2.2.1 har varje tränare fått en egen diktafon, vilket innebär att träningspass med två tränare på plats gett

upphov till två separata inspelningar. Fyra av de inspelade träningspassen hade två tränare på plats medan två träningspass leddes av en enda tränare. Sammanlagt finns det således tio inspelningar.

För att kunna undersöka och analysera varje tränares språkbruk för sig har jag slumpmässigt valt ut en inspelning per tränare och transkriberat delar av den. För en tränares del hade jag bara en inspelning eftersom jag endast var med på ett träningspass som hon ledde.

Lagets träningspass var en och en halv timme långa och med tanke på denna avhandlings syfte och utsträckning skulle det inte ha varit ändamålsenligt att transkribera de tre utvalda inspelningarna helt och hållet. Min avsikt är att peka på och diskutera de språkliga strategier lagets tränare använder sig av under träningspassen, och för detta ändamål räcker det med att granska delar av inspelningarna. Enligt mitt omdöme och på basis av de observationer jag gjort under träningspassen finns det ingen orsak att tro att tränarnas språkbruk skulle ändra karaktär på ett avgörande sätt under ett och samma träningspass. Det finns ingenting som talar för att en tränare skulle byta språklig strategi mitt i ett träningspass och till exempel börja använda det ena språket mer än det andra. Under de sex träningspass jag var på plats på upptäckte jag inga sådana förändringar i tränarnas språkliga strategier som skulle skapa ett behov för att transkribera och analysera hela träningspass från början till slut. Mitt syfte är att belysa allmänna tendenser i tränarnas språkbruk och diskutera enskilda exempel på dem, och jag anser att jag kan göra denna typ av analys med hjälp av stickprovsaktiga utdrag ur mitt material.

Med ovanstående motivering, och för att vara konsekvent, har jag transkriberat 30 minuter av varje tränares tal. För att åtminstone delvis beakta möjligheten att någotdera språket dominerar för en kort stund och för att få material från olika typer av övningar har jag transkriberat 20 minuter från början av träningspasset och tio minuter från slutet. För en tränares del föll lotten på en inspelning som endast är 30 minuter lång och då valde jag att transkribera hela inspelningen från början till slut. Denna inspelning omfattar de 30 sista minuterna av ett träningspass.

Förutom tränarnas tal innehåller alla inspelningar frågor, kommentarer och utrop från spelare. Eftersom diktafonen legat i tränarens ficka är spelarnas repliker ofta otydliga, men på de ställen jag lyckats urskilja vad en spelare säger har jag transkriberat också det. På många ställen har jag endast kunnat urskilja vilket språk spelaren talar och då har jag nöjt mig med att skriva in det i transkriptionen.

Transkriptionerna finns i sin helhet som bilagor (bilaga 2, 3 och 4) i slutet av denna avhandling och i min analysdel använder jag delar av dem som exempel. Eftersom jag i denna avhandling fokuserar på förhållandet mellan svenska och finska i tränarnas och spelarnas kommunikation är transkriptionerna grova, och för det mesta har jag låtit bli att märka ut fonetiska detaljer som vokallängder eller enskilda språkljud. Däremot har jag märkt ut pauserna i tränarnas tal och gjort grova uppskattningar av pauslängderna. Detta eftersom pauserna i vissa fall kan signalera att tränaren byter språk eller betonar en viss del av vad hon säger. Å andra sidan kan en paus helt enkelt bero på att tränaren lyssnar på någonting eller övervakar hur väl spelarna utför övningarna. Att avgöra vad som ligger bakom en paus i tränarens tal kan vara mycket svårt och pauslängderna i mina transkriptioner erbjuder sist och slutligen snarare intressant tilläggsinformation än utgör huvudsyftet med min analys. Jag har sammanfattat mina transkriptionsmetoder i en kort transkriptionsnyckel som finns som bilaga (bilaga 1) i slutet av avhandlingen.

2.4 Intervjuerna

2.4.1 Tränarna

Handbollslaget har tre tränare och jag har presenterat dem kort i avsnitt 2.2.1. Jag intervjuade tränarna var för sig och spelade in intervjuerna med en diktafon. Intervjuerna gjordes i ett rum vid Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi vid Åbo Akademi. Tränarintervjuernas längd var mellan 19 och 30 minuter. När jag gjorde intervjuerna använde jag mig av stödfrågor som jag skrivit upp på förhand. Dessa finns med i bilaga 5 i slutet av avhandlingen. Språket i alla tre tränarintervjuer var svenska.

Syftet med tränarintervjuerna var att få reda på vilka faktorer som påverkar tränarnas språkbruk under träningspassen och vilka tankar tränarna själva har om verksamheten. Intervjuerna avslöjar vilken bild tränarna har av den språkliga praktiken på handbollsträningarna och huruvida de tror att den fungerar eller inte. Genom att jämföra tränarnas intervjusvar med spelarnas motsvarande kan jag få reda på om alla deltagare upplever träningarnas språkliga praktik på samma sätt eller om det finns skillnader mellan upplevelserna. Med hjälp av tränarintervjuerna hoppas jag kunna svara åtminstone på följande övergripande frågor:

1. Hur medvetna är tränarna om sitt språkbruk under träningspassen och har de någon specifik strategi i sin kommunikation med laget?
2. Hur väl stämmer tränarnas uppfattning om sitt eget språkbruk överens med min analys av inspelningarna?
3. Hur väljer tränarna språk när de talar till flera spelare samtidigt och hur gör de när de talar till enskilda spelare?
4. Hur tror tränarna att deras sätt att kommunicera fungerar och uppfattas av spelarna?
5. Påverkar språket lagets dynamik och förhållandena mellan spelarna?

Intervjusvaren kan ge en bild av hur tränarna tänker när de leder träningspassen, och på så sätt underlätta tolkningen av ljudinspelningarna. Om en tränare till exempel säger att hon strävar efter att kommunicera på ett visst sätt, kan det vara möjligt att med hjälp av inspelningarna kommentera vilka metoder hon tillämpar för att nå sitt mål. Intervjuerna med tränarna kan således fungera som verktyg och bakgrundsinformation i analysen av ljudinspelningarna och erbjuda ett kompletterande perspektiv på dem.

2.4.2 Spelarna

Jag intervjuade sammanlagt 20 spelare för min undersökning. Intervjuerna gjordes i samband med två olika träningspass i januari och februari 2017, och varje spelare intervjuades en gång. Spelarna kom i tur och ordning till omklädningsrummet med mig och jag spelade in intervjun med en diktafon. De flesta intervjuerna var 4-5 minuter långa.

De primära syftena med intervjuerna var att få en uppfattning om spelarnas upplevelse av träningspassens språkliga praktiker och i viss mån också att kartlägga vilka språkliga strategier spelarna använder i sin kommunikation på träningarna. Dessutom ville jag få reda på om spelarna tycker att den tvåspråkiga handbollsverksamheten påverkat deras språkkunskaper på något sätt, och hur i så fall. Andra frågor som kom upp i intervjuerna var vilka språk flickorna talar hemma (avsnitt 4.2.1) och varför de valt att börja spela handboll i Handbollsföreningen ÅIFK. Precis som

med tränarna använde jag mig av stödfrågor när jag intervjuade spelarna. Stödfrågorna finns med i bilaga 6 i slutet av denna avhandling.

Spelarna fick själva välja vilket språk de talade under intervjun och jag använde samma språk som de. Av 20 spelare valde åtta att prata svenska och 12 att prata finska (vilket är i enlighet med två tabeller om spelarnas språkliga bakgrund i avsnitt 4.2.1). Det bör påpekas att två spelare sade att det inte är någon skillnad för dem vilketdera språket vi använder och valde språk först efter att jag bett dem göra det. Den ena av dem valde svenska och den andra finska.

Spelarintervjuerna fungerar som en typ av feedback på tränarnas metoder och med hjälp av intervjuerna kan jag dra vissa försiktiga slutsatser angående den tvåspråkiga handbollsverksamhetens effekter på deltagarna. Det är ändå skäl att påpeka att min undersökning endast gäller ett lag och att varje grupp har sin egen dynamik. Att generalisera resultaten av spelarintervjuerna, eller andra delar av denna undersökning för den delen, kan därför vara svårt. Jag diskuterar mina resultat och problematiken med generaliseringar i den avslutande delen av denna avhandling (avsnitt 5).

2.5 Enkätundersökningen

Spelarna och tränarna är regelbundet på plats och formar tillsammans handbollslagets träningsverksamhet, och deras erfarenheter och upplevelser får därför mycket utrymme i denna avhandling. För att bredda mitt perspektiv och få en uppfattning om hur handbollsverksamhetens språkliga praktik ter sig utåt, har jag också gjort en kort enkätundersökning med spelarnas föräldrar. Enkätundersökningens syfte var att få en bild av spelarnas språkliga bakgrund och kartlägga föräldrarnas attityder gentemot tvåspråkigheten på handbollsträningarna. Frågorna i enkätundersökningen överlappade delvis frågorna i spelarintervjuerna, vilket bara är en fördel eftersom jag på så sätt har två olika källor med bakgrundsinformation om spelarna. Jag skickade ut enkäten till föräldrarna per e-post och den fanns tillgänglig både på svenska och på finska. Båda versionerna finns med som bilaga (bilaga 7 och 8) i slutet av denna avhandling. En och samma enkätblankett gällde för spelarens hela familj, så varje förälder fick inte sin egen enkät.

Som jag skrivit i avsnitt 2.2.2 deltog drygt 20 flickor i min undersökning (några få av dem endast genom att vara med på träningspass som jag spelade in). Jag skickade ut enkäten till alla hushåll

men fick endast nio svar. Sju svaranden hade fyllt i den svenskspråkiga enkäten och två hade valt den finskspråkiga. Detta speglar emellertid inte nödvändigtvis hela familjens modersmål eller språkkunskaper eftersom en del spelare hade både en svensk- och en finskspråkig förälder. Enkätens språk hänger med stor sannolikhet ihop med vilkendera föräldern som tagit sig tid att fylla i den.

Eftersom endast nio av drygt 20 hushåll svarat på enkäten är materialet för litet för att fungera som bas för heltäckande slutsatser om föräldrarnas attityder. Vidare är det möjligt, och kanske till och med sannolikt, att de som valt att svara på enkäten är mer eller mindre positivt inställda till handbollsverksamheten och dess språkliga praktiker. Föräldrarna var medvetna om att jag granskar tränarnas språkliga strategier i min undersökning, och tröskeln till att ge kritik mot verksamheten kan antas ha varit högre än tröskeln till att ge beröm eller positiv feedback. Det är också möjligt att de som svarat på enkäten helt enkelt är mer intresserade av, och kanske mer insatta i, handbollsverksamhetens tvåspråkighet än de som låtit bli att svara.

Trots att materialet är litet kan enkätundersökningens svar fungera som kommentarer till tränarnas språkliga metoder och den språkliga miljön överlag. Enkätundersökningen ingår i den avslutande delen av min analys (avsnitt 4.3), i vilken jag kartlägger hur handbollsträningsarnas språkliga praktik uppfattas av olika deltagare och vilka effekter den har på dem.

Föräldrarnas attityder mot tvåspråkighet kan tänkas ha en viss inverkan på de språkliga val tränarna gör under träningspassen. Detta skulle emellertid förutsätta att tränarna både är medvetna om föräldrarnas åsikter kring tvåspråkighet och låter sig påverkas av dem. I samband med tränarintervjuerna frågade jag tränarna om de fått feedback eller kommentarer angående den språkliga praktiken under träningspassen. Jag presenterar och diskuterar tränarnas svar i analysdelen av denna avhandling (avsnitt 4.3.1).

2.6 Mina observationer

Den sista delen av mitt material består av mina egna observationer från flickornas träningspass. Som jag redan påpekat i avsnitt 2.3 har jag varit på plats på sex olika träningspass, och mina anteckningar från dem fungerar i denna avhandling som komplement till resten av materialet. I och med att jag varit på plats och följt med lagets träningspass har jag möjlighet att beskriva och

kommentera företeelser som inte framkommer ur mitt egentliga material, till exempel stämningen under träningarna och gruppbildningar inom laget.

Under träningspassen hade jag en passiv roll och höll mig vid sidan om planen. Jag talade inte med spelarna och de tog inte heller initiativ till diskussion med mig. Genom att vara på plats på flera träningar och hålla mig tyst vid sidan om planen försökte jag minska på effekten som min närvaro möjligen kan ha haft på flickorna. Mina observationer tyder på att flickorna snabbt vände sig vid att jag var på plats under deras träningspass. I början verkade en del av spelarna ibland hålla ett öga på mig när jag stod eller satt vid sidan om planen men efter de första veckorna fick jag blickar på mig närmast under träningarnas vilopauser om ens då.

Mina egna observationer kompletterar framför allt spelarnas upplevelser av träningarnas språkliga miljö, det vill säga de svar de gett i intervjuerna. I fall spelarnas beskrivning av träningspassen skiljer sig från mina tolkningar är det skäl att fundera på om intervjusituationen uppmuntrar flickorna att svara på ett visst sätt eller om det finns andra orsaker till att deras åsikter inte motsvarar det jag sett och hört. Om flickornas intervjusvar och mina observationer däremot stämmer överens bekräftar resultaten varandra.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att mina egna observationer i sig inte utgör någon stadig grund för forskning och slutsatser. Det är till exempel självklart att jag helt kan ha missat eller inte lyckats höra alla samtal som spelarna haft sinsemellan under träningarna, och således kan jag inte kommentera spelarnas interna språkbruk på basis av mina observationer. Därför har mina egna observationer en förhållandevis liten roll i denna avhandling, och syftet med dem är främst att kontrollera om det finns motstridigheter mellan olika upplevelser av den språkliga praktiken på handbollsträningarna.

3 Teori och metod

I detta avsnitt presenterar jag några grundläggande teoretiska och metodologiska utgångspunkter som min undersökning bygger på. Jag inleder med att i avsnitt 3.1 definiera kodväxling, ett centralt begrepp i denna avhandling. Efter det presenterar jag i avsnitt 3.2 Saara Haapamäkis och Harriet Erikssons (2017: 163) analysmodell för litterär flerspråkighet för att i avsnitt 3.3 gå över till att introducera den analysmodell jag använder mig av i denna avhandling. Min analysmodell är en modifierad version av Haapamäkis och Erikssons (ibid.) modell.

3.1 Kodväxling

3.1.1 Definition av begreppet kodväxling

Som jag redan påpekat i avsnitt 1.2 använder jag i denna avhandling genomgående termen kodväxling för all form av växling mellan olika språk, vilket innebär att även det som ofta kallas lån ingår i min uppfattning av kodväxling. Bland annat Grosjean (1982: 146, 308) gör skillnad på kodväxling och lån genom att beskriva det senare som ett ord från ett annat språk som fonologiskt och morfologiskt anpassas till det talade (eller skrivna) språket. Kodväxling innebär däremot enligt Grosjean (ibid.) en tydlig övergång till ett annat språk. Denna övergång kan vara hur kort eller lång som helst men så länge den inte är integrerad i huvudspråket är det frågan om kodväxling (ibid.). I Green-Vänttinsens (1996: 112-113) definition av kodväxling och lån är det däremot uttryckligen längden på sekvensen på det andra språket som är avgörande. Green-Vänttinen (ibid.) definierar således enstaka ord och korta stående fraser som lån medan kodväxling enligt henne är att ”talaren övergår s.a.s. från att tala språk A till att tala språk B”.

Det säger sig självt att gränsen mellan kodväxling och lån tidvis kan vara svår att uppfatta, och bland annat Grosjean (1982: 308) och Eriksson (2012: 11) påpekar att definitionerna varierat stort inom språkforskningen. Eriksson och Haapamäki (2011: 45) undviker definitionsproblemet genom att introducera termen språkväxling som en beteckning för både kodväxling och lån. I denna avhandling bör termen kodväxling läsas som en synonym till Erikssons och Haapamäkis (ibid.) term språkväxling, och jag kunde lika bra ha valt att använda det senare begreppet.

3.1.2 Olika typer av kodväxling

Inledningsvis konstaterar jag att jag i denna avhandling utgår från att kodväxling snarare är ett tecken på att talaren (eller skribenten) behärskar båda (eller alla) språken bra än på hans eller hennes bristande språkkunskaper. Denna tolkning bygger inte minst på Shana Poplacks slutsatser från en undersökning om spansk-engelsk kodväxling hos puertoricaner i New York:

(...) code-switching is a verbal skill requiring a large degree of linguistic competence in more than one language, rather than a defect arising from insufficient knowledge of one or the other. (...) Code-switching, then, rather than representing deviant behaviour, is actually a suggestive indicator of degree of bilingual competence. (Poplack 1980: 615-616.)

Kodväxling bör således inte i första hand förklaras med att talaren eller skribenten täpper lexikala luckor i ett av sina språk med ord eller uttryck från ett annat. I stället kan man anta att kodväxlingen motiveras av en eller flera (tilltänkta) funktioner, det vill säga att talaren eller skribenten medvetet eller undermedvetet försöker uppnå någonting genom att växla mellan olika språk. Haapamäki och Eriksson (2017: 164-165) konstaterar att kodväxling i litteratur alltid har någon funktion och att ”den funktion författaren möjligen har avsett med språkväxlingen inte behöver sammanfalla med läsarnas eller vara samma hos alla läsare”. Särskilt det senare gäller utan tvekan också för talat språk. Jag diskuterar kodväxlingens eventuella funktioner mer ingående i avsnitt 3.3.4.

Det finns olika typer av kodväxling, beroende på vilket perspektiv man studerar fenomenet ur. Till näst presenterar jag kort några perspektiv som tangerar min underökning. Om man tar fasta på om talaren eller skribenten signalerar att han eller hon växlar mellan olika språk, till exempel genom att kommentera sin egen kodväxling, kan man använda begrepp som markerad och ommarkerad kodväxling (Eriksson & Haapamäki 2011: 46-47). I skrift kan olika typografiska lösningar fungera som markörer för kodväxling (ibid.) och i tal kan till exempel röstläge eller pauser ha en liknande funktion. Markeringen kan med andra ord anta olika former och vara antingen stark eller svag, och alltid finns det å andra sidan inte någon markering över huvud taget. Som jag konstaterat i avsnitt 2.3 har jag i mina transkriptioner noterat längden på pauserna i tränarnas tal men avhandlingens omfattning tillåter mig inte att presentera någon egentlig analys av dem eller diskutera huruvida de kan tolkas som markeringar för kodväxling eller inte.

Kodväxlingen kan vidare vara parallell eller komplementär, beroende på vilket innehåll som förmedlas på de olika språken. Dessa begrepp är särskilt viktiga för min undersökning eftersom jag i första hand är intresserad av kodväxlingens betydelse för förståelsen av handbollstränarnas budskap och för spelarnas språkkunskaper. Jag återkommer till parallell och komplementär kodväxling i samband med presentationen av min analysmodell i avsnitt 3.3.3.

3.2 Haapamäkis och Erikssons analysmodell för litterär flerspråkighet

3.2.1 Introduktion

Som jag redan skrivit i mitt materialavsnitt uppfattar alla tre handbollstränare sig som tvåspråkiga, och laget har både svensk-, finsk- och tvåspråkiga spelare. Föga överraskande visar mina inspelningar av tränarnas tal att tränarna använder både svenska och finska under träningspassen, vilket för mig skapar ett behov av en analysmetod för tvåspråkighet och kodväxling. Det finns gott om forskning som fokuserat på kodväxling i olika sammanhang, också i Sverige och Svenskfinland, och en del undersökningar har resulterat i slutsatser om grammatikaliska regelbundenheter i kodväxling (se till exempel Håkansson 2003: 131-143 för en grundläggande, om än 16 år gammal, översikt). I min undersökning är jag emellertid i första hand intresserad av orsakerna till och följderna av handbollstränarnas språkbruk, och ser inte en detaljerad syntaktisk eller till och med morfologisk analys av materialet som ett ändamålsenligt tillvägagångssätt. Jag har därför letat efter ett analysverktyg som, uttryckligen med fokus på kodväxling, beaktar både budskapets form i sig (språket), kontexten budskapet föds ur och i (handbollsverksamheten och mer specifikt träningspassen) och deltagarna i kommunikationen (tränarna och spelarna). En kommunikationsmodell med fokus på tvåspråkighet och kodväxling, med andra ord.

Min metodologiska utgångspunkt för analysen av handbollstränarnas språkbruk i inspelningarna är Åbo Akademi-forskarna Saara Haapamäkis och Harriet Erikssons (Eriksson & Haapamäki 2011: 43-52; Haapamäki & Eriksson 2017: 159-188) analysmodell för flerspråkig litteratur. På grund av stora skillnader mellan Haapamäkis och Erikssons (Eriksson & Haapamäki 2011; Haapamäki & Eriksson 2017) och mitt material har jag modifierat deras modell så att den bättre lämpar sig för

mitt ändamål. Jag presenterar Haapamäkis och Erikssons (2017: 163) modell i avsnitt 3.2.2 och min egen version av den i avsnitt 3.3.

3.2.2 Haapamäkis och Erikssons analysmodell

Haapamäki och Eriksson (Eriksson & Haapamäki 2011) presenterade år 2011 en modell för analys av flerspråkighetsstrategier i skönlitteratur, och sex år senare (Haapamäki & Eriksson 2017) uppdaterade de modellen och preciserade hur de tänker sig att den bör användas. Haapamäkis och Erikssons uppdaterade modell har tydliga likheter med klassiska kommunikationsmodeller, vilket de också själva påpekar (Haapamäki och Eriksson 2017: 161), och jag ser ingen orsak till att den inte skulle kunna fungera som grund för en analys av talat språk också:

Figur 1: Haapamäkis och Erikssons (2017: 163) reviderade analysmodell.

I modellen ovan symboliserar den stora rutan, eller ramen om man så vill, kontexten för kommunikationen. I sin ursprungliga modell har Haapamäki och Eriksson (Eriksson & Haapamäki 2011: 49) gett motsvarande ruta namnet ”kommunikativ kontext”. Rutan ger uttryck för samhället budskapet föds i (och när det är frågan om litteratur, också samhället texten handlar om). Sändaren (”produktion och förmedling” i figuren ovan) och mottagaren (”reception och bearbetning” i figuren) är delar av denna kontext och påverkar utformningen av meddelandet (”text” i figuren). (Eriksson & Haapamäki 2011: 44-45, Haapamäki & Eriksson 2017: 161-163.) Jag återkommer till de kontextuella faktorerna i avsnitt 3.3.2.

I centrum av modellen finns meddelandet ("text") och precis som Haapamäki och Eriksson (2017: 161, 163-165) är jag intresserad av dess form, innehåll och funktioner. Det finns dock skillnader mellan skrivet och talat språk, och jag kan inte använda Haapamäkis och Erikssons (2017: 163) modell rakt av. Jag kan till exempel konstatera att den kodväxling jag studerar i denna avhandling är manifest, och att det således inte finns behov av att ta upp skillnaden mellan latent och manifest kodväxling. Haapamäki och Eriksson (2017: 163) använder begreppet manifest kodväxling som en benämning för ett språkbruk där flera språk blandas, det vill säga det jag helt enkelt kallar för kodväxling i denna avhandling.

Haapamäki och Eriksson (2017: 163-164) föreslår att (den manifesta) kodväxlingens form kan studeras utifrån kodväxlingens frekvens, placering, markering och integrering. Av dessa studerar jag närmast kodväxlingens frekvens, vilket i min undersökning innebär en kartläggning av hur mycket svenska och hur mycket finska handbollstränarna talar (mera om detta i avsnitt 3.3.3). Jag räknar däremot inte antalet övergångar från svenska till finska eller vice versa. Detta eftersom mitt inspelade material präglas av en återkommande alternering mellan svenska och finska och saknar ett tydligt huvudspråk. En räkning av dessa övergångars antal skulle knappast vara meningsfull eftersom den inte skulle erbjuda information om hur mycket de två språken faktiskt talas under träningspassen.

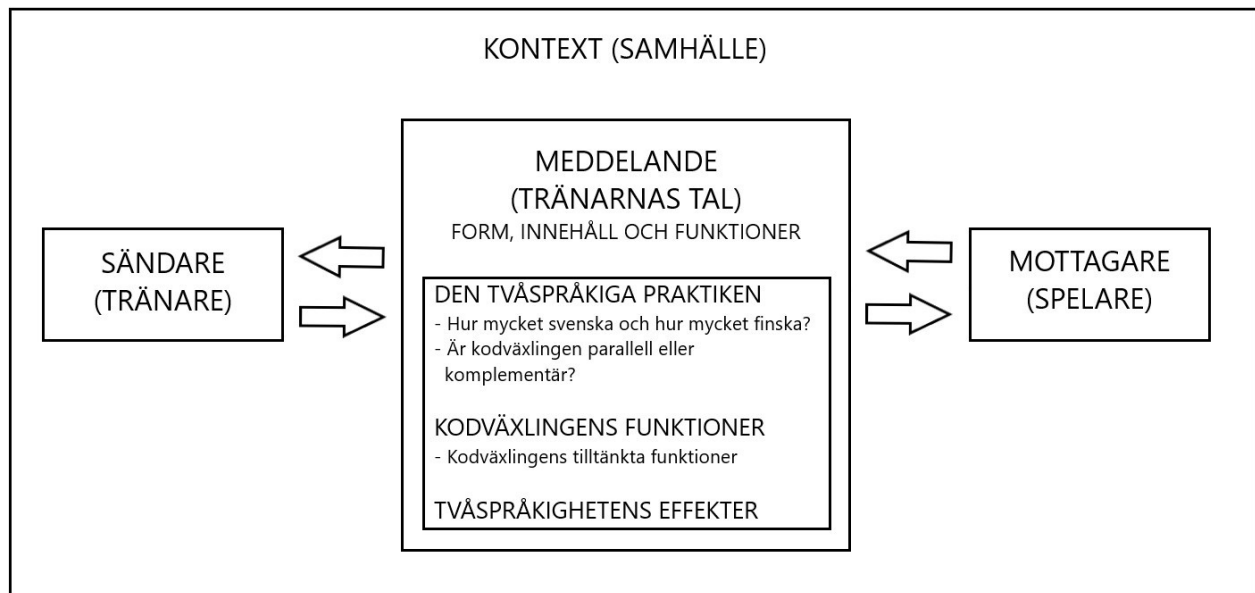
Förutom att analysera hur mycket svenska och finska tränarna använder undersöker jag i vilka situationer de talar de olika språken och hur kodväxlingen sker. Detta tangerar delvis Haapamäkis och Erikssons (2017:164) synpunkter kring kodväxlingens placering och hänger också ihop med kodväxlingens (tilltänkta) funktioner. Jag återkommer kort till placeringen i avsnitt 3.3.3 och till kodväxlingens tilltänkta funktioner i avsnitt 3.3.4.

3.3 Min modifierade analysmodell

3.3.1 Allmänt om min modifierade analysmodell

Haapamäkis och Erikssons (2017: 163) modell utgör en utmärkt grund för en heltäckande analys av handbollstränarnas språkbruk, men eftersom jag delvis betonar andra faktorer än de presenterar jag här en modifikation av analysmodellen som bättre åskådliggör vad min analys går ut på.

Min tillämpning av Haapamäkis och Erikssons (2017: 163) analysmodell för flerspråkighet ser ut så här:

Figur 2: Min analysmodell av handbollsträningarnas språkliga praktik.

Jag förtydligar min tanke med analysmodellen och diskuterar de ändringar jag gjort i Haapamäkis och Erikssons (2017: 163) modell i de tre följande underavsnitten där jag i tur och ordning presenterar figurens olika delar. Min avsikt med detta upplägg är att på bästa möjliga sätt åskådliggöra hur de olika delarna påverkar varandra och jag försöker röra mig från övergripande helheter mot mindre delmoment. Det är ändå skäl att påpeka att Haapamäkis och Erikssons (2017: 162) påminnelse om att olika delar i deras modell samverkar i allra högsta grad gäller även för min modifierade version av modellen. Min presentation ska således inte tolkas som att de senare delarna är direkta följder av de tidigare. Dispositionen i mitt analysavsnitt (4) är inte heller identisk med dispositionen i metodavsnittet.

3.3.2 Kontext

Min uppfattning av komponenten kontext är likadan som Haapamäkis och Erikssons (Eriksson & Haapamäki 2011: 44-45; Haapamäki & Eriksson 2017: 162). Kontexten som meddelandet föds ur och i består av omkringliggande omständigheter, det vill säga samhället, och av aktörerna i den aktuella kommunikationssituationen, det vill säga sändaren eller sändarna och mottagaren eller mottagarna (ibid.). Detta innebär att kommunikationen varken sker i ett vakuum eller är enkelriktad

i den bemärkelsen att sändaren skulle skapa och forma sitt meddelande utan någon som helst hänsyn till vem eller vilka som tar emot meddelandet:

De ovan nämnda aktörerna står givetvis i växelverkan med varandra, och man kan således säga att varje del i modellen har en potentiell koppling till alla andra delar. Varje del kan också påverkas av olika omständigheter i det omgivande samhället. (Haapamäki & Eriksson 2017: 162.)

Det är detta samband jag har försökt åskådliggöra och understryka med pilarna mellan komponenten ”meddelande” och komponenterna ”sändare” och ”mottagare” i min analysmodell. I fall sändaren känner till mottagaren är det rimligt att anta att mottagarens egenskaper inverkar på utformningen av meddelandet. I denna avhandling är det framför allt de språkliga egenskaperna som avses, det vill säga hur bra spelarna förstår svenska och finska:

Man kan för det första fråga sig hur flerspråkigt det omgivande samhället är, dvs. i vilken mån de potentiella mottagarna (...) är flerspråkiga (Eriksson & Haapamäki 2011: 44).

Eriksson och Haapamäki (2011: 44-45) påpekar att sannolikheten för att mottagarna förstår inslag på främmande språk är större om det ”främmande” språket är ett av landets officiella språk. Redan här kan jag konstatera att alla handbollsspelare i min undersökning tack vare skolan har någon typ av grundläggande kunskaper i både svenska och finska.

En väsentlig skillnad mellan skönlitteratur, som Haapamäkis och Erikssons (2017: 163) modell är designad för, och handbollstränarnas språkbruk är naturligtvis att det senare har en tydligare och mer konkret målgrupp. En författare kan inte med säkerhet veta vem som kommer att läsa hans eller hennes bok medan handbollstränaren vet exakt hur många åhörare hon har och dessutom vilka de är. Denna skillnad gör det lättare att definiera bakgrundsorsakerna till tränarnas språkval än att svara på frågan varför en författare skriver som han eller hon gör. Medan författaren på sin höjd kan göra kvalificerade gissningar om sin publik vet handbollstränaren med säkerhet vem som tar emot hennes budskap. Med hjälp av spelarintervjuerna jag gjort torde det vara lätt för mig att sammanställa en språklig karakterisering av mottagargruppen för tränarnas budskap (avsnitt 4.2.1).

Förutom av mottagaren, måste analysen innehålla en karakterisering av sändaren. Den viktigaste frågan är huruvida sändaren över huvud taget besitter de färdigheter som krävs för kommunikationen. I presentationen av sin ursprungliga analysmodell för litterär flerspråkighet kommenterar Haapamäki och Eriksson frågeställningen så här:

Då vi primärt är intresserade av växlingen mellan olika språk i ett och samma verk, frågar vi oss i detta sammanhang i vilken utsträckning författaren är flerspråkig och huruvida han/hon obehindrat kan växla mellan olika språk (...) (Eriksson & Haapamäki 2011: 44).

Jag har redan varit inne på denna frågeställning i avsnitt 2.2.1 där jag konstaterar att alla tre handbollstränare uppfattar sig själva som tvåspråkiga med avseende på svenskan och finskan. Det verkar med andra ord finnas en förutsättning för användningen av båda språken, och jag går närmare in på detta i min analys (avsnitt 4.2.2.1).

Att jag valt termerna ”sändare” och ”mottagare” i stället för Haapamäkis och Erikssons (2017: 162-163) ”produktion och förmedling” och ”reception och bearbetning” beror på skillnaderna i mitt och Haapamäkis och Erikssons (2017) material. Med förmedling avser Haapamäki och Eriksson (2017: 162) olika sätt att förmedla texter, till exempel elektroniska kanaler, högläsning eller teaterföreställningar. Bearbetning är däremot de produkter som en mottagare kan skapa av den förmedlade texten, till exempel recensioner, kommentarer och analyser (ibid.). Jag anser inte att min modell för en analys av handbollstränarnas tal behöver separata begrepp för dessa aspekter och har för enkelhetens och tydlighetens skull valt att kalla komponenten ”produktion och förmedling” för sändare och ”reception och bearbetning” för mottagare, precis som Haapamäki och Eriksson (Eriksson & Haapamäki 2011: 49) gjorde i sin ursprungliga modell.

3.3.3 Form

Som jag redan konstaterat i avsnitt 3.2.2 baserar sig min analys av kodväxlingens form i tränarnas tal delvis på andra frågeställningar än Haapamäkis och Erikssons (2017) studie av den finlandssvenska författaren Kjell Westös romanproduktion. Jag fokuserar för det första på förhållandet mellan svenska och finska, det vill säga hur mycket de båda språken används, och för det andra på om samma innehåll förmedlas på båda språken. Den senare frågan innebär i praktiken

att jag kartlägger om tränarnas växling mellan svenska och finska är parallell eller komplementär (enligt Sebbas (2012: 14-15) definition), och i vilka situationer den är det ena och i vilka situationer det andra. Med hänvisning till föregående avsnitt hävdar jag att man kan dra vissa slutsatser om tränarnas uppfattning om spelarnas språkliga egenskaper, det vill säga den tilltänkta mottagaren, utifrån tränarnas användning av svenska och finska.

Innan jag går vidare i presentationen av min analysmetod redogör jag för begreppen parallell och komplementär kodväxling som jag redan nämnt i avsnitt 3.1.2. I likhet med Haapamäki och Eriksson (2017: 164) använder jag Mark Sebbas (2012: 14-15) definition på parallell och komplementär kodväxling som stöd i min analys. Sebba (2012: 1-17) fokuserar uttryckligen på skrivet språk men hans grundtanke om parallell och komplementär kodväxling går mycket väl att tillämpa även på talat språk.

Sebba (2012: 14-15) definierar parallell kodväxling som två meddelanden på olika språk som har samma innehåll. Komplementär kodväxling innebär å sin sida att två meddelanden på olika språk har olika innehåll, och genom att komplettera varandra bildar en helhet (Sebba 2012: 15). För att förstå ett meddelande som förmedlas genom parallell kodväxling behöver mottagaren bara kunna ett av språken medan fullständig förståelse av ett meddelande som förmedlas genom komplementär kodväxling förutsätter kunskaper i båda (eller alla) språk som används. Sebba (2012: 14-15) hävdar därför att parallell kodväxling bygger på ett antagande att mottagaren är enspråkig eller åtminstone föredrar ett visst språk, medan komplementär kodväxling bygger på ett antagande att mottagaren är tvåspråkig. Sebba (ibid.) tillägger dock att parallell kodväxling också kan användas om det finns flera mottagare med olika språkkunskaper eller om man vill erbjuda mottagaren en möjlighet att utveckla sina språkkunskaper. Jag återkommer till Sebbas (ibid.) distinktion mellan parallell och komplementär kodväxling på flera ställen i min analys av handbollstränarnas språkliga val.

Jag tycker mig se vissa likheter mellan begreppet placering som Haapamäki och Eriksson (2017: 164) tar upp och de frågeställningar jag hittills avhandlat i detta avsnitt. Med hjälp av begreppet placering frågar sig Haapamäki och Eriksson (ibid.) om kodväxlingen sker i relationen eller dialogen i en roman, det vill säga hurudant innehåll kodväxlingen är förknippad med. I min undersökning är jag intresserad av hurudant innehåll som förmedlas på bara ett språk och hurudant på två språk, vilket delvis kan tänkas tangera begreppet placering i Haapamäkis och Erikssons (2017) undersökning. Frågan om när tränarna väljer att kodväxla hänger starkt ihop med

diskussionen om kodväxlingens tilltänkta funktioner som jag går närmare in på i nästa avsnitt (3.3.4).

I denna avhandling analyserar jag inte kodväxlingens integrering och markering i handbollstränarnas tal. Jag bedömer att en kartläggning av mängden svenska och finska i inspelningarna och en analys av om samma innehåll förmedlas på de olika språken erbjuder mer information med tanke på mina forskningsfrågor i avsnitt 1.3 och 2.4.1 än vad en studie av integrering och markering skulle göra. Jag misstänker att en analys av kodväxlingens integrering och markering skulle ta min undersökning till en så detaljerad nivå att kommunikationssituationen och deltagarna i den skulle hamna i skymundan. Denna avhandlings omfattning tillåter inte en systematisk analys av språkets alla nivåer, varför jag väljer att koncentrera mig på vissa av dem.

För att kunna analysera förhållandet mellan svenska och finska i tränarnas tal har jag räknat antalet svenska och finska ord i tränarnas tal. I och med att materialet består av inspelningar med återkommande kodväxlingssekvenser av varierande längd och dessutom innehåller en hel del pauser är detta den mest systematiska och åskådliga metoden för att kartlägga vilketdera språket som dominerar i tränarnas tal. Tränarnas tal innehåller en del ord som varken kan kategoriseras som svenska eller finska, eller som skulle kunna räknas in i båda språken. Några vanliga exempel på sådana ord är ”joo” [jå:], ”jes” [jes/je:s] och ”hep” [hep]. I min analys (avsnitt 4.2.2) har jag kategoriserat denna typ av ord som odefinierbara ord.

3.3.4 Kodväxlingens tilltänkta funktioner och tvåspråkighetens effekter

En viktig del av en analys av meddelandet i den tvåspråkiga kommunikationssituationen är en kartläggning av kodväxlingens funktioner. Funktion är i sammanhanget en besvärlig term eftersom den å ena sidan kan förstås som det sändaren vill uppnå med sin kodväxling och å andra sidan som den effekt kodväxlingen faktiskt skapar. Haapamäki och Eriksson (2017: 164-165) konstaterar att den funktion författaren eftersträvat med sin kodväxling inte nödvändigtvis realiserar hos textens läsare, vilket jag redan påpekat i avsnitt 3.1.2. Detta gäller även för den kommunikationssituation jag analyserar i denna avhandling, och det kan finnas skillnader mellan det ändamål tränaren försöker uppnå med sin kodväxling och den effekt som språkbruket orsakar hos spelarna.

För att klargöra detta och undvika missförstånd kring begreppet funktion har jag skilt åt ”kodväxlingens funktioner” och ”tvåspråkighetens effekter” i min analysmodell. Kodväxlingens funktioner syftar i denna avhandling på det handbollstränaren vill uppnå med sin kodväxling, det vill säga ändamålet hon strävar efter med att byta språk. I min analysmodell (avsnitt 3.3.1) har jag försett komponenten ”kodväxlingens funktioner” med preciseringen ”kodväxlingens tilltänkta funktioner” för att understryka att det handlar om något som eftersträvas, inte om något som nödvändigtvis realiserar. Den tilltänkta funktionen är orsaken till att någon kodväxlar och kan i princip vara vad som helst, till exempel en humoristisk effekt.

Haapamäki och Eriksson (2017: 165) diskuterar inte kodväxlingens tilltänkta, potentiella funktioner på samma sätt som jag i denna avhandling. De anser att kodväxlingens funktioner inte kan fastställas på förhand och påpekar att funktionerna kan variera beroende på andra faktorer som påverkar kommunikationen och meddelandet. I sin analysmodell har de således inte specificerat vilka funktioner som kan vara aktuella i litterär flerspråkighet. (Haapamäki & Eriksson 2017: 162-165.)

Haapamäki och Eriksson (2017: 165) har förvisso rätt i att det inte är möjligt att på förhand skapa heltäckande kategorier för kodväxlingens funktioner, men med tanke på min analys kan det vara nyttigt att känna till Grosjeans (1982: 152) lista på möjliga orsaker till kodväxling. Det är skäl att för tydlighetens skull ännu betona att listan ingalunda innefattar alla funktioner som kodväxling kan ha utan endast en del av dem. Icke desto mindre erbjuder den ett urval orsaker till kodväxling som kan tänkas stämma in också på mitt material. Den svenskspråkiga översättningen av Grosjeans terminologi härstammar från Raija Berglunds doktorsavhandling:

1. För att uppfylla ett lingvistiskt behov (lexikal lucka, stående uttryck, kodväxling som diskursmarkör).
2. För att fortsätta på det språk som just har använts (”triggering”).
3. För att specificera en samtalspartner.
4. För att modifiera meddelandet, förstärka eller betona.
5. För att specificera talarens engagemang (för att personifiera meddelandet).

6. För att markera och framhäva gruppidentitet (solidaritet).
7. För att uttrycka förtrolighet.
8. För att utesluta någon ur samtalet.
9. För att förändra talarens roll: höja hans eller hennes status, öka auktoritet, visa sakkunskap. (Grosjean 1982: 152; Berglund 2008: 108.)

Det finns tydliga likheter mellan Grosjeans (1982: 152) lista på orsaker till kodväxling och Gumperz (1982: 75-82) genomgång av kodväxlingens funktioner i konversationsituationer. Gumperz (ibid.) nämner bland annat direkt citering, specifikation av mottagare (punkt 3 i listan ovan), upprepning (kan jämföras med punkt 4 i listan) och personifiering kontra markering av distans till meddelandet (kan jämföras med punkt 4 i listan) som möjliga funktioner av kodväxling.

I min analys strävar jag efter att definiera de vanligaste orsakerna till handbollstränarnas kodväxling utifrån Grosjeans (1982: 152) lista. Att fastställa de tilltänkta funktionerna av tränarnas språkbruk är naturligtvis i viss mån spekulativt och baserar sig på mina tolkningar av inspelningarna och på tränarnas intervjusvar. Vissa av orsakerna Grosjean (1982: 152) nämner visar sig tydligare än andra, och jag antar till exempel att kodväxling som en följd av så kallad triggering är förhållandevis vanligt i mitt material.

”Tvåspråkighetens effekter” syftar i sin tur på den effekt som handbollstränarnas tvåspråkiga praktik faktiskt har på deltagarna. Tränarnas språkliga val och kodväxling har en dominerande roll i den tvåspråkiga träningsmiljön och är sannolikt den faktor som påverkar spelarnas språkkunskaper och språkliga attityder mest, och min analys fokuserar i hög grad på tränarnas tal. Jag kan dock inte påstå att det är den enda faktorn som kan påverka spelarnas språkkunskaper eller språkliga attityder (också till exempel spelarnas kommunikation sinsemellan kan antas ha en inverkan) och väljer således den övergripande benämningen ”tvåspråkighetens effekter” för komponenten i fråga. Tvåspråkighetens faktiska effekter på deltagarna kan inte analyseras utifrån inspelningar eller transkriptioner utan behandlas i den avslutande delen av min analys där jag diskuterar deltagarnas upplevelser på basis av spelarnas och tränarnas intervjusvar samt föräldrarnas enkätsvar (avsnitt 4.3).

3.3.5 Min tillämpning av analysmodellen

I avsnitt 3.3 har jag presenterat min analysmetod genom en systematisk genomgång av analysmodellens olika delar. Min analys i avsnitt 4 behandlar alla delar av modellen men dispositionen i analysavsnittet är inte identisk med den i detta metodavsnitt. Jag inleder min analys med en presentation av kontexten på två olika plan (avsnitt 4.1) varefter jag avhandlar kommunikationssituationen på handbollsträningarna som en helhet (avsnitt 4.2). I delen som behandlar kommunikationssituationen ingår en karakterisering av mottagaren (avsnitt 4.2.1) och sändaren (avsnitt 4.2.2) samt en analys av meddelandet, det vill säga handbollstränarnas språkliga strategier (avsnitt 4.2.2). Avsnitt 4 avslutas med en genomgång av tränarnas, spelarnas och spelarnas föräldrars upplevelser av handbollsträningarnas språkliga praktik, det vill säga det som kunde kallas tvåspråkighetens effekter (avsnitt 4.3). I denna avslutande del ingår också ett avsnitt om mina egna observationer från handbollsträningarna (avsnitt 4.3.4).

4 Analys

4.1 Kontext

4.1.1 Åbo och Åbo ekonomiska region

Det undersökta handbollslaget verkar inte i något vakuum, och en analys av träningarnas språkliga praktiker kan inte förbise samhället runt handbollsverksamheten. I detta avsnitt presenterar jag därför kort språkfördelningen i staden Åbo och Åbo ekonomiska region. Orsaken till att jag inte endast presenterar språkfördelningen i Åbo utan också i hela den ekonomiska regionen är att Handbollsföreningen ÅIFK är den ekonomiska regionens enda handbollsklubb, vilket kan innebära att en del spelare i själva verket bor och går i skola i en kranskommun men spelar handboll i Åbo. I sammanhanget är det ändå skäl att påpeka att även idrottsföreningen Pargas IF bedriver handbollsverksamhet i Egentliga Finland och att också Pargas IF:s verksamhet är tvåspråkig. Pargasföreningens målgrupp är ändå i första hand ungdomar i Västaboland, inte i Åbo ekonomiska region. (Pargas IF 2018.)

Åbo är en tvåspråkig stad med en befolkning på knappt 190 000 personer. I början av 2000-talet hade Åbo drygt 170 000 invånare men särskilt på 2010-talet har stadens invånarantal varit på uppåtgående. Majoriteten av Åboborna talar finska som modersmål: år 2017 var andelen finskspråkiga av stadens befolkning 83,5 procent. År 2000 var de finskspråkigas andel av Åbos befolkning ännu 90,7 procent. Nedgången förklaras till stor del av att antalet människor med ett annat modersmål än finska, svenska eller samiska har vuxit genom hela 2000-talet, från 7 088 personer år 2000 till 20 998 personer år 2017. (Statistikcentralen 2018.)

De svenskspråkiga människornas andel av Åbos befolkning har genom hela 2000-talet legat på 5,2-5,4 procent. Det är ungefär samma procenttal som den svenskspråkiga minoritetens andel av hela Finlands befolkning. (Statistikcentralen 2018.) Åbo har tre svenskspråkiga lågstadier och ett svenskspråkigt högstadium. Dessutom erbjuder en finskspråkig skola svenskspråkig språkbadsundervisning för elever i klasserna 1-9 (Åbo stad 2018).

Åbo ekonomiska region består förutom av Åbo av de närliggande kommunerna Lundo, Masku, Mynämäki, Nousis, Nädendal, Pemar, Reso, Rusko, S:t Karins och Sagu. År 2017 bodde det drygt 328 000 personer i Åbo ekonomiska region. Av dem var 88,1 procent finskspråkiga och 4,0 procent svenskspråkiga. (Statistikcentralen 2018.) I S:t Karins finns en svenskspråkig lågstadieskola, men inte i de andra kranskommunerna.

Finskan dominerar med andra ord tydligt över svenskan i både Åbo och dess kranskommuner, och hörs också betydligt mer i stadsmiljön, kollektivtrafiken och butiker med mera. Det är svårt att tänka sig att en person skulle kunna bo i Åbotrakten utan att över huvud taget komma i kontakt med finskan i sitt vardagsliv, och det är sannolikt att också svenskspråkiga personer känner till en del finska ord oavsett om de aktivt försökt lära sig dem eller inte. Det svenska språket i Åbo hörs däremot inte lika ofta på gatan utan är snarare förknippat med vissa platser och svenskspråkiga institutioner. Sådana ställen är till exempel de svenskspråkiga skolorna och utbildningscentren samt Åbo Svenska Teater som finns i stadens centrum. Stadens svenskspråkiga högskolor ligger nära varandra och i närheten av dem är det sannolikt att också förbipasserande kan råka höra svenska. Trots det är det knappast obefogat att påstå att svenskspråkiga personer i Åbotrakten med stor sannolikhet får mer input på finska än vad traktens finskspråkiga personer får på svenska. I största allmänhet kan man anta att Åboregionens finlandssvenskar i medeltal har bättre kunskaper i finska än vad finstalande personer har i svenska. Detta gäller med all säkerhet också i andra finländska regioner där svenskan är i tydlig minoritetsställning i jämförelse med finskan.

4.1.2 Handbollen i Finland

Trots att finlandssvenskarna utgör bara drygt fem procent av Finlands befolkning (Statistikcentralen 2018), och dessutom huvudsakligen bor på ett förhållandevis litet geografiskt område längs med kusten, har den finländska handbollen en tydlig svenskspråkig prägel. Finlands Handbollsförbund har 28 medlemsföreningar och av dem finns många på orter där de svenskspråkiga invånarnas andel av befolkningen är mångfaldigt större än landets medeltal. De flesta finländska handbollsföreningarna finns på olika håll i Nyland, många av dem i Helsingfors. (Finlands Handbollsförbund 2018.) Handbollen får också betydligt större medial uppmärksamhet i Svenskfinland än i övriga Finland, vilket stärker bilden av handbollen som en finlandssvensk idrottsgren.

En genomgång av de finländska handbollsföreningarnas hemsidor visar att många föreningar erbjuder information om sin verksamhet på både svenska och finska, men också helt finskspråkiga eller finsk- och engelskspråkiga webbplatser förekommer (Finlands Handbollsforbund 2018). Handbollsföreningarna, bland dem Handbollsföreningen ÅIFK, verkar villiga att utvidga sin verksamhet och locka nya medlemmar från alla språkgrupper. Föreningarna själva verkar med andra ord inte vilja begränsa sin verksamhet till den svenskspråkiga populationen i Finland eller beskriva handbollen som en särskilt svenskspråkig gren. Precis som Handbollsföreningen ÅIFK bygger många föreningar upp en bild av att de är tvåspråkiga föreningar som bedriver tvåspråkig handbollsverksamhet.

Det svenska språket är med stor sannolikhet betydligt mer utbrett inom den finländska handbollen än i det finländska samhället överlag, men att kalla handbollen för en enspråkigt svensk domän skulle på basis av handbollsföreningarnas hemsidor vara en överdrift. Handbollsföreningen ÅIFK verkar på många sätt vara en typisk finländsk handbollsförening, det vill säga en som tydligt för fram sin tvåspråkighet och välkomnar nya medlemmar oavsett språklig bakgrund. Det är i denna kontext som klubbens tränare och spelare verkar.

4.2 Kommunikationen på handbollslagets träningar

I detta avsnitt studerar jag de olika komponenterna, det vill säga sändare, mottagare och meddelande, i min analysmodell. Min strävan med kompositionen i detta avsnitt är att presentera mina resultat på ett systematiskt och åskådligt sätt, men jag vill gärna påminna om att orsakssammanhanget mellan analysmodellens olika komponenter inte är enkelriktat. Modellens olika delar formar tillsammans kommunikationen och påverkar varandra, varför min analys inte ska tolkas som att de senare delarna är direkta följder av de tidigare. Alla komponenter som jag tar upp i detta avsnitt verkar i den kontext jag beskrivit i avsnitt 4.1.

Jag har strukturerat min analys så att jag först analyserar och karakteriserar spelarna, som huvudsakligen har mottagarrollen i kommunikationen på handbollsträningarna, och sedan tränarna och deras prat. Jag anser att det här är den mest logiska strukturen för min analys eftersom jag i denna avhandling i första hand fokuserar på det meddelande tränarna producerar och målgruppen givetvis har en inverkan på hur budskapet utformas. Som jag redan påpekat i avsnitt 3.3.2 vet

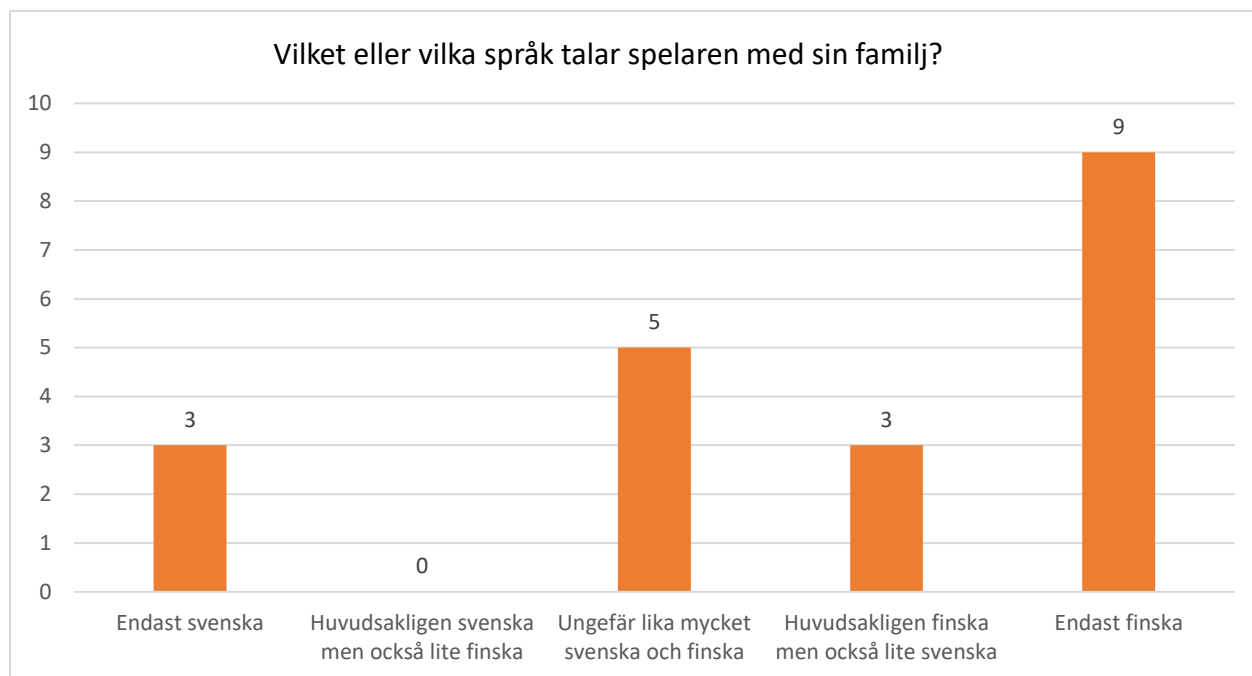
handbollstränarna exakt vem som tar emot deras budskap. Det är rimligt att anta att denna vetenskap påverkar hur tränarna uttrycker sig, och således är det naturligt att inleda analysen av kommunikationen med en språkfokuserad karakterisering av spelartruppen (avsnitt 4.2.1).

Att jag valt att ha min karakterisering av sändarna, det vill säga tränarna, i samma avsnitt som analysen av själva meddelandet beror i sin tur på att tränarnas synpunkter på sitt eget tal är en väsentlig del av analysen av meddelandets form och funktion. Avsnitt 4.2.2 börjar med en kort allmän beskrivning av tränarna varefter jag i tur och ordning analyserar tränarnas språkbruk i mina inspelningar. I analysen av inspelningarna tar jag fasta på vilken typ av kodväxling tränarna använder och i vilken utsträckning de gör det samtidigt som jag presenterar min tolkning av varför de kodväxlar som de gör. Analysen innefattar också observationer och kommentarer kring förhållandet mellan svenska och finska i tränarnas språkbruk. Avsnitt 4.2.2 avslutas med en sammanfattning av mina resultat.

4.2.1 Spelarna

Spelarnas språkliga bakgrund varierar mellan enspråkigt svensk och enspråkigt finsk, och mellan dessa motpoler finns olika former och grader av tvåspråkighet. Med språklig bakgrund avser jag i detta sammanhang å ena sidan det eller de språk spelaren talar hemma med sin familj och å andra sidan spelarens skolspråk. För att göra fördelningen så åskådlig som möjligt presenterar jag den i två tabeller, i vilka de olika varianterna av en spelares språkliga bakgrund ingår. Tabellerna visar information om de 20 spelare som jag gjort intervjuer med.

Den första tabellen innehåller uppgifter om spelarnas hemspråk och baserar sig på spelarnas svar på frågan ”vilket eller vilka språk talar du hemma?” som jag ställde spelarna när jag intervjuade dem:

Figur 3: Vilket eller vilka språk talar spelarna med sin familj?

De fem spelare som talar ungefär lika mycket svenska och finska hemma talar ett språk med den ena föräldern och ett annat med den andra. Som en detalj kan det nämnas att i fyra av dessa fem fall är mamman svenskspråkig och pappan finskspråkig, medan det i det femte fallet är andra vägen.

De tre spelare som huvudsakligen talar finska hemma men ibland också svenska pratar oftast finska med den ena föräldern och både svenska och finska med den andra. En av dessa spelare berättade att hon själv tagit initiativ till att börja tala också svenska med sin ena förälder eftersom hon blivit ivrig med svenskan efter att hon börjat spela handboll i Handbollsföreningen ÅIFK. En annan sade att hon ibland använder svenska med sina föräldrar om hon inte vill att hennes syskon förstår vad hon säger.

Följande tabell presenterar spelarnas skolspråk, det vill säga det eller de språk som undervisningen sker på, och baserar sig på spelarnas svar på intervjufrågan ”på vilket språk går du i skola?”:

Figur 4: På vilket eller vilka språk går spelaren i skola?

De åtta spelarna som går i svenskspråkig skola är samma spelare som endast talar svenska med sin familj eller som talar ungefär lika mycket svenska och finska med familjen (figur 2). Av de tolv spelare som endast eller huvudsakligen talar finska hemma får en språkbadsundervisning i svenska medan resten går i finskspråkig skola.

Handbollen i Finland har ett rykte om sig att vara en finlandssvensk gren, och som jag redan påpekat i avsnitt 2.1 är också Handbollsföreningen ÅIFK officiellt en svenskspråkig förening. I det flicklag jag undersökt lutar språkfördelningen ändå mot det finskspråkiga hållet. Nästan hälften av spelarna jag intervjuat talar enbart finska med sin familj och över hälften går i finskspråkig skola. För dem som har finska som enda hemspråk är de enda regelbundna kontakterna med det svenska språket skolans svensklektioner och handbollsträningarna. Däremot är det endast tre spelare som har en enspråkigt svensk familj och går i svenskspråkig skola. För två av dem är de enda regelbundna kontakterna med finskan skolans finsklektioner och handbollsträningarna, där en stor del av deras lagkamrater är finskspråkiga. Den tredje har förutom handbollen också en annan hobby där hon kommer i kontakt med finskan.

På basis av tabellerna ovan verkar det med andra ord som att Handbollsföreningen ÅIFK:s, eller åtminstone detta specifika lags, verksamhet intresserar båda språkgrupperna. Någon språktröskel

åt det ena eller andra hållet går inte att urskilja eftersom såväl enspråkigt svenska och enspråkigt finska spelare ingår i laget. En poäng med viss relevans i sammanhanget är att en majoritet av de nyare spelarna i laget är finskspråkiga medan de flesta som spelat handboll i många år har svenska som modersmål. Detta framkom både ur tränarintervjuerna och ur en del spelarintervjuer, och jag kommer kort att återkomma till det senare i min analys.

I min genomgång av spelarnas intervjusvar (avsnitt 4.3.2) presenterar och diskuterar jag spelarnas upplevelser av handbollsträningarnas språkliga praktiker, och vilken inverkan träningarna möjligen haft på deras språkkunskaper. Spelarnas roll i denna avhandling är överlag störst i den tredje och sista delen av min analys (avsnitt 4.3), i vilken jag kartlägger hur de olika deltagarna upplever den språkliga praktiken på handbollsträningarna.

Med tanke på tränarna skapar språkfördelningen bland spelarna ett behov av kommunikation på både svenska och finska. Det är visserligen möjligt att också enspråkigt svensk- eller finskspråkiga spelare kan förstå instruktioner på det andra inhemska språket, särskilt som instruktioner i idrottssammanhang ofta kombineras med någon typ av demonstration, men behovet av översättning skulle ändå vara stort om kommunikationen på träningarna var fullständigt enspråkig. Framför allt skulle en enspråkig praktik strida mot Handbollsföreningen ÅIFK:s värden eftersom föreningen vill att dess medlemmar ska kunna delta i verksamheten på sitt modersmål (avsnitt 2.1). Kravet på tränarna är med andra ord att det ska gå att delta i handbollsträningarna på både svenska och finska, och frågan jag ställer i denna avhandling är vad tränarna gör för att nå detta mål. Det går jag in på i nästa avsnitt.

4.2.2 Tränarna och deras kodväxling

4.2.2.1 Allmänt

Som jag redan, med hänvisning till Eriksson och Haapamäki (2011: 44), påpekat i avsnitt 3.3.2 förutsätter en karakterisering av sändaren en kartläggning av i vilken utsträckning han eller hon är tvåspråkig och kan växla mellan olika språk. I min undersökning är det med andra ord viktigt att ta reda på om tränarna kan tala både svenska och finska och hur bekväma de är med språken. Därför ställde jag tränarna intervjufrågor kring deras relation till dessa två språk (bilaga 5). I intervjuerna kom det fram att alla tre handbollstränare uppfattar sig själva som tvåspråkiga med avseende på

svenskan och finskan, vilket jag redan nämnt i avsnitt 2.2.1. De har lärt sig svenska och finska parallellt som barn och säger sig behärska båda språken till fullo. Två av tränarna påpekade, utan att jag frågade om det, att deras svenska är aningen starkare än finskan eller att de använder svenska mer i sitt vardagliga liv, men skillnaden är hårfin.

Det finns med andra ord alldeles tydligt en förutsättning för användningen av både svenska och finska på handbollsträningarna. Tränarnas språkliga kompetens är på en tillräckligt hög nivå och i intervjuerna framkom inte heller att de skulle tycka mer om det ena eller det andra språket. Det generella intrycket av alla tre tränarintervjuer är att både svenskan och finskan varit en naturlig del av tränarnas liv ända sedan de var barn, och ingen av dem nämnde några problem eller negativa upplevelser som skulle ha att göra med någotdera språket. På basis av tränarintervjuerna kan man inte dra någon annan slutsats än att alla tre tränare har en öppen och neutral inställning till både svenskan och finskan. Varken kompetensen eller tränarnas egna attityder utgör således ett hinder för en tvåspråkig praktik på handbollsträningarna.

4.2.2.2 Tränare Tove

4.2.2.2.1 Inspelningen av Toves tal

En genomgång av inspelningen av tränare Toves tal visar att finskan dominerar klart. Nästan två tredjedelar av alla ord var finska:

	Svenska ord	Finska ord	Odefinierbara ord
Antal ord	620 ord	1296 ord	103 ord
Procentuell andel	30,71 %	64,19 %	5,10 %

Figur 5: Svenska och finska ord i tränare Toves tal.

Toves tal i inspelningen karakteriseras av att sekvenserna på finska är betydligt längre än sekvenserna på svenska och av att hon ofta använder bara finska för att ge instruktioner. Svenska

förekommer för det mesta i korta tillägg mitt i finskspråkiga sekvenser eller när Tove talar till enskilda svenskspråkiga spelare.

På basis av inspelningen verkar Tove betrakta spelartruppen som helhet som en mottagare med kompetens i åtminstone finska medan hon talar till enskilda spelare på deras modersmål. Hon verkar utgå från att alla spelare förstår åtminstone lite finska. När Tove introducerar en ny övning för spelartruppen talar hon huvudsakligen finska, och de svenskspråkiga inslagen är ofta tydligt riktade till en eller flera svenskspråkiga spelare, som i nedanstående två exempel.

Exempel 1

[spelare frågar på svenska: va ska vi göra] ni ska komma hit o lyssna (4s) okei tulkaa tänne kaikki (0,5s) ve vem e du par me [spelare svarar: [annan spelares namn]] [spelares namn] (2,5s) okei sit otetaan (1s) ää (2s) hej studsa int den där bollen (0,5s) aa pareittain prässä (0,5s) nyt on noit tötsii ni saatte ottaa (0,5s) jos te ootte yks pari (0,5s) niin (0,5s) ottakaa vaik (1s) tää ja (1s) tää (1s) niin noin neljä metrii (0,5s) ja toinen tää on tää et (0,5s) anna pallo (0,5s) sä oot se joka prässää (0,5s) sä juokset (0,5s) eli (0,5s) molemmil molemmis päissä tulee sä tuut siis tänne (0,5s) [spelares namn] juoksee (0,5s) juokse tonne (0,5s) mustan ja (0,5s) vihreen [spelare säger: nii] niin näytetään kattokaa (2s) ja sit tulee syöttö (0,5s) ja meette lähelle ni et saatte prässättyy (0,5s) tehään molemmat aa nelkytviis sekkaa eli ottakaa (0,5s) saman pitunen tämmönen (0,5s) ungefär fyra meter (0,5s) aa tulkaa te tänne ni (0,5s) så å ni e i var sitt hörn olkaa (0,5s) joo tai ottakaa tost (4s) onks kaikki ymmärtäny

Exempel 2

okei sit tuutte tänne (8s) okei hei (0,5s) ää jatketaan pareittain vi fortsätter parvis (0,5s) ää nyt vierekkäin (1s) eli se pelitilanne (0,5s) mennään tätä (1,5s) voidaan vaik ottaa (0,5s) joo tätä (0,5s) ää e syöttäkää ihan tavalliset syötöt (0,5s) aina (0,5s) ei niinku tämmösiä tai tämmösiä vaan aina (1s) joo mut (0,5s) tehään sitä niinku siksakkii (0,5s) et ku toinen on menos eteenpäin (0,5s) sit edessä annetaan se syöttö ja sitten jatkuu (1s) eli tätä yrittäkää löytää se rytmi et te meette (1s) ottakaa (0,5s) jotkut viivat

I dessa exempel ger tränare Tove sina instruktioner på finska samtidigt som hon visar spelarna hur hon tänkt sig att övningen ska genomföras. När Tove i det första exemplet säger ”ni ska komma

hit o lyssna”, ”vem e du par me”, ”hej studsa int den där bollen” och ”så å ni e i var sitt hörn” riktar hon sig tydligt till vissa spelare, inte till hela gruppen. Tre av dessa repliker innehåller till och med personliga pronomen, vilket ytterligare understryker att repliken är riktad till en viss mottagare. En funktion av tränare Toves kodväxling är således att specificera en samtalspartner (se listan i avsnitt 3.3.4).

Det första svenskspråkiga inslaget i exempel 1 är ett glasklart fall av triggering i och med att Tove besvarar en svenskspråkig fråga på svenska. Genom hela inspelningen besvarar Tove konsekvent spelarnas frågor på det språk som de ställs på. Förutom att detta effektiverar kommunikationen mellan Tove och spelaren som ställt frågan kan det tolkas som ett sätt för tränaren att kommunicera solidaritet och förtrolighet åt spelaren i fråga. Genom att bemöta varje spelare på hennes modersmål, eller det språk hon vill tala, skapar tränaren en omgivning där både svenskan och finskan är tillåtna språk och fullgoda medel för kommunikation. På så sätt agerar hon enligt centralidrottsföreningen Åbo IFK:s och Handbollsföreningen ÅIFK:s värderingar (avsnitt 2.1).

Att Tove förmedlar så gott som all information om olika övningar på finska, och ofta endast på finska, är ändå tydligt. Exempelen 1 och 2 visar att tränare Tove litar på att hennes budskap går fram även om hon bara talar finska. I vissa fall ger hon ut väsentliga delar av informationen också på svenska, som när hon i exempel 1 säger ”ungefär fyra meter” för att klargöra hur långt från varandra spelarna ska stå i övningen eller när hon i exempel 2 säger ”jatketaan pareittain vi fortsätter parvis” för att spelarna ska veta att de kan behålla sina par från föregående övning till nästa övning.

”Jatketaan pareittain vi fortsätter parvis” är ett tydligt exempel på den parallella kodväxling Sebba (2012: 14-15) och Haapamäki och Eriksson (2017: 164) beskriver. I tränare Toves tal finns det gott om exempel på parallell kodväxling där hon säger en kort fras på både svenska och finska. Till skillnad från ”jatketaan pareittain vi fortsätter parvis”, som innehåller nödvändig information med tanke på genomförandet av en övning, har många av Toves fraser med parallell kodväxling snarare en peppande än en informerande funktion, och de verkar vara ett sätt för henne att uppmuntra spelarna till att prestera på så hög nivå som möjligt och ingjuta energi i spelartruppen. En del av följande exempel innehåller visserligen tidsanvisningar till spelarna men i och med att tränaren alltid visslar i sin visselpipa när en övning börjar och slutar kan informationen som förmedlas knappast klassas som absolut nödvändig för spelarna. Däremot kan fraserna förbättra spelarnas

inställning och förbereda dem för en övning som ska börja eller hjälpa dem klara av en som redan pågår:

Exempel 3

okei fyrtio sekunder nelkyt sekkaa

Exempel 4

eli ää så snabbt ni slipper niin nopeesti ku pääsee

Exempel 5

tie sekunder kvar kymmenen sekkaa

Exempel 6

ää kolme kertaa nelkyt sekkaa tre gånger fyrtio sekunder

Exempel 7

okei nu ska (0,5s) bollarna bort ti att börja med (0,5s) pallot pois
(0,5s) ilman palloo

Exempel 8

ja sit tuutte tänne ni kommer hit alla

Som jag redan konstaterat i avsnitt 3.3.3 bygger parallell kodväxling enligt Sebba (2012: 14-15) på antagandet att mottagaren är enspråkig eller åtminstone föredrar ett visst språk framom ett annat. Han tillägger ändå att ett meddelande (i Sebbas fall en text) ibland kan vara avsett för en kollektiv flerspråkig avkodning snarare än för en enskild enspråkig mottagare. Dessutom kan det finnas mottagare som inte prefererar någotdera språket framom det andra eller som vill ta tillfället i akt och lära sig språk genom att ta del av flerspråkiga meddelanden med parallell kodväxling. (ibid.)

Att avgöra varför tränare Tove använder parallell kodväxling i korta utrop som exemplen 3-8 är inte alldeles enkelt, och orsakerna kan vara fler än en. Om man beaktar den procentuella fördelningen mellan svenska och finska i Toves tal och det faktum att hennes få svenskspråkiga repliker allt som oftast är tydligt riktade till vissa spelare, inte hela spelartruppen, kan man ändå klassa finskan som tränarens huvudspråk. Med den utgångspunkten blir svenskan ett verktyg som tränaren kan använda vid specifika tillfällen för att försäkra sig om att också de svenskspråkiga spelarna förstått allting och för att signalera att hon uppmärksammar också dem. Om man ser på var i tränare Toves tal exemplen 3-8 finns och på deras innehåll kan man konstatera att Tove använder parallell kodväxling när hon vill ha alla spelares uppmärksamhet.

I exemplen 3, 4 och 6 använder Tove parallell kodväxling just innan hon sätter i gång en ny övning. Tanken med den parallella kodväxlingen i exemplen verkar vara att göra spelarna uppmärksamma på att övningen snart börjar och förbereda dem på den, som ett slags upptakt. I exempel 3 och 6 börjar övningen i och för sig inte direkt efter Toves replik eftersom hon ännu är tvungen att ge tilläggsinstruktioner åt spelare som inte förstått vad de förväntas göra, men Toves ursprungliga avsikt är alldeles tydligt att övningen skulle börja efter hennes repliker. I exempel 5 använder Tove parallell kodväxling mitt i en pågående övning för att uppmärksamma spelarna på att det är tio sekunder kvar av övningen och på så sätt uppmuntra dem att kämpa ända till slut. Exempel 5 kunde jämföras med att Tove skulle säga någonting i stil med ”bara lite kvar nu” eller ”vähän vielä”. I exemplen 7 och 8 använder Tove å sin sida parallell kodväxling för att få spelarnas uppmärksamhet och samla dem i en klunga efter att de haft en paus i träningspasset.

Som jag redan konstaterat verkar det som att tränare Tove använder parallell kodväxling när hon vill signalera att hennes meddelande gäller alla spelare. Genom den parallella kodväxlingen inkluderar tränare Tove både de svenskspråkiga och de finskspråkiga spelarna i sitt budskap och ger mer tyngd åt sitt meddelande. Kodväxlingens funktion kan med andra ord tolkas vara både att specificera hela spelartruppen som mottagare, att förstärka och betona meddelandet och kanske även att visa talarens engagemang.

Till skillnad från den parallella kodväxlingen är den komplementära varianten ovanlig i tränare Toves tal, vilket åtminstone delvis förklaras av att de svenska inslagen överlag är få och dessutom sällan ingår i repliker som är riktade till hela spelartruppen. Komplementär kodväxling i situationer där hela gruppen är mottagare skulle innebära att all information inte kommer på finska, vilket

skulle utgöra en kontrast till den språkliga linje Tove verkar tillämpa. De sista raderna av exempel 1 kunde möjligtvis tolkas som komplementär kodväxling i och med att det finskspråkiga ”eli ottakaa saman pitunen tämmönen” följs av det svenskspråkiga ”ungefär fyra meter”, men å andra sidan har Tove redan tidigare i samma exempel gått igenom övningen helt på finska. Också ”tulkaa te tänne ni så å ni e i var sitt hörn” är i och för sig ett exempel på komplementär kodväxling men den finskspråkiga och den svenskspråkiga delen riktar sig tydligt till olika spelare.

Trots att de är sällsynta finns det några korta exempel på komplementär kodväxling i tränare Toves tal till hela spelartruppen:

Exempel 9

så ta ungefär (0,5s) kolme neljä metrii

Exempel 10

kom ihåg att (0,5s) se upp i mellan så et ei mennä niinku näin

Det är skäl att påpeka att det inte är helt entydigt hur tränarens repliker bör avgränsas från varandra när man plockar ut exempel ur inspelningen. I exemplen 9 och 10 är det ändå tydligt frågan om att en mening börjar på svenska och sedan fortsätter på finska.

Enligt Sebba (2012: 15) bygger komplementär kodväxling på antagandet att mottagaren behärskar båda språken som används, vilket jag redan nämnt i avsnitt 3.3.3. Att fastställa funktionen för kodväxlingen i exemplen ovan är extremt svårt, inte minst för att sekvenserna med kodväxling är så korta, men i båda fallen växlar tränare Tove från svenska till finska. I båda fallen håller hon på att förklara en övning och det verkar sannolikt att hon medvetet eller omedvetet byter till finska för att försäkra sig om att alla förstår hennes budskap. Således kunde det handla om att förstärka och betona budskapet men det går inte att dra någon definitiv slutsats på basis av dessa exempel.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att den flitiga användningen av parallell kodväxling och den sparsamma förekomsten av komplementär kodväxling kombinerat med att finskan dominerar över svenskan tyder på att tränare Tove betraktar, eller åtminstone behandlar, sin spelartrupp som en finskspråkig mottagare. När Tove talar till hela spelartruppen verkar funktionen av hennes

kodväxling för det mesta vara att förstärka eller betona ett budskap. Kodväxling framkommer framför allt i korta, tydligt avgränsade repliker som snabba order eller information om hur mycket tid som återstår av en övning. Då använder Tove parallell kodväxling för att uppmärksamma alla spelare på budskapet och för att ge meddelandet mer tyngd.

När Tove riktar sitt budskap till en viss spelare eller grupp av spelare använder hon samma språk som spelarna använder, vilket kan tolkas som ett sätt att uttrycka solidaritet och förtrolighet gentemot dem och visa att alla är välkomna att delta på sitt modersmål oavsett vilket språk som dominerar på träningarna. Dessutom kodväxlar tränare Tove som en följd av triggering och för att specificera vem hon talar till mitt i träningspassens vimmel.

4.2.2.2 Intervjun med Tove

Intervjun med tränare Tove visar att hennes uppfattning om sitt eget språkbruk på träningarna i hög grad stämmer överens med min analys av inspelningen av hennes tal. Det betyder inte att hon aktivt tänker på att tala lika mycket svenska och finska eller på hur hon uttrycker sig men hennes beskrivning av träningarnas språkmiljö stämmer till stora delar överens med mina tolkningar.

Tove misstänker att hon talar lite mer finska än svenska under träningspassen, ett intryck som får stöd av inspelningen, men hon säger också att hon i viss mån försöker variera mellan svenska och finska när hon talar till hela spelartruppen. Hon säger att hon ofta byter språk när hon riktar sig till en eller flera specifika spelare för att tala det språk spelarna själva talar och för att visa att ”det här gäller i första hand de här spelarna”, men påpekar i samma veva att det i hög grad sker omedvetet. Hon säger också att detta i första hand gäller de svenskspråkiga spelarna, det vill säga att hon tillfälligt växlar från finska till svenska, vilket stämmer väl överens med mina tolkningar av inspelningen. Vidare säger Tove att hon när hon talat ett och samma språk länge byter språk för att vara ”mer inkluderande”. De korta svenskspråkiga sekvenserna i Toves i övrigt finskspråkiga tal kunde således tolkas som ett sätt att visa de svenskspråkiga spelarna att hon beaktar också deras närvaro. Enligt Tove brukar hon ”ganska sällan” översätta delar av sitt tal rakt av, vilket inte helt är i enlighet med min analys eftersom det finns åtminstone ett tiotal exempel på korta sekvenser med parallell kodväxling i den 30 minuter långa inspelningen. Å andra sidan är det omöjligt att veta vad Toves definition på ”ganska sällan” är i den här kontexten.

På frågan om hon har några specifika språkliga målsättningar i handbollsverksamheten svarar Tove nej, men konstaterar att hon ibland funderar på vad som kunde vara en bra strategi för att erbjuda spelarna en möjlighet att ta del av både svenskan och finskan. Med tanke på den ambitionen kan den parallella kodväxlingen som Tove odlar, men som hon inte verkar vara helt medveten om, vara ett bra tillvägagångssätt, åtminstone enligt Sebba (2012: 15) som menar att vissa mottagare kan använda parallella meddelanden till att lära sig språk.

Tove själv upplever inte att hon skulle ha någon egentlig systematik i sina språkval, vilket i kombination med att hon i viss mån verkar vara omedveten om sin parallella kodväxling tyder på att kodväxlingen blivit en vana för henne som tränare.

4.2.2.3 Tränare Astrid

4.2.2.3.1 Inspelningen av Astrids tal

I tränare Astrids tal är fördelningen mellan svenska och finska betydligt jämnare än i tränare Toves. Under den inspelade halva timme säger tränare Astrid cirka 90 ord mera på finska än på svenska, vilket är en marginell skillnad i sammanhanget:

	Svenska ord	Finska ord	Odefinierbara ord
Antal ord	977 ord	1063 ord	66 ord
Procentuell andel	46,39 %	50,47 %	3,13 %

Figur 6: Svenska och finska ord i tränare Astrids tal.

Medan Tove talade i huvudsak finska och främst använde svenska när hon riktade sig till svenskspråkiga spelare eller ville förmedla särskilt viktig information, verkar Astrid växla mer mellan de båda språken. Precis som Tove växlar Astrid över till sin åhörarens starkare språk när hon talar till enskilda spelare, och förverkligar på det viset Handbollsforeningen ÅIFK:s grundtanke om att alla ska kunna delta i verksamheten på sitt modersmål. Som jag redan påpekat i avsnitt

4.2.2.2.1 kan detta tolkas som ett sätt att markera solidaritet och uttrycka förtrolighet gentemot spelaren i fråga. Dessutom specificerar tränaren sin samtalspartner genom sitt språkval.

I denna avhandling ligger huvudfokus på tränarnas språkval i situationer där de riktar sig till hela sin spelartrupp, och det är med tanke på det jag analyserat mitt material och plockat ut exempel. I likhet med Tove verkar Astrid ge största delen av sina instruktioner på finska när hon talar till hela spelartruppen, men hon drygar ofta ut sina finskspråkiga instruktioner med hela meningar på svenska. I själva verket ger Astrid oftast instruktionerna till spelartruppen på båda språken, men den finskspråkiga versionen är ofta utförligare formulerad än den svenskspråkiga, vilket ökar de finska ordens andel av det sammanlagda antalet ord:

Exempel 11

(*vissling*) okei sit jokanen hakee oman kepin (0,5s) seuraavaan molemmat tarvii keppii vaik tehään eri juttui alla behöver egen käpp

Exempel 12

(*vissling*) okei (0,5s) ja sit vaihtuu yks maah makaamaan ja toinen ylös (0,5s) byte (3s) vatsalihakstehtävään ni pistätte vä tempoo vähän lisää (1s) härifrån (1,5s) å ti tärna (5s) okei (0,5s) lähtee (*vissling*)

Exempel 13

(*vissling*) okei yks juttu (1s) nyt mä haluan et te hyppäätte tasajalkaa näin (0,5s) mä en haluan et te hyppäätte näin (0,5s) nää on ihan kaks eri asiaa (0,5s) olika saker (0,5s) hoppa jämfota såhär snabbt (0,5s) inte såhär (0,5s) okei tasajalkaa (3s) lähtee (*vissling*)

Alla dessa exempel är från situationer där tränare Astrid avbryter träningsverksamheten genom att blåsa i sin visselpipa och förklarar nästa övning eller ger tilläggsinstruktioner. Hon riktar sig alltså tydligt till hela spelartruppen. Exempelen 11-13 följer alla samma mönster: Astrid förklarar vad hon vill att spelarna gör på finska och avslutar med en kort sammanfattning på svenska, som för att försäkra sig om att budskapet gått fram. I dessa exempel är det frågan om ett slags nedbantad

parallell kodväxling; tränare Astrid återger en del av den finskspråkiga informationen på svenska men inte i detalj. Kodväxlingens funktion är att säkerställa att alla spelare förstår budskapet och möjligtvis också att betona vikten av det som sägs. Genom att använda båda språken inkluderar tränaren alla spelare i träningsverksamheten.

Det går att tänka sig några olika förklaringar till att den finskspråkiga versionen av instruktionerna är utförligare än den svenskspråkiga. Den mest uppenbara är att tränare Astrid utgår ifrån att alla spelare förstår det mesta av vad hon säger på finska eller att de svenskspråkiga spelarna med hjälp av den korta svenskspråkiga sammanfattningen kan räkna ut vad som förväntas av dem. I exemplen 12 och 13 demonstrerar tränare Astrid snabbt vad hon menar samtidigt som hon talar, vilket kan underlätta förståelsen märkbart även för spelare som inte får hela förklaringen serverad på sitt starkare språk. En annan tänkbar förklaring, som i och för sig inte strider mot den första, är att de finskspråkiga spelarna har mindre erfarenhet av handboll (avsnitt 4.2.1) och olika övningar och därför behöver noggrannare instruktioner än de mer erfarna svenska spelarna.

Trots att den finska delen är längre än den svenska i ovanstående exempel är det betydligt svårare att definiera ett huvudspråk för tränare Astrid än för tränare Tove. Eftersom skillnaden mellan antalet svenska ord och antalet finska ord är så liten är det knappast meningsfullt att försöka fastställa någotdera språket som Astrids huvudspråk. I min genomgång av Astrids inspelning hittar jag inte ett enda ställe där Astrid skulle använda endast det ena språket i flera meningar efter varandra när hon riktar sitt budskap till hela spelartruppen. I slutet av inspelningen finns visserligen en helt finskspråkig sekvens där det verkar som att Astrid först tänker börja tala svenska men sedan ändrar sig och ger all information på finska i stället, men i början av den säger hon att informationen gäller den del av spelartruppen som ska delta i en match nästa dag. Hennes budskap verkar således inte gälla hela spelartruppen och det är möjligt att största delen av dem hon riktar sig till är finskspråkiga, vilket kan ha påverkat språkvalet:

Exempel 14

i morgon (0,5s) hei kaikki huomenna in olevat pelaajat jotka mä oon
laittanut (0,5s) puoli tuntia ennen tavataan ja teil pitää olla simmoset
vaatteet et te voitte lämmitellä ulkona juoksulenkkarit simmoset
vaatteet mil voi juosta ulkoon meil ei oo sisälämmittelyä (0,5s)
hirveest (0,5s) kei

På ett annat ställe talar Astrid alldeles tydligt till hela spelartruppen och nästan enbart på finska, men översätter några viktiga ord till svenska:

Exempel 15

(*vissling*) okei (0,5s) viimein sista (0,5s) kaks kertaa kolkket sekuntii per pari siihen tulee pidempi (0,5s) huili (0,5s) ää pareittain parvis yks menee maahan (0,5s) toinen tohon seisomaan ja sit vatsalihakset heität (0,5s) alas (2s) dee sista

Sekvenserna där finskan dominerar är ändå så få att det inte är motiverat att påstå att finskan skulle utgöra huvudspråket på Astrids träningspass. Tvärtom kodväxlar hon frekvent, både parallellt och komplementärt. Parallell kodväxling är vanligare och förekommer i både korta och långa sekvenser:

Exempel 16

ännu tio sekunder kymmenen jaksaa vielä

Exempel 17

(*vissling*) okei (1s) toisiks viimeinen vaihto (0,5s) näst sista byte

Exempel 18

försök hålla balansen så att varje gång ni kommer upp så kan ni fortsätta ner (0,5s) tibaka utan att behöva ta hemskt mycke små steg eller någo annat (0,5s) yrittäkää askelkyykkytehtäväs kans pysyy tasapainossa (1s) et ei tarvi hirveesti korjaillla

Exempel 19

(*vissling*) (1s) nyt saa vaihdella ihan miten tahansa kan kasta dom helt vart som helst an (*skrattar*) ja jos huomaat et paril on raskasta ni sit vähän kevyemmin jos se menee köykäsesti ni sit vähän enemmän vauhtii (1s) anpassa farten som du skuffar enligt hu den som gör orkar

Delvis använder tränare Astrid parallell kodväxling på samma sätt som tränare Tove, det vill säga i korta, peppande utrop under en pågående övning (exempel 16) eller när hon avslutar en övning och uppmärksammar spelarna på att nästa snart börjar (exempel 17). Som jag redan visat med exemplen 11-13 och ytterligare här ovan i exemplen 18 och 19 använder Astrid dock parallell kodväxling också i längre sekvenser, vilket Tove inte gör.

Den komplementära kodväxlingen är mer sällsynt i tränare Astrids tal men också den varianten förekommer:

Exempel 20

toinen on vaativimpi lihaksille lite för musklerna den andra e fö
balansen (1s)

Exempel 21

(*vissling*) (0,5s) jes (0,5s) bra (0,5s) toivottavasti tuli vähän
hiki ja muuta ensmäiset treenit (0,5s) höst ö efter sportlovet (0,5s)

Det övergripande mönstret i tränare Astrids språkbruk är att både svenskan och finskan ständigt är närvarande i hennes tal. Kodväxlingens funktion är sannolikt att modifiera, förstärka och betona meddelandet samt att signalera förtrolighet och solidaritet gentemot alla spelare.

4.2.2.3.2 Intervjun med Astrid

På basis av intervjun med tränare Astrid verkar hon åtminstone i viss mån vara medveten om och tänka aktivt på sitt språkbruk på träningarna. Hon säger att hon tidigare varit noggrannare med att använda både svenska och finska ungefär lika mycket och ”förklarade viktiga saker på båda språken”, men att hon nu säger det mesta på bara någotdera språket. Hon uppskattar att ungefär en tredjedel av allt hon säger kommer på både svenska och finska, det vill säga genom någon form av parallell kodväxling, och att resten av kommunikationen är enspråkig:

”Jag tänker mig att nu har de hört på mig och på de här vissa sakerna så pass mycket att det inte är så stor skillnad. Allt behöver inte komma på båda språken mer, så att säga.”

Det är svårt att avgöra exakt hur väl tränare Astrids uppskattning om att hon skulle förmedla en tredjedel av sina budskap på båda språken och två tredjedelar på bara det ena eller det andra stämmer, men som jag påpekat i föregående avsnitt har jag i inspelningen av hennes tal inte hittat en enda enspråkig sekvens som skulle rikta sig till hela spelartruppen och vara flera meningar lång. Min tolkning av inspelningen skulle således tyda på att tränare Astrids bedömning av den parallella kodväxlingens omfattning i hennes eget tal är i underkant, men det är skäl att minnas att jag endast analyserat en 30 minuter lång inspelning från ett enda träningspass. På basis av min analys av inspelningen verkar Astrid, i likhet med Tove, tro att hon använder svenska och finska parallellt mer sällan än vad hon i själva verket gör, men att dra en sådan slutsats utifrån ett så här litet material skulle vara onödigt djärvt.

Citatet ovan visar hur som helst tydligt att tränare Astrid funderat på vilken typ av språklig praktik hon vill tillämpa i tränarrollen. Dessutom stärker det intrycket att hon litar på att alla spelare klarar av att förstå hennes budskap oavsett vilket språk hon framför det på. Tränare Astrids intervjusvar tyder också på att förståelsen av tränarens budskap kan underlättas av att terminologin och jargongen på träningarna är bekanta för spelarna (jag återkommer till detta i avsnitt 5 i denna avhandling):

”Och sedan vet jag ju vilka ord eller uttryck som jag använder som är handbollsrelaterade som jag tänker mig att de borde uppfatta och veta vad de betyder.”

Även om tränare Astrid verkar räkna med att hennes budskap går fram också när hon framför det på bara ett språk, säger hon att hon använder båda språken parallellt när hon har någonting speciellt viktigt att säga. Hon anser att båda språkgrupperna behöver få den allra viktigaste informationen på sitt eget modersmål. Detta stämmer väl överens med mina slutsatser om Astrids parallella kodväxling i exemplen 16-19 i föregående avsnitt. Den parallella kodväxlingen har en förstärkande och betonande funktion i tränare Astrids tal, och är också ett sätt för henne att försäkra sig om att alla spelare förstår vad hon säger. Tränare Astrid verkar med andra ord betrakta spelartruppen som helhet som en så gott som tvåspråkig mottagare samtidigt som hon är medveten om att enskilda spelare kan ha vissa luckor i sin svenska eller finska. När hon talar till en enskild spelare väljer hon spelarens modersmål, precis som Tove.

Trots att tränare Astrid verkar väldigt medveten om sitt språkbruk är hennes tanke inte att agera språklärare för spelarna utan att utveckla dem som handbollsspelare. Astrid säger precis som Tove att det inte finns någon specifik språklig målsättning med handbollsverksamheten. Hennes språkliga val förklaras således inte av någon bakomliggande tanke om att främja spelarnas tvåspråkighet utan snarare av en vilja att kommunicera effektivt. Hon säger att hon endast tänker på handboll när hon planerar träningspassen men tillägger att hon i och för sig hoppas på att spelarna kan lära sig ett till språk i samband med handbollsträningarna.

4.2.2.4 Tränare Fredrika

4.2.2.4.1 Inspelningen av Fredrikas tal

I tränare Fredrikas inspelning är det totala antalet ord (1502 ord) aningen mindre än i Toves (2019 ord) och Astrids (2106 ord) fall, och svenskan dominerar över finskan:

	Svenska ord	Finska ord	Odefinierbara ord
Antal ord	900 ord	534 ord	68 ord
Procentuell andel	59,92 %	35,55 %	4,53 %

Figur 7: Svenska och finska ord i tränare Fredrikas tal.

Tränare Fredrikas inspelning präglas av att hon ofta riktar sig bara till en del av spelartruppen, och språkfördelningen hänger naturligtvis i viss mån ihop med vem hon talar till. I de sekvenser där Fredrika talar till hela spelartruppen verkar fördelningen mellan svenskan och finskan vara aningen jämnare än i tabellen ovan, men trots det är det tydligt att svenskan har en mer framträdande roll i Fredrikas tal än i Toves eller Astrids.

Svenskan dominerar visserligen tränare Fredrikas språkbruk men hennes språkanvändning uppvisar stor variation. Bland annat korta utrop åt hela spelartruppen kan komma antingen endast på svenska, på båda språken parallellt eller endast på finska:

Exempel 22

tjugo sekunder

Exempel 23

en halv minut ännu

Exempel 24

en minut kvar (1,5s) vielä minuutti

Exempel 25

tie sekunder (0,5s) kymmenen sekuntii

Exempel 26

jatkuu jatkuu

I avsnitt 4.2.2.2.1 har jag argumenterat för att tränare Tove använder parallell kodväxling för att betona sitt budskap, till exempel när hon vill peppa spelarna genom att informera dem om hur mycket tid som återstår av en pågående övning. På basis av mina inspelningar är tränare Fredrika inte lika noga med att förmedla dylik information samtidigt på både svenska och finska. Som exemplen 22-25 visar ger hon ibland information om den kvarvarande tiden enbart på svenska och ibland på både svenska och finska. Intrycket man får är att Fredrika litar på att alla spelare kan förstå åtminstone enkla svenskspråkiga fraser och att hon ibland, möjligtvis slumpmässigt och utan närmare eftertanke, upprepar det hon sagt på finska eller slänger in enstaka finskspråkiga fraser. Det är möjligt att tränare Fredrika utgår från att tidsuttryck som ”tjugo sekunder” och ”en halv minut” blivit bekanta för spelarna under den tid de spelat handboll i laget och att de därför inte kräver översättningar för att kunna förstås av alla närvarande. Jag har redan nämnt betydelsen av bekant terminologi i avsnitt 4.2.2.3.2 och återkommer till den i avsnitt 5.

I exempel 26 är frasen finskspråkig, och den är i ännu högre grad än de tidigare exemplen en uppmuntran till spelarna och inte nödvändig information som alla måste ta del av. Frasen ger egentligen ingen ny information över huvud taget, och funktionen av sådana här korta finskspråkiga utrop kunde tänkas vara att inkludera finskspråkiga spelare i tränare Fredrikas träningspass som i övrigt i huvudsak är svenskspråkiga. Precis som de svenska inläggen i tränare Toves tal är korta finskspråkiga sekvenser som ”jatkuu jatkuu” Fredrikas sätt att uppmärksamma de spelare vars modersmål används mindre på träningarna och manifesterar att handbollsverksamheten i grund och botten är tvåspråkig. Jag vill betona att detta inte alltid behöver ske medvetet utan att tränarna sannolikt utvecklat undermedvetna rutiner i takt med att de vant sig med att träna en grupp spelare med olika språkbakgrunder och varierande språkkunskaper.

Medan tränare Tove verkade lita på att de flesta spelarna förstår finskspråkiga instruktioner och tränare Astrid gav största delen av sina instruktioner på både svenska och finska, kan tränare Fredrika ibland ge också utförliga instruktioner endast på svenska och andra endast på finska. Om det verkar finnas problem med förståelsen av instruktionerna upprepar hon dem på båda språken. I en lång sekvens i mot slutet av inspelningen använder Fredrika först parallell kodväxling för att få ordning på spelartruppen för att sedan övergå till enspråkigt svensk kommunikation när hon har allas uppmärksamhet och ska förklara nästa övning:

Exempel 27

nāja (1,5s) kaikki tonne punaselle viivalle (11s) punaselle viivalle (1s) tonne (2,5s) sitte neljä jonoo (0,5s) fyra (0,5s) köer jonoo (4s) aa du får göra armmuskel å sånt (0,5s) neljä jonoo fyra köer (7,5s) öö var e dom där (0,5s) nu ska ja visa den där rörelsen dom som ha vari på beeflicksträningen ha gjort den (1s) aa (0,5s) ni ska va lika många i alla köer yhtä monta kolme jonoo (1s) kolmen (0,5s) sit te ootte kolme neljä jonoo mut kuinka monta teit on jonos et te ootte tasan (0,5s) tos on kolme (1s) menkää mee kolmanneks vaan tohon (1s) nāja (0,5s) den första (0,5s) hoppar (0,5s) först gör du så här (1s) sen kastar du dig (0,5s) så här (0,5s) sen hoppar du opp å så springer du för fullt [spelare frågar på svenska: aj ner på marken vai] joo (0,5s) först gör du så här (1s) först gör du så där (1s) å sen hoppar du å så springer du ti följande o börjar (0,5s) göra så där (0,5s) å här blir fyra (0,5s) punkter (0,5s) där (1s) å där (6s) försto ni alla kaikki ymmärs (0,5s) ymmärskö kaikki (0,5s) joo (1s) nä utan ni gör

du gör di varje här (2s) ymmärs ni försto (1s) först så här sen ner
sen hopp (0,5s) joo (0,5s) ni ha gjort de en gång (0,5s) nonii lähtee

I början av sekvensen är det uppenbart att det uppstått yrsel på träningarna, och dessutom är det oklart hur många köer tränare Fredrika vill dela in spelartruppen i. Fredrika växlar frekvent mellan svenska och finska och förmedlar samma instruktioner på båda språken, flera gånger dessutom. Det är tydligt att hon använder parallell kodväxling för att få spelarnas uppmärksamhet och försäkra sig om att hennes budskap går fram. Kodväxlingen kunde tolkas som ett sätt att förstärka och betona meddelandet, men kanske också som ett sätt att höja tränare Fredrikas status och öka hennes auktoritet i en något kaotisk situation. Grosjean (1982: 152) nämner som bekant båda dessa alternativ som möjliga orsaker till kodväxling. Kodväxlingen fungerar dessutom som ett sätt att specificera en samtalspartner, vilket i det här fallet innebär att tränare Fredrika visar både svenskspråkiga och finskspråkiga spelare att hennes meddelande gäller dem och att de bör lyssna på henne.

När tränare Fredrika väl har fått ordning på sin spelartrupp säger hon ”nåja” för att markera att hon är nöjd och att hon till näst kommer att gå över till att ge instruktioner om nästa övning. Att hon därefter förklarar övningen endast på svenska visar att hon uppfattar situationen som sådan att alla spelare har möjlighet att koncentrera sig på hennes budskap och förstå hennes svenskspråkiga instruktioner. Hon förklarar övningen steg för steg och visar samtidigt vad hon menar, men hon använder endast svenska i sina instruktioner. Hon håller sig till svenskan också när en svenskspråkig spelare ber henne specificera vad hon menar. Precis som tränare Tove verkar tränare Fredrika utgå från att alla spelare oberoende av språklig bakgrund på ett eller annat sätt klarar av att förstå enspråkiga instruktioner. I tränare Toves fall var instruktionerna finskspråkiga medan exempel 27 ur Fredrikas inspelning visar en omvänd situation där instruktionerna är svenskspråkiga.

Det som också är anmärkningsvärt i tränare Fredrikas agerande i exempel 27 är att hon kontrollerar att alla har förstått vad hon sagt genom att fråga ”försto ni alla, kaikki ymmärs, ymmärskö kaikki?” och ”ymmärs, ni försto?”. På basis av de inspelningar jag analyserat är Fredrika den enda av de tre tränarna som använder parallell kodväxling när hon frågar spelarna om de förstått vad hon menat. Raka frågor om huruvida spelarna förstått tränarens budskap eller inte är överlag sällsynta i mitt material: tränare Tove frågar på finska ”onks kaikki ymmärtäny?” och ”onko selvä?” medan tränare

Astrid vid ett tillfälle säger på finska ”okej kaikki ymmärtäny?”. Dylåka frågor behöver inte nödvändigtvis syfta på den språkliga förståelsen, utan det kan mycket väl hända att tränarna helt enkelt vill kontrollera om övningen de introducerat är begriplig eller inte. I och med att tränare Fredrika ställer sina frågor på båda språken måste man emellertid också beakta möjligheten att hon är medveten om att hon ibland ger sina instruktioner på endast ett språk och vill försäkra sig om att hon lyckats göra sig förstådd också bland dem som har ett annat modersmål. Den parallella kodväxlingen kunde i detta fall tolkas som ett tecken på att Fredrika är medveten om och funderar på sin språkliga strategi under träningspassen. Exempel 28 understryker ytterligare detta intryck:

Exempel 28

nu förklarar ja först här (1s) nyt teil on vaa yks pallo missä toinen nyt o (0,5s) mutta nii in (1s) siis heittää ei saa olla maalivahtii (0,5s) heittämällä teitte maalin (1s) aa ennen ku syötätte ni teiän pitää tehdä kyykky (1s) joka kerta ennen ku syötätte teiän pitää tehdä kyykky (0,5s) fösto ni du ska vara här på dom (1s) [spelares namn] ha [samma spelares namn] du sku komma hit (1s) [samma spelares namn] ha väst du e där (4s) ni spelar ni kastar mål man få int ha målvakt (1,5s) ää [spelare pratar på svenska] joo ja sit teette joka kerta ennen ku syötätte ni teette kyykyn (0,5s) kaikkien ei tarvi tehdä kyykky (0,5s) toiset voi juosta ja sit pelkästään se joka syöttää ni tekee kyykyn (1s) te voitte jo alottaa (1s) [spelare frågar på svenska: men före man kastar måst man då också göra kyykky] nä före man [annan spelare frågar på finska: hei pitääks tehdä kyykky ennen ku heittää maalin] joo (4s) ja ska sea (0,5s) ja tar liten kort paus här (*vissling*) täs on se juttu (0,5s) hää måst ni ännu göra (0,5s) före ni kastar (0,5s) nyt pi ota vaan tauko ota tauko (0,5s) enne ku te saatte heittää ni tei teiän pitää tehdä yks punnerrus

I exemplet ovan talar tränare Fredrika inte till hela laget men ändå till en grupp som innehåller både svenskspråkiga och finskspråkiga spelare. I början meddelar Fredrika först på svenska att hon nu kommer att förklara någonting, varefter hon växlar till finska och förklarar hela övningen på finska. Efter sin finskspråkiga förklaring frågar hon ännu på svenska om alla förstått. Det är tydligt att de svenskspråkiga fraserna ”nu förklarar ja först här” och ”försto ni” riktar sig till de svenskspråkiga spelarna i gruppen medan de finskspråkiga instruktionerna är till för alla spelare. Tränare Fredrika väljer med andra ord medvetet att ge instruktionerna endast på finska, men ger både en förvarning om det och kontrollerar att också de svenskspråkiga spelarna förstått vad hon sagt. Det verkar

uppenbart att orsaken till att hon frågar om spelarna förstått beror på att hon talat finska, inte på att själva övningen skulle vara speciellt invecklad.

I exempel 28 visar det sig sedan att övningen varit svårbegriplig för både svenskspråkiga och finskspråkiga spelare, och tränare Fredrika känner sig tvungen att förklara den på nytt. Först försöker hon ge snabba tilläggsinstruktioner på svenska men till slut är hon tvungen att vissla i sin visselpipa och precisera vad hon menar. Efter visslingen använder Fredrika parallell kodväxling när hon förklarar vad hon menat, till synes för att försäkra sig om att hennes budskap denna gång går fram till och förstås av alla spelare. Hela sekvensen visar att tränare Fredrika först försöker ge sina instruktioner bara på finska och litar på att lagets svenskspråkiga spelare på ett eller annat sätt förstår vad hon menar. När det visar sig att alla inte förstått, vilket i det här fallet visserligen verkar bero på att övningen i fråga är komplicerad, förlitar sig Fredrika på sin reservplan: att använda parallell kodväxling och ge samma instruktioner på både svenska och finska. Händelseförloppet kunde tolkas som att tränare Fredrika har en bakgrundstanke som går ut på att vid sidan om handbollsverksamheten utveckla spelarnas kunskaper i deras svagare språk genom att tvinga dem ta emot information på bara det ena språket. Om det visar sig att budskapet är för svårt att förstå har Fredrika dock en beredskap att använda båda språken parallellt och på så vis försäkra sig om att alla förstår vad som sägs och känner sig bekväma med språkbruket. I exempel 27 använder Fredrika svenska för att förklara en övning och i exempel 28 finska, vilket kunde tyda på att hon vill erbjuda alla spelare tillfällen att utveckla sitt svagare språk genom ett slags hörförståelseövning. I Fredrikas inspelning finns det ännu några exempel till på situationer där hennes instruktioner är enspråkiga:

Exempel 29

seuraava1 kierrokse1 (1,5s) när ni kommer ti den där sista (0,5s) så gör ni så här sen när ja ropar hep så springer ni för fullt ti väggen (2s) [spelare frågar på svenska: men vi behöver int gå ner] nä ni behöver int fa ner di där sista o där springer ni för fullt ti väggen bara (0,5s) e ni beredda (2s) lähtee hep (2s) (*vissling*)

Första raden i exempel 29 ovan är ett exempel på komplementär kodväxling där tränare Fredrika går över från finska till svenska mitt i en mening. Därefter ger hon sina instruktioner enbart på svenska, trots att hon riktar sig till hela spelartruppen.

Exempel 30

tepastelee tepastelee ja jalat *otydligt* hep (4s) sit jäätte
tepastelee (1s) kunno1 kunno1 kunno1 kunno1 kun hep (5s) jaksaa jaksaa
jaksaa jaksaa jaks (1s) hep (5s) ja vielä tepastelu (1s) hep (0,5s) ei
tarvi (0,5s) saat juosta (2s) ja *otydligt* me keritään vielä kolmas
kerta (2s) [spelares namn] sä saat tehdä soolona tai sit sä teet sen
viimesen ryhmän kans viidentenä (0,5s) sekin käy (0,5s) ihan miten sä
haluut (1,5s) ihan piän huili (1,5s) ja sillon ku te huomaatte et teit
väsyttää ni sit varsinkin alatte tekee kunno1 töitä jaloilla

I exempel 30 ropar Fredrika till spelarna under en pågående träning, som en form av uppmuntran, och hon gör det enbart på finska. Situationen är liknande som i exempel 5 i Toves tal, exempel 16 i Astrids tal och exemplen 22-26 i Fredrikas tal.

Att tränare Fredrika tidvis ger sina instruktioner på endast ett språk, och att detta språk kan vara antingen svenska eller finska, tyder på att hon utgår från att alla spelare klarar av att förstå båda språken, det vill säga att de är mer eller mindre tvåspråkiga. Hennes ”presupponerade läsare”, som Haapamäki och Eriksson (2017: 164) kallar den tilltänkta mottagaren, är med andra ord tvåspråkig. Exempel 28 visar att enspråkiga instruktioner i verkligheten inte alltid förstås av alla, vilket inte nödvändigtvis behöver bero på själva språket, men Fredrikas utgångspunkt är hur som helst att hon blir förstörd på både svenska och finska. Hennes uppfattning om sin målgrupps språkkunskaper verkar med andra ord skilja sig en del från tränare Toves, och också från tränare Astrids, vilket jag går närmare in på i avsnitt 4.2.2.5.

I det här avsnittet har jag visat att tränare Fredrikas kommunikation tidvis kan vara enspråkigt svensk och tidvis enspråkigt finsk. Det betyder emellertid inte att parallell kodväxling inte skulle förekomma. Precis som Tove och Astrid använder Fredrika parallell kodväxling upprepade gånger under sin inspelning. Bland annat exemplen 24 och 25 åskådliggör detta, och det finns också fler exempel på samma språkliga strategi:

Exempel 31

(*vissling*) (1s) nyt meil on kaks pelii samaan aikaan vi har två spel
samtidigt (0,5s) på den här sidan (1,5s) går ni västarna dit (1s) ni
får int komma över de här vita sträcket (1,5s) tän valkosen e yli ei
saa tulla teil on ihan sama tual se on toi

Exempel 32

alla tar två bollar ta alla ottakaa kaikki kaks palloo (6s) tuolt saa hakee pallo

Exempel 33

tääl pitäs olla kolme vastaan kolme (2s) tääl (1s) te pelaatte jalkapalloo (0,5s) ni spelar fotboll me två bollar (0,5s) räkna målen (3s) laskekaa maalit se joka tekee enemmän maalei voittaa tietenkin oi sori lähtee [spelare pratar finska] täs on kaks palloo (4s) så börjar ni två minuter

Exempel 33 innehåller också komplementär kodväxling i och med att informationen om övningens längd endast kommer på svenska, om än efter en fyra sekunder lång paus. Det finns också fler belägg på komplementär kodväxling i tränare Fredrikas tal men i och med att jag redan konstaterat och diskuterat att hon kan kommunicera enspråkigt på både svenska och finska och att hon verkar lita på att spelarna kan förstå båda språken tycker jag inte det finns behov att plocka fram fler exempel ur inspelningen. Sammanfattningsvis kunde man karakterisera tränare Fredrikas inspelning i sin helhet som en form av komplementär kodväxling eftersom hon bevisligen använder både svenska och finska men ofta framför instruktioner endast på ett av språken.

4.2.2.4.2 Intervjun med Fredrika

Mitt antagande om att tränare Fredrika vid sidan om handbollsverksamheten vill utveckla spelarnas språkkunskaper får ett visst stöd i intervjun med henne. Enligt Fredrika är handbollsverksamhetens huvudsakliga syfte visserligen att lära flickorna att idrotta i grupp och ta andra i beaktande samt att göra dem till bättre idrottare, och hon anser inte att det finns några specifika språkliga målsättningar, men hon säger också att hon inte har några problem med att tala finska hela tiden ”så att de som är mer svenskspråkiga ska börja förstå det, och sedan talar man ibland svenska med de finskspråkiga bara för rättvisans skull så att de också får det lite”. Det är med andra ord tydligt att tränare Fredrika har en tanke om att utnyttja träningstillfällena för att vid sidan om handboll låta spelarna lära sig lite svenska eller finska. Korta, och ibland längre, språkduschar är en del av hennes språkliga praktik, men de utgör inte ett ändamål för träningarna och kräver inte speciellt mycket

extraarbete av henne eftersom hon kan kommunicera naturligt och smidigt på både svenska och finska (en genomgång av tränarnas språkliga förutsättningar finns i avsnitt 4.2.2.1). I sin kommunikation med enskilda spelare väljer tränare Fredrika ändå i likhet med Tove och Astrid att tala det språk spelaren själv talar, eller rättare sagt ”det språk som vi har börjat med”. Hon tillägger att hon talar svenska med spelare som hon uppfattar som tvåspråkiga.

En intressant upptäckt i tränare Fredrikas intervju är att hon påstår sig använda huvudsakligen finska under träningspassen, trots att hon enligt min analys av inspelningen i själva verket använder mest svenska. Tränare Fredrikas egen uppfattning av hennes språkbruk på träningarna verkar således inte riktigt stämma överens med min analys, som i och för sig endast baserar sig på en kort och slumpmässigt utplockad inspelning. I avsnitt 4.2.2.2 och 4.2.2.3 har jag gjort liknande observationer om tränare Tove och tränare Astrid, även om den förstnämndas bild av sitt eget språkbruk också uppvisade likheter med min analys. I Fredrikas fall är en möjlig förklaring till skillnaderna mellan hennes egen uppfattning och min tolkning av inspelningen att hon blivit mer medveten om sitt språkbruk i samband med min undersökning och försökt undvika den finska dominansen som hon tror att finns i hennes språkbruk på träningarna. I sin intervju säger Fredrika att hon blivit mer medveten om sitt språkbruk efter att min undersökning började. En annan tänkbar förklaring som inte kan förbises är att den 30 minuter långa inspelningen som jag analyserat inte är representativ för Fredrikas språkbruk i allmänhet utan snarare utgör ett slumpmässigt utvalt undantag.

Även om själva undersökningen kan ha påverkat Fredrikas språkbruk under träningspassen kan den tydliga skillnaden mellan hennes egen uppfattning om vilka språk hon använder och min analys av inspelningen inte helt och hållet förklaras av inspelningssituationen eller min närvaro. Det verkar som att Fredrika åtminstone i denna specifika inspelning är mer tvåspråkig i sin kommunikation än hon själv inser. Åtminstone kan man utan minsta tvekan konstatera att hon talar mer svenska under detta specifika träningspass än vad hon tycker att hon vanligtvis gör. Fredrika säger att hon talar svenska med spelare som hon uppfattar som tvåspråkiga, vilket också kan vara en förklarande faktor till att svenskan dominerar över finskan på träningarna. Det är nämligen omöjligt att veta om Fredrikas uppfattning om vilka spelare som är tvåspråkiga stämmer överens med tabellerna över spelarnas språkkunskaper i avsnitt 4.2.1 eller om hon i själva verket räknar också finskspråkiga spelare som kan ett fåtal ord på svenska som tvåspråkiga.

Tränare Fredrika lyfter också fram samma företeelse som tränare Astrid i avsnitt 4.2.2.3.2: att spelarnas språkkunskaper blivit bättre med tiden och att de i regel klarar av att förstå instruktioner eller åtminstone enstaka ord också på sitt svagare språk. Fredrika säger att språket enligt hennes uppfattning sällan är ett hinder för förståelse på träningarna:

”Jag tror inte att liksom språket i regel är ett problem, annat än kanske en dålig förklaring och det kan ju kallas för språk det också, men inte så där att de inte skulle förstå orden. De svenskspråkiga har definitivt blivit bättre om man tar och jämför med tre år tillbaka, då de inte riktigt förstod grundsaker.”

Apropå sina språkliga strategier i kommunikationen med hela laget samtidigt säger tränare Fredrika i sin intervju att hon brukar ge instruktioner på ett språk (finska) och sedan titta på de spelare som är sämre på det språket för att kontrollera om de förstått hennes budskap. Detta stämmer väl överens med mina observationer i föregående avsnitt, där jag lyft fram exempel på situationer där Fredrika frågar spelarna om de förstått hennes enspråkiga instruktioner. Av de tre tränarna verkar Fredrika vara den som är noggrannast med att kontrollera om spelarna förstår allt hon säger. Det är ändå skäl att komma ihåg att, som jag redan konstaterat i föregående avsnitt, problem med förståelsen ibland kan ha andra orsaker än språket som används. Fredrika påpekar detta också själv i sin intervju när hon säger att ”ibland förstår ju inte de finskspråkiga heller mina förklaringar, så det behöver inte vara språket”.

4.2.2.5 Sammanfattning

En sammanslagen tabell av fördelningen av ord i alla tre tränarnas tal visar att det finns aningen mer finska än svenska ord i mina inspelningar. Skillnaden är drygt sju procentenheter och på basis av mina inspelningar kan man gott konstatera att en spelare som deltar i detta specifika handbollslags alla träningar kommer att regelbundet få höra både svenska och finska:

	Svenska ord	Finska ord	Odefinierbara ord
Antal ord	2497 ord	2893 ord	237 ord
Procentuell andel	44,38 %	51,41 %	4,21 %

Figur 8: Svenska och finska ord i alla tränarnas tal.

Ingen av tränarna har heller uttryckt några fördomar eller andra anmärkningsvärda attityder gentemot det ena eller det andra språket, varken i intervjuerna eller i inspelningarna. I intervjuerna har tränarna tvärtom betonat att de betraktar sig själva som tvåspråkiga och behärskar båda språken bra, och dessutom uttryckt vissa förhoppningar om att spelarna kan utveckla sina språkkunskaper genom handbollsverksamheten trots att det inte är verksamhetens primära mål. Tränarnas övergripande attityd mot tvåspråkighet kunde med andra ord beskrivas som positiv. Det betyder emellertid inte att de aktivt skulle sträva efter att utveckla spelarnas språkkunskaper. Alla tre tränare säger att huvudsyftet med handbollsverksamheten är att lära spelarna handboll och utveckla dem som idrottare, och att det inte finns några specifika språkliga målsättningar.

I sin kommunikation med enskilda spelare väljer alla tre tränare att tala det språk som spelaren föredrar, vilket allt som oftast är spelarens modersmål. Tränarna har format sig en uppfattning om vilka språk som de enskilda spelarna föredrar och gör sina språkval enligt spelarnas förmodade preferenser. I de allra flesta fallen handlar det som sagt om spelarnas modersmål men tränarna påpekade också att det finns spelare som får språkbadsundervisning i skolan och att tränarna då försöker tala det språk spelaren håller på att lära sig. Som det framgår ur figur 4 i avsnitt 4.2.1 handlar det om en enda spelare.

Fördelningen mellan svenskan och finskan varierar stort mellan tränarna men ett gemensamt drag för alla tre tränare är att de ofta använder parallell kodväxling i korta utrop eller snabba instruktioner. Jag har argumenterat för att tränarna kan använda parallell kodväxling för att förstärka och betona sitt meddelande och för att fånga alla spelares uppmärksamhet. Genom att använda både svenska och finska specificerar tränaren både de svenskspråkiga och de finskspråkiga

spelarna som sina mottagare. I kaotiska situationer kan parallell kodväxling dessutom vara ett sätt för tränaren att öka sin egen auktoritet och på så sätt få grepp om situationen.

Alla tre tränare verkar tro att de använder parallell kodväxling mindre än vad min analys av inspelningarna tyder på. Mer konkret uttryckt innebär det att tränarna tror att de förmedlar information på bara ett språk oftare än de enligt mina tolkningar gör. Detta kan tolkas som ett slags anspråkslöshet, särskilt som både Handbollsföreningen ÅIFK och dess moderförening Åbo IFK betonar vikten av tvåspråkighet i sin verksamhet. Idealet är med andra ord att handbollsverksamheten är tvåspråkig och det är möjligt att tränarna, eventuellt på grund av att min undersökning gjort dem mer medvetna om sitt språkbruk, av ren och skär anspråkslöshet betraktar sig som ”sämre” språkanvändare än de i själva verket är. Särskilt i samband med mina intervjuer som uttryckligen handlade om tränarnas språkbruk är det inte otänkbart att tränarna beskrivit sitt eget språkbruk mer kritiskt än vad som hade varit befogat. En detalj som stöder detta antagande är att tränare Fredrikas bild av tränare Astrids språkbruk stämmer bättre överens med min analys av inspelningen än tränare Astrids egen uppfattning. I sin intervju säger Fredrika nämligen följande:

”Astrid är ju alldeles fenomenal på att tala två språk. Hon säger ju allting, ofta kan hon säga det på ett lite annat sätt på det andra språket men informationen kommer fram.”

”Hon använder på riktigt aktivt två språk.”

Tränare Astrid själv verkar, som jag redan påpekat i avsnitt 4.2.2.3.2 underskatta den parallella kodväxlingens omfattning i sitt eget tal. Samtidigt som tränare Fredrikas tolkning av Astrids språkbruk stämmer överens med min analys finns det skillnader mellan Fredrikas uppfattning om sitt eget språkbruk och mina tolkningar av hennes inspelning. I sammanhanget bör det än en gång påpekas att jag analyserat ett förhållandevis litet material och att mina tolkningar uttryckligen är tolkningar. Å andra sidan är det inget nytt eller sällsynt fenomen att språkanvändares uppfattningar om sitt eget språkbruk skiljer sig från inspelningar av deras tal. Gumperz (1982: 62) hänvisar till exempel till en studie i vilken invånare i en liten norsk by trodde sig tala betydligt mindre standardnorska än vad som framkom ur inspelningar av deras tal. Liknande exempel går enligt Gumperz (ibid.) att finna också i studier av förhållandet mellan spanska och engelska i puertoricaners språkbruk. I Gumperz (ibid.) exempel verkar orsakerna till skillnaderna mellan informanternas egna uppfattningar och inspelningarna av deras tal visserligen i första hand hänga

ihop med identitetsfrågor och språklig stolthet, men de visar hur som helst att det kan vara svårt att själv veta hur man faktiskt talar.

Också komplementär kodväxling förekommer i tränarnas tal men på basis av mina inspelningar är det inte lika enkelt att förknippa den med specifika situationer eller tilltänka funktioner som den parallella varianten. Jag har inte heller upptäckt några tydliga skillnader eller någon systematik i tränarnas sätt att kodväxla komplementärt utan tycker snarare att den komplementära kodväxlingen präglas av ett slags slumpmässighet som inte är helt ovanlig i tvåspråkiga personers tal överlag. Det kan således vara mer ändamålsenligt att i stället helt enkelt kommentera antalet och omfattningen av enspråkiga sekvenser i tränarnas tal, och där finns det tydliga skillnader mellan tränarna. På basis av fördelningen mellan svenskan och finskan verkar tränarna nämligen konstruera olika tilltänkta mottagare, trots att de tränar samma lag. I praktiken verkar det handla om tränarnas uppfattning av spelarnas språkkunskaper.

Tränare Tove verkar utgå från att alla spelare, eller åtminstone en väldigt stor majoritet av dem, kan förstå finska och hon ger ofta instruktioner i första hand på finska. I vissa fall drygar hon ut sina instruktioner med väldigt korta svenskspråkiga tillägg.

Tränare Astrid säger å sin sida i sin intervju att hon litar på att alla spelare kan förstå hennes förklaringar oavsett språk men inspelningen tyder på att hon allt som oftast ger sina instruktioner på båda språken, vilket enligt Sebba (2012: 14-15) och Haapamäki och Eriksson (2017: 164) tyder på att hon presupponerar enspråkiga mottagare. I det här fallet skulle en sådan tolkning innebära att tränare Astrid utgår från att en del av spelarna är enspråkigt svenskspråkiga och en del enspråkigt finskspråkiga. Som jag redan påpekat i avsnitt 4.2.2.2.1 och 4.2.2.2.2 hävdar Sebba (2012: 15) emellertid att parallella meddelanden också kan erbjuda mottagare en möjlighet till språkinläring, ett alternativ som inte kan uteslutas i detta sammanhang.

Tränare Fredrika verkar i sin tur utgå från att spelarna kan förstå både svenska och finska, åtminstone på basis av inspelningen. Hon ger nämligen en del instruktioner endast på svenska och en del endast på finska. Om det visar sig att hennes budskap inte förstås av alla, vilket också sker under inspelningen, ger hon samma instruktioner på båda språken, men utgångspunkten är allt som oftast att ettdera språket räcker.

Slutligen kan jag konstatera att min analys hittills visat att detta handbollslags träningspass erbjuder en omgivning där svenskan och finskan är likvärdiga och dessutom används ungefär lika mycket. I nästa del av min analys går jag igenom och kommenterar deltagarnas upplevelser av och reaktioner på denna språkliga omgivning.

4.3 Deltagarnas upplevelser av handbollsträningarnas språkliga praktik

Detta avsnitt innehåller en genomgång av deltagarnas, det vill säga tränarnas, spelarnas och också spelarnas föräldrars, upplevelser och tankar kring den språkliga praktiken i handbollslaget. För tränarnas och spelarnas del baserar sig genomgången på intervjuerna jag gjort med dem medan föräldrarnas del grundar sig på min enkätundersökning. Detta avsnitt och hela analysdelen i denna avhandling avslutas med en kort presentation av mina egna observationer från handbollslagets träningar.

Den övergripande frågan i denna del av analysen är hur väl och på vilket sätt deltagarna tycker att handbollsverksamhetens språkliga praktik fungerar, och om tränarnas, spelarnas och föräldrarnas upplevelser är likadana eller inte. Dessutom är jag intresserad av att veta om handbollsträningarna påverkat spelarnas språkkunskaper på något sätt. Jag kommenterar också kort, främst med avstamp i mina egna observationer, huruvida och i vilken mån språket påverkar handbollslagets gruppdynamik. Detta avsnitt berör komponenten ”tvåspråkighetens effekter” i min analysmodell (avsnitt 3.3.4).

4.3.1 Tränarnas upplevelser

I avsnitt 2.4.1 har jag räknat upp fem frågor angående tränarnas språkbruk som jag hoppas kunna svara på i denna avhandling. I analysavsnitt 4.2.2 har jag redan sökt svar på frågor kring hur medvetna tränarna är om sitt språkbruk under träningspassen och vilka språkliga strategier de tillämpar, hur bra uppfattning de har om sitt språkbruk samt på vilka grunder de väljer språk i olika situationer. I detta avsnitt strävar jag efter att ge en bild av hur tränarna tror att deras sätt att kommunicera fungerar och uppfattas av spelarna, och av tränarnas synpunkter på språkets eventuella inverkan på handbollslagets gruppdynamik.

Alla tre tränare bekräftar för det första att Handbollsföreningen ÅIFK inte gett några direktiv angående språkanvändningen på föreningens tillställningar. En tränare påpekar att föreningens interna kommunikation är tvåspråkig, vilket signalerar att föreningen inte värderar någotdera språket högre än det andra utan tvärtom ställer sig positivt till tvåspråkighet. Några anvisningar kring hur tvåspråkigheten bör tillämpas i praktiken har tränarna däremot inte fått. Tränarna säger också att de inte fått någon språkrelaterad feedback från spelarnas föräldrar. En tränare säger att några föräldrar nämnt att de tycker det är fint att deras barn har en hobby som också utvecklar barnets språkkunskaper, men utöver det har föräldrarna inte uttryckt några åsikter kring handbollsverksamhetens språkliga praktik. Det verkar med andra ord tydligt att tränarna har format och formar den språkliga praktiken på handbollsträningarna utan att ha fått direktiv, råd eller feedback från vare sig Handbollsföreningen ÅIFK eller spelarnas föräldrar. Som jag redan visat i avsnitt 4.2.2 sker det dessutom i hög grad omedvetet, eller åtminstone utan tydliga, genomtänkta strategier. Allt detta tyder på att handbollsträningarnas språkliga praktik föds och formas naturligt ur behovet att kommunicera, inte som en produkt av någon specifik språklig målmedvetenhet.

Tränarna är eniga om att alla spelare knappast förstår allt de säger. På frågan ”tror du att alla spelare förstår vad du säger på träningarna?” svarar alla tre tränare entydigt nej. De påpekar ändå att svårigheter med förståelsen inte alltid behöver ha med språket att göra utan också helt enkelt kan bero på bristfälliga eller invecklade instruktioner. Vad fenomenet än beror på tycker tränarna inte att det är ett problem. Om de märker att en eller flera spelare inte förstått vad som sagts förklarar tränarna sitt ärende på nytt, möjligen på ett annat sätt eller på ett annat språk. Exempel på detta finns till exempel i avsnitt 4.2.2.4.1 där jag analyserar inspelningen av tränare Fredrikas tal. Ofta kan tränarna också ge individuell handledning åt spelare som inte verkar ha förstått deras instruktioner, och då sker kommunikationen på spelarens starkare språk.

Enligt tränarna vågar spelarna be om förtydliganden eller tilläggsinstruktioner om de inte förstått vad som sagts. Två av tränarna tycker dessutom att spelarna med tiden blivit bättre på att ta reda på vad som sagts utan att behöva fråga tränaren:

”De som har svårare att ta till sig instruktioner oberoende av språk har kanske lärt sig att man kan också ibland lite titta på vad de andra gör.”

”Ibland ser man att de står och en finskspråkig frågar av en svenskspråkig att vad betydde det där, eller så ser man att de kanske inte uppfattade helt och hållet men att de helt enkelt följer med vad man börjar göra och liksom via den vägen, och också kanske att det har minskat på det där frågandet just att de har själv fått den här metoden att de kanske inte förstår allt men att man ser helt enkelt vad de andra börjar göra och så hänger man på.”

Tränarna anser att tvåspråkigheten på handbollsträningarna fungerar bra. Alla tre tränare beskriver spelarnas attityd, såsom den visar sig för tränarna, till tvåspråkigheten som positiv och öppen. Tränarna har inte uppfattat att tvåspråkigheten skulle ha orsakat till exempel konflikter eller frustration bland spelarna, och de tycker inte heller att den språkliga praktiken skulle störa träningsverksamheten. En tränare påpekar att särskilt finskspråkiga spelare möjligen kan tycka att handbollsverksamhetens språkliga praktik är rörig och att altemneringen mellan språk bidrar till svårigheter med förståelsen, men också hon beskriver spelarnas attityd på det stora hela som positiv.

Tränarna är överens om att språken påverkar gruppdynamiken i handbollslaget. Alla tränarna tycker att spelarnas språkkunskaper i viss mån påverkar vem de hänger ihop med under träningspassen, och uttryckligen på det viset att spelare med samma språkliga preferenser i regel söker sig till varandras sällskap.

”De som är helt beroende av att det går på finska ännu, och vi har flera sådana som har en väldigt, väldigt svag svenska, och de som kanske upplever att deras finska inte är tillräckligt stark och att de är lite osäkra på sin finska, det är ytterst sällan som de hittar varandra så där spontant.”

”Delvis finns det en sådan gruppbildning men det kan ju sedan också helt enkelt ha att göra med att det blir ju så att de som går i samma skola och som ses annars också på dagarna, vilket är helt naturligt, blir kanske så där närmare.”

”De som är hemskt starkt bara det ena språket har nog lättare för att kommunicera med varandra, det blir liksom lite klickar. Men jag skulle säga att de som kommer bra överens kan ibland, det har jag hört, stå och prata engelska.”

Två tränare tycker trots detta att språket inte är den avgörande faktorn för vem spelarna hänger ihop med, utan att andra faktorer väger tyngre. Som jag nämnt i avsnitt 2.2.1 var handbollslaget under säsongen 2016-2017 indelat i två halvår som både tränade tillsammans och var för sig. En tränare säger i sin intervju att hon tror att denna indelning påverkat gruppbyggnaden i laget mer än språkliga aspekter. En annan tränare anser att gruppbyggnaden inom laget ”har nästan mera att göra med person än med språk”. Tränarna är av den åsikten att spelare som trivs tillsammans hittar sätt att kommunicera med varandra, i vissa fall genom att tala engelska. En tränare påpekade också att tvåspråkiga spelare som behärskar både svenskan och finskan ”rör sig fritt mellan två språkgrupper”.

Handbollslagets gruppdynamik, såsom tränarna beskriver den, skiljer sig knappast avsevärt från samhället i övrigt. En person som behärskar flera olika språk och vågar använda dem har bättre förutsättningar att bekanta sig med människor från olika språkgrupper än en enspråkig person, och skapar således kanske fler kontakter. I slutändan är det ändå inte i språket utan personkemin som avgör om två människor etablerar en långvarig kontakt. Det är också skäl att påpeka att skillnader i språkkunskaper visserligen kan skapa alienation men att den jämna språkfördelningen i det undersökta handbollslaget gör att ingen spelare är ensam om sitt modersmål.

Sammanfattningsvis verkar tränarna eniga om att handbollsträningarnas tvåspråkiga praktik fungerar och att den inte stör träningsverksamheten, trots att alla spelare inte genast förstår vad tränarna säger. Tränarna uppfattar spelarnas attityder som positiva och anser att spelarna lärt sig olika sätt att ta till sig instruktioner också när tränaren talar ett annat språk än spelarens modersmål. I spelarnas interna relationer kan språkkunskaperna eller bristen på dem till en del påverka vem spelarna umgås med, men det finns också exempel där två spelare hittat sätt att kommunicera trots att de har olika modersmål.

4.3.2 Spelarnas upplevelser

I detta avsnitt går jag igenom spelarnas intervjusvar och kartlägger deras upplevelser av handbollsträningarnas språkliga praktik. Jag har delat in spelarna enligt språk utifrån vilket språk de valt att tala med mig i intervjun. Således har jag betraktat åtta av lagets spelare som svenskspråkiga och tolv som finskspråkiga, helt i enlighet med tabellerna i avsnitt 4.2.1. Det är dock skäl att komma ihåg att två av spelarna sade att det inte är någon skillnad vilket språk vi talar

i intervjun och att också vissa andra spelare har väldigt bra kunskaper i både svenska och finska. Gränsen mellan svenskspråkiga och finskspråkiga spelare är därför flytande, och indelningen i detta avsnitt åskådliggör snarare vilket språk spelarna oftare prefererar än spelarnas faktiska språkkunskaper.

Spelarnas svar på mina intervjufrågor om handbollsverksamhetens språkliga praktik är genomgående väldigt positiva. Oavsett språklig bakgrund tycker spelarna att handbollsträningarnas tvåspråkighet fungerar bra och att det på sin höjd kan uppstå små, ofta överkomliga, språkbarriärer mellan spelare med olika modersmål. Typiska svar på frågorna ”vad tycker du om att svenska och finska blandas på träningarna?” och ”hur fungerar det för dig?” är ”bra”, ”helt bra”, ”ok”, ”hyvin” och ”ihan hyvin”. Flickornas intervjusvar skvallrar om att de blivit vana med träningarnas språkliga praktik och inte funderar på den särskilt mycket. En del spelare verkar ha uppfattat mina frågor som att jag uttryckligen velat veta om det finns problem med tvåspråkigheten, och konstaterar att de inte tycker den språkliga praktiken är problematisk på något vis. Det övergripande intrycket av spelarnas upplevelse av träningarnas tvåspråkighet är att de betraktar den som en naturlig del av handbollsverksamheten och inte reflekterar över språkbruket på träningarna om de inte uttryckligen får frågor om det. De har inte heller märkt att någon av deras lagkamrater skulle vara obekväma med tvåspråkigheten eller motsätta sig den tvåspråkiga kommunikationen.

Precis som tränarna antog uppger en del spelare att de inte alltid förstår allting som tränarna säger. Det är framför allt finskspråkiga spelare som säger att de inte alltid förstår allt. Av tolv spelare som valde att tala finska i min intervju säger sex att de inte alltid förstår allt som tränarna säger, medan det endast är en av åtta svenskspråkiga spelare som anser att det ibland, om än väldigt sällan, är svårt att förstå tränarnas budskap. De svenskspråkiga spelarna verkar också ha uppfattningen att det kan vara aningen svårare för finskspråkiga spelare att hänga med på träningarna. En svenskspråkig spelare beskriver tränarnas språkbruk så här:

”Ibland så brukar inte våra tränare kanske säga det på finska, att det kan vara att de glömmer eller så förklarar de men kanske inte på samma sätt som de förklarade på svenska, så kan det bli lite så där oklart för dem som pratar finska.”

Spelarens kommentar stämmer överens med min analys av tränarnas språkbruk (avsnitt 4.2.2) men i inspelningarna av tränarnas tal finns å andra sidan också exempel på det motsatta, det vill säga att tränarna ger sina instruktioner endast eller huvudsakligen på finska.

Den uppenbara förklaringen till att majoriteten av dem som ibland inte förstår tränarnas instruktioner är finskspråkiga är att de svenskspråkiga spelarnas kunskaper i finska antagligen är på en högre nivå än de finskspråkiga spelarnas kunskaper i svenska. Detta har jag redan varit inne på i avsnitt 4.1.1. Dessutom har lagets svenskspråkiga spelare i regel spelat handboll längre än sina finskspråkiga lagkamrater (avsnitt 4.2.1), vilket också lär underlätta förståelsen av instruktioner. Att finskspråkiga spelare oftare har problem med förståelsen på träningarna kan däremot inte förklaras med att svenskan skulle vara det dominerande språket eftersom min analys av inspelningarna (avsnitt 4.2.2.5) visar att språkfördelningen är mycket jämn och att finskans andel av alla ord till och med är lite större än svenskans.

Spelarnas intervjusvar stämmer överens med tränarnas motsvarande när frågorna handlar om vad som händer om en eller flera spelare inte förstår vad tränarna säger. Spelarna lyfter fram samma alternativ som tränarna nämnt i föregående avsnitt, nämligen att fråga tränaren vad hon menat, att fråga andra spelare eller att se vad lagkamraterna gör. Flera finskspråkiga spelare säger att de ofta kan räkna ut vad tränarna menar ur sammanhanget och genom att följa med vad andra börjar göra, och således inte behöver fråga vad tränaren menat. Inte en enda spelare säger att det är pinsamt att inte förstå eller att hon inte vågar fråga vad tränaren menat.

Jag har också frågat spelarna om de någon gång märkt att en annan spelare inte förstår vad tränarna säger och vad de i så fall brukar göra. Intervjusvaren avslöjar små skillnader i spelarnas upplevelser eftersom en del spelare säger att de inte märkt situationer där en medspelare inte skulle ha förstått vad tränaren säger medan andra säger att sådana situationer förekommer. Sammanlagt tolv spelare, fyra svenskspråkiga och åtta finskspråkiga, säger att de ibland märkt att en annan spelare inte förstått allting. Fem spelare har å sin sida svårt att avgöra om sådana situationer förekommer, och tre säger att de inte märkt att någon annan inte skulle förstå.

Spelarna, eller åtminstone majoriteten av dem, är med andra ord medvetna om att handbollsträningarnas språkliga praktik ibland kan skapa situationer där tränarnas budskap inte når alla. Spelarnas sätt att hantera sådana situationer tyder på solidaritet och en vilja att hjälpa varandra:

”Då förklarar man för dem eller så ber man tränaren förklara till dem.”

”Om jag hinner så hjälper jag helst, att liksom så förklarar jag i stället om inte hon nu fast får veta det att hur man ska göra.”

”Om jag ser att de ser ut som att de inte förstår så försöker jag då förklara att vad det var.”

”Minä varmaan katson, että kysyykö se sitä itse opettajalta, tai siltä ohjaajalta, mutta jos se ei kysy niin sitten minä voin yrittää kyllä ehkä kertoa sille mitä.”

”Sitten joku muu selittää uudestaan vaikka suomeksi sen jos ei ymmärtänyt.”

”Kai minä sitten kysyn, että ymmärsitkö sinä, ja jos ei, niin sitten minä koitan n.s. suomentaa.”

”Minä yritän selittää sille, mutta jos pitää niin, että hän ymmärtää paremmin ruotsiksi, niin yleensä sitten minä sanon, että kannattaa kysyä ehkä valmentajalta jos minä en osaa ruotsiksi selittää niin hyvin.”

”Sitten minä yleensä niin kuin kerron sille jos se näyttää siltä, että se ei ymmärrä sitä asiaa.”

”Jos joku ei ymmärrä, sitten minä menen aina auttamaan (...) tai jos minä en huomaa, niin sitten joku muu menee yleensä auttamaan.”

Citaten ovan avslöjar naturligtvis inte hur ofta flickorna faktiskt rycker in på eget initiativ om de märker att en medspelare inte förstår vad tränarna säger, men det oaktat kan man utifrån spelarintervjuerna slå fast att lagets spelare åtminstone i viss mån håller koll på varandra och sörjer för att alla hänger med under träningspassen. Jag återkommer till detta i avsnitt 5.

I denna avhandling vill jag också få reda på om handbollsträningarna påverkat spelarnas språkkunskaper. På basis av spelarnas intervjuer är svaret ja. 18 (sex svenskspråkiga och tolv finskspråkiga) av de 20 spelare jag intervjuat anser att handbollsträningarna förbättrat deras språkkunskaper. Svenskspråkiga spelare tycker att deras finska blivit bättre i och med handbollen

och finskspråkiga spelare tycker i sin tur att deras svenska blivit bättre. Vissa tycker att träningspassen haft stor inverkan på de egna språkkunskaperna medan andra anser att det handlar om en marginell förbättring. Ordförrådet och hörförståelsen är två områden som spelarna särskilt lyfter fram:

”Vissa liksom ord och sådant här när hon berättar på både svenska och finska så sedan får man lära sig dem på båda språken.”

”Nåjo jag har lärt mig nog lite mera finska i alla fall. Först så visste jag inte alls vad ytter eller back och mitt och hur man säger liksom så där att grundskott och sådant på finska, men nu kan jag alla dem, sådana där ord. Så det har nog hjälpt mig lite att förstå finska ord, vad de betyder.”

”Till exempel första sådana här träningar förstod jag inte exakt alls vad de säger eller så där, men nu har jag då börjat förstå mera.”

”Kanske de lite har liksom, att min finska har i alla fall blivit bättre tror jag med hjälp av det. Det liksom är lättare att prata kanske.”

”On tosi paljon vaikuttanut. En minä olisi uskonut kuin paljon ne vaikuttaa siihen, että minä ymmärrän ruotsia tosi paljon paremmin. (...) Koulussa kun luetaan ruotsia, niin kyllä minä huomaan että minä ymmärrän, niin kuin kuullunymmärtäminen on parantunut tosi paljon, ja jos minä haluan jutella jonkun kanssa niin minä ymmärrän paremmin kuin ennen.”

”Minun mielestäni niin kuin jotenkin, kun ruotsia kuuntelee jossain ruotsintunnilla ja jos on joku kuunteluharjoitus, niin sitten ymmärtää jotenkin paremmin sen, että on jotenkin tottunut siihen (...) ja joitain sanoja niin kuin tietää sillä lailla alun perin kyllä vaikka niitä ei olisi ollut jollain tunnilla.”

”Minä osaan joitain tiettyjä sanoja, vaikka jos on joku essee ruotsissa niin minä osaan niin kuin sanoa ne vaikkei jotkut kaverit osaisi.”

”Osaa kuunnella paremmin, että mitä sieltä sanotaan. Jos vaan olisi lukenut, niin ei siitä niin paljoa hyötyä olisi.”

”Vähän, että minä ymmärrän ruotsia sillä lailla vähän enemmän kuin pelkästään koulusta. (...) Esimerkiksi kun annetaan ohjeita niin kuin käsipalloon liittyvistä, niin silloin minä tiedän yleensä mitä ne tarkoittavat.”

”Huomaa että niin kuin käyttää täälläkin, niin se niin kuin auttoi periaatteessa koulussakin, että on vahvempana ruotsi kuin esimerkiksi minun muilla luokkalaisilla. (...) Just kavereiden kanssa esimerkiksi pelireissuilla tai näin, niin puhutaan, tai jos minä puhun jonkun kanssa ruotsia, niin sitten se on niin kuin siitä.”

”Mä oon niin kuin ruvennut paremmin ymmärtämään ruotsia (...) jos minun pitää puhua ruotsia, niin sitten minä osaan nykyään puhua sitä vähän paremmin.”

Som det framgår ur citaten har de finskspråkiga spelarna lättare för att ge konkreta exempel på hur de märker av handbollsträningarnas inverkan på deras språkkunskaper. Många av de finskspråkiga spelarna säger att de dragit nytta av sina förbättrade kunskaper i svenska under skolans svensklektioner: de tycker att hörförståelseövningar blivit lättare och att ett bredare ordförråd gjort det lättare att skriva texter på svenska. Fem finskspråkiga spelare anser dessutom att deras uttal i svenska blivit bättre tack vare handbollsverksamheten. Att handbollsträningarnas språkliga praktik haft en positiv inverkan på hörförståelsen och uttalet är knappast överraskande eftersom det handlar om muntliga kommunikationssituationer. Ju mer man hör ett språk, desto större möjlighet har också ordförrådet att utvecklas, och bland annat inslagen av parallell kodväxling i tränarnas tal erbjuder tillfällen för inläring av nya ord. Ingen av de finskspråkiga spelarna har någon annan regelbunden hobby som skulle vara helt eller delvis svenskspråkig.

De svenskspråkiga spelarnas erfarenheter av handbollsverksamhetens inverkan på deras språkkunskaper är inte lika konkreta som de finskspråkiga spelarnas. Inte en enda svenskspråkig spelare nämner till exempel skolans finsklektioner när de blir tillfrågade om träningarnas eventuella effekter på deras språkkunskaper. För de svenskspråkiga spelarnas del verkar handbollsträningarnas inverkan i regel handla mer om att de blivit bekantare och vanare med det finska språket än om konkreta språkliga framsteg, åtminstone enligt intervjuvaren. Att de svenskspråkiga spelarna har svårt för att peka på enskilda förbättringar i sina språkkunskaper kan bero på att deras utgångsnivå varit jämförelsevis hög, det vill säga att de redan kunnat en del finska när de börjat spela handboll (se avsnitt 4.1.1 och 4.2.1). Trots det verkar också de svenskspråkiga

spelarna ha uppfattningen att träningarnas språkklimat har en positiv inverkan på deras språkkunskaper. Tre av de svenskspråkiga spelarna har också en annan regelbunden fritidsaktivitet som är helt eller delvis finskspråkig.

Spelarintervjuerna ger inga direkta svar på om spelarnas språkkunskaper påverkar vems sällskap de söker sig till under träningspassen. Att alla åtta svenskspråkiga spelare och fem av tolv finskspråkiga spelare säger att de talar både svenska och finska på träningarna tyder hur som helst på att åtminstone någon form av kontakt sker över språkgränserna. Ett motsatt resultat skulle i och för sig ha varit väldigt överraskande eftersom träningspassen ofta innehåller övningar som utförs i små grupper som tränarna skapar på måfå, vilket innebär att spelarna kommer i kontakt med många olika lagkamrater på varje träning. De sju spelare som enligt sin egen bedömning aldrig använder svenska på träningspassen talar antingen bara finska (fem spelare) eller finska och engelska (två spelare). En spelare som endast talar finska på träningarna nämner att hon ibland kommunicerar med några av sina svenskspråkiga lagkamrater via en tredje person som behärskar båda språken så bra att hon kan fungera som tolk.

Avslutningsvis redogör jag kort för spelarnas förhandsuppfattningar av Handbollsföreningen ÅIFK, det vill säga vilken bild de haft av klubbverksamhetens språk innan de börjat spela handboll. Spelarnas intervjusvar avslöjar en tydlig skillnad mellan språkgrupperna: en majoritet av lagets svenskspråkiga spelare har trott att Handbollsföreningen ÅIFK:s verksamhet är svenskspråkig medan de flesta finskspråkiga spelarna antagit att verksamheten är tvåspråkig. En finskspråkig spelare har till och med kontaktat klubben i förväg och tagit reda på vilket eller vilka språk som används i laget.

Det kan finnas några olika förklaringar till att spelarnas svar på denna fråga skiljer sig från varandra. För det första har lagets svenskspråkiga spelare i regel spelat handboll längre än sina finskspråkiga lagkamrater (avsnitt 4.2.1) och det är mycket möjligt att svenskan tidigare haft en större roll i verksamheten. För det andra är Handbollsföreningen ÅIFK en klubb med långa anor och en historia med tydlig svenskspråkig prägel. Det är mycket möjligt att uppfattningen att föreningen är svenskspråkig lever kvar bland finlandssvenskarna. En svenskspråkig spelare säger till exempel i sin intervju att hon trodde att språket skulle vara ”svenska säkert när det är Åbo IFK”.

De finskspråkiga spelarnas antagande om att Handbollsföreningen ÅIFK:s verksamhet är tvåspråkig, vilket den i nuläget är, kan å sin sida vara ett resultat av föreningens tvåspråkiga kommunikation utåt (se avsnitt 2.1) och av att de helt enkelt börjat spela handboll senare än de svenskspråkiga spelarna. Man kunde också tolka de finskspråkiga spelarnas intervjusvar så att de som talare av majoritetsspråket tar för givet att finskan finns med i någon form i alla fritidsverksamheter i Finland, eller åtminstone i Åboregionen. Detta är emellertid en högst spekulativ slutsats som varken bevisas eller motbevisas av mitt intervjumaterial.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att spelarna genomgående förhåller sig väldigt positivt till handbollsverksamhetens tvåspråkighet och till och med bedömer att handbollsträningarna förbättrar deras språkkunskaper. Spelarnas förhållande till träningarnas ”främmande” språk är okomplicerat och de uttrycker inga negativa känslor mot att de inte får all information serverad på sitt starkare språk. Det är möjligt, och kanske till och med sannolikt, att spelarnas modersmål och språkkunskaper i någon mån påverkar vems sällskap de söker sig till under träningspassen, men det uppstår också regelbundet situationer där spelare med olika språkliga bakgrunder talar med varandra. Också detta verkar spelarna uppfatta som något naturligt och okomplicerat, och de brukar allt som oftast hitta ett sätt att kommunicera på. I enstaka fall kan kommunikationen ske på engelska eller via en tredje spelare som behärskar både svenskan och finskan.

4.3.3 Föräldrarnas enkätsvar

Som jag redan konstaterat i avsnitt 2.5 svarade endast nio familjer på min utskickade enkät. Av dessa fyllde sju i den svenskspråkiga versionen av enkäten och två den finskspråkiga. Handbollslagets svenskspråkiga spelare är med andra ord överrepresenterade i enkätsvaren, och dessutom är antalet ifyllda enkäter för litet för att de skulle kunna fungera som grund för heltäckande slutsatser om föräldrarnas åsikter om handbollsverksamhetens språkliga praktik. Föräldrarnas enkätsvar bör snarare betraktas som kommentarer på handbollsverksamhetens språkliga praktik.

Beträffande spelarnas språkliga bakgrund, det vill säga deras hem- och skolspråk, stämmer föräldrarnas enkätsvar överens med spelarnas egna intervjusvar och är således enliga med tabellerna i avsnitt 4.2.1. Ett av enkätundersökningens syften var att få information om spelarnas

språkliga bakgrund från två olika källor, och inga av de enkätsvar jag fått motsäger spelarnas intervjusvar.

Enligt enkätundersökningen varierar orsakerna till att flickorna börjat spela handboll i detta specifika lag. Sex spelare har börjat spela handboll i laget på grund av kompisar eller syskon som hållit på med grenen, antingen i samma lag eller i något annat lag. Av de tre andra spelarna har en kommit med efter att lagets representanter besökt hennes skola och berättat om verksamheten. I ett av föräldrarnas enkätsvar får lagets tränare beröm och nämns som en orsak till att dottern börjat spela i laget, och i ett enkätsvar står det helt enkelt att flickan tycker om handboll. I tre enkätsvar skriver föräldrarna att Handbollsföreningen ÅIFK är den enda föreningen i Åbo som erbjuder handbollsverksamhet åt flickor i den här åldern, vilket jag redan varit inne på i avsnitt 4.1.1.

Sex spelares föräldrar skriver att språket inte haft någon betydelse för valet av dotterns hobbyverksamhet. En spelares förälder skriver att språket delvis påverkat valet eftersom föräldern ”gärna ser att barnet har hobbyer där det åtminstone delvis talar svenska”, och i två svenskspråkiga enkätsvar står det att språket definitivt haft betydelse när familjen valt hobby och handbollslag för dottern. Alla föräldrar som svarat på min enkät verkar medvetna om att handbollsverksamheten är tvåspråkig.

Fem föräldrar skriver att de tycker det är bra att handbollslagets verksamhet är tvåspråkig. Enligt dem erbjuder tvåspråkigheten flickorna en möjlighet att bli bättre på sitt svagare språk, vare sig det är svenska eller finska. Två föräldrar drar paralleller mellan handbollsverksamheten och språkbadsundervisning och många verkar uppskatta naturligheten i kommunikationen på handbollsträningarna. Två föräldrar skriver att det är bra att tvåspråkigheten inte särskilt betonas och att ”båda språken används flytande utan att göra något större nummer över det hela”. En förälder anser att handbollsverksamheten haft en positiv inverkan på spelarnas språkliga självförtroende och att den språkliga praktiken uppmuntrar spelarna till att våga tala ett främmande språk utan att vara rädda för misstag. Föräldern i fråga har märkt att allt fler spelare vågar tala en blandning av svenska och finska och på så sätt kan göra sig förstådda bland alla sina lagkompisar. Två föräldrar tycker att spelarnas modersmål i viss mån styr till vems sällskap de söker sig men den ena av dessa föräldrar anser att detta främst gäller utanför träningspassen och matcherna.

En förälder har uppfattningen att tränarna ibland talar för mycket svenska och att den finskspråkiga dottern därför inte alltid förstår vad som sägs, men föräldern påpekar också att det inte haft någon negativ inverkan på dotterns iver eftersom laget är så trevligt och en del av lagkamraterna kan tala finska.

4.3.4 Mina observationer

Detta avslutande avsnitt baserar sig på observationer och anteckningar jag gjort vid sidan om planen under handbollslagets träningspass. I de olika delarna av min analys har jag redan betraktat handbollsträningarnas språkliga praktik ur flera perspektiv och gett en mångsidig presentation av språkbruket på träningspassen. I genomgången av tränarnas, spelarnas och föräldrarnas upplevelser har jag också tangerat språkets inverkan på gruppdynamiken i laget, och detta avslutande avsnitt fungerar framför allt som ett komplement till det.

Mina observationer stöder tränarnas, spelarnas och föräldrarnas uppfattning om att språket har viss betydelse för vem spelarna hänger ihop med under träningspassen. Ett träningspass innehåller flera vilopausar mellan olika övningar och under dessa pauser tenderade spelarna att bilda små grupper på till exempel två eller tre spelare. Dessa grupper verkade ofta, men inte alltid, bestå av spelare med samma modersmål. Tvåspråkiga spelare bytte sällskap oftare än spelare som kunde det ena språket bättre än det andra. En annan upptäckt jag gjort är att språkets inverkan på gruppbildningen verkade vara mindre om spelarna sysselsatte sig med någon lek eller verksamhet under träningspassens vilopausar. Ett exempel på en sådan aktivitet var att spelarna ibland försökte kasta handbollar in mellan ribborna på gymnastiksalens ribbstolar. I denna lek bestod språkanvändningen allt som oftast av korta utrop snarare än ett reellt samtal, och spelare med olika språkliga bakgrunder kunde delta.

Trots ovanstående observationer verkade laget åtminstone utåt vara enhetligt och spelarna bekväma med tvåspråkigheten. En klar majoritet skrattade högt och verkade ha roligt på träningarna, och spelarna ställde ofta frågor till tränarna. Tränarna bidrog till den lättsamma stämningen genom att skratta åt sina egna språkgrador, och ibland kunde spelare dessutom kommentera eller korrigera en tränares eventuella språkliga misstag. Tränarna verkade med andra ord inte sträva efter rollen som språklig auktoritet utan till och med underströk sina felsägningar genom att skratta åt dem och frågade ibland spelarna vad ett visst uttryck är på det andra inhemska språket.

Tidvis uppstod det yrsel och oklara situationer under träningspassen men det är svårt att avgöra om det berodde på svårförståeliga instruktioner i sig, på tränarnas språkval eller helt enkelt på livliga och otåliga spelare. Enligt min uppfattning brukade tränarna reda ut kaotiska situationer genom att tala både svenska och finska och genom att konkret visa vad nästa övning skulle gå ut på. Med enskilda spelare talade tränarna spelarens starkare språk, precis som jag redan konstaterat i avsnitt 4.2.2.5 och 4.3.1.

Att jag varit på plats under ett flertal träningspass har framför allt gett mig möjligheten att betrakta och kommentera relationen mellan handbollslagets tränare och spelare, och på basis av mina observationer skulle jag beskriva den som ledig och informell. Detta tar sig uttryck också i språkbruket i och med att tränarna blandar svenska och finska i sitt tal och uppvisar en utpräglat tolerant attityd mot felsägningar och språkliga klumpigheter. Tränarna har inte intagit rollen som språklärare och rättar inte spelare som säger någonting fel, utan verkar tvärtom fokusera på att skapa en miljö där alla vågar prata och kommunicera på vilket språk som helst.

5 Sammanfattning, slutsatser och diskussion

Min analys har för det första visat att de tre tränarna verkar tillämpa olika språkliga strategier under handbollsträningarna och att förhållandet mellan svenskan och finskan varierar en del beroende på tränaren. Alla tre tränare kodväxlar mellan svenska och finska, framför allt parallellt, men särskilt Toves och Fredrikas inspelningar innehåller också helt enspråkiga sekvenser, både på svenska och på finska.

Att träningarna förlöper smidigt trots att informationen ibland kommer endast på ett språk beror antagligen på en kombination av flera faktorer:

- a. Alla spelare i laget, också de med en helt enspråkig bakgrund, har åtminstone grundläggande kunskaper i både svenska och finska.
- b. Övningarna, terminologin och jargongen på träningarna är bekanta för spelarna.
- c. Tränaren demonstrerar hur hon vill att övningarna genomförs.
- d. Spelarna har utvecklat sätt att få reda på vad tränaren sagt också i situationer där de inte förstår budskapet direkt.

Angående punkt a i listan ovan är det naturligtvis inte säkert men nog så sannolikt att finlandssvenska barn och unga som bor i Åbotrakten kan en del finska. Detta är ett resultat av skolundervisningen och den samhällseliga kontext jag beskrivit i avsnitt 4.1.1. Att finskspråkiga barn kan svenska är inte lika självklart, även om också de får undervisning i det andra inhemska språket i skolan. Sannolikheten för att finskspråkiga spelare kan svenska växer naturligtvis i takt med att de tränar handboll i det tvåspråkiga laget. Dessutom underlättar de övriga punkterna i listan ovan förståelsen även för spelare med mycket svaga språkkunskaper. Punkterna b och c hänger delvis ihop med varandra och underlättar förståelsen av tränarens budskap i samma stund som hon framför det. På basis av mina observationer konkretiserade tränarna ofta sina instruktioner genom att antingen själv visa vad de menade eller genom att dirigera en eller flera spelare till att göra ett exempelutförande. Dessutom finns det specialtermer som ”prässi”, ”tötsii” och ”syöttö” i deras tal. Dessa (finskspråkiga) termer är antagligen bekanta också för spelare med svaga kunskaper i finska eftersom termerna hör ihop med handbollsverksamheten och ofta används på träningarna. Att dessa

ord och deras innebörd är bekanta för spelarna underlättar avsevärt förståelsen av instruktionerna också i situationer där tränarens tal i övrigt känns svårt att förstå.

Punkt d i listan kan preciseras med hjälp av intervjuerna med tränarna och spelarna. Som jag redan konstaterat i avsnitt 4.3.1 anser tränarna att handbollsträningarnas tvåspråkighet fungerar bra och att spelarnas tidvisa problem med förståelsen inte stör träningsverksamheten nämnvärt. Enligt tränarna har spelarna nämligen utvecklat metoder för att klara sig i en språkmiljö där de inte alltid förstår allt som sägs med detsamma:

da. Spelarna frågar tränaren vad hon menat.

db. Spelarna frågar varandra vad tränaren menat.

dc. Spelarna följer med vad de andra spelarna gör och ser vad som händer.

Den första punkten innebär i praktiken att spelarna ber tränaren lösa problemet som uppstått i kommunikationen medan punkterna db och dc går ut på att spelarna sinsemellan får kommunikationen att fungera. Listan ovan kunde möjligen betecknas som en form av social kompetens eller vana att fungera i grupp, också över språkgränsen. Intrycket stärks av spelarnas intervjusvar (avsnitt 4.3.2) som stämmer överens med tränarnas motsvarande när frågorna handlar om vad som händer om en eller flera spelare inte förstår vad tränarna säger. Spelarna lyfter fram samma alternativ som tränarna nämnt (da, db och dc).

Spelarintervjuerna föranleder dessutom ett tillägg i listan. Ur spelarnas intervjusvar i avsnitt 4.3.2 framkommer det nämligen att en spelare som inte förstått vad tränaren sagt inte alltid själv behöver be sina lagkamrater om hjälp utan att många spelare på eget initiativ försöker hjälpa sina lagkamrater om de märker att någon inte verkar ha förstått allting:

dd. Andra spelare förklarar eller översätter självmant tränarens budskap till spelare som inte verkar förstå.

Denna punkt skiljer sig från punkterna da, db och dc i och med att det i detta fall inte är spelaren själv som är initiativtagare, men precis som da, db och dc beskriver punkt dd ett förfaringsätt som laget utvecklat för att tillsammans med tränarna skapa en fungerande kommunikation i den tvåspråkiga miljö som träningspassen är.

Det verkar tydligt att handbollsverksamhetens tvåspråkighet utvecklade spelarnas sociala kompetens och förmåga att orientera sig i varierande språkmiljöer. Punkterna därunder är exempel på verktyg som en grupp som består av personer från olika språkgrupper kan använda sig av för att överkomma språkliga hinder och skapa en fungerande och smidig kommunikation. Också utanför det rent språkliga perspektivet verkar spelarna ha lärt sig att ta varandra i beaktande, att hjälpa varandra och att samarbeta, det vill säga kunskaper som lagsporter eller kollektiva verksamheter i största allmänhet kan utveckla.

I samband med min genomgång av tidigare forskning i avsnitt 1.3 har jag nämnt begreppet flexibelt mångfaldiga arrangemang som myntats av Ofelia Garcia (2009: 297-310). Flexibelt mångfaldiga utbildningsarrangemang innebär enligt Garcia (ibid.) att en lärare använder en kombination av olika språk i sin undervisning (avsnitt 1.3) och på så sätt utvecklar sina elevers *dynamiska* tvåspråkighet. Med begreppet dynamisk tvåspråkighet avser Garcia (2009: 53-55) en individs förmåga att utnyttja sina kunskaper i olika språk för att skapa en fungerande kommunikation i olika sorters situationer. Detta innefattar även hybrid språkanvändning, och därmed olika former av kodväxling. Enligt Garcia (2009: 53-54) är dynamisk tvåspråkighet eftersträvänsvärt eftersom en ökad globalisering skapar ett växande behov för kommunikationssätt som kan beakta flera språk samtidigt och erbjuda en väg till ömsesidig förståelse i situationer där parternas språkkunskaper skiljer sig från varandra.

Garcia (2009: 44-56) anser att begrepp som förstaspråk och andraspråk inte riktigt lämpar sig för en beskrivning av modern tvåspråkighet. Enligt henne innebär tvåspråkighet inte nödvändigtvis att en person har lika bra kunskaper i flera olika språk och behärskar dem alla till fullo utan snarare att personen klarar av att kommunicera i varierande språkmiljöer. Detta ställer också krav på skolundervisningen:

Bilingualism for the twenty-first century must be more than the knowledge of two languages. Abilities such as translation, language switching and designing information bilingually will be increasingly important. (Garcia 2009: 297.)

Enligt Garcia (2009: 308) har användningen av en kombination av flera språk fördelar i och med att den kan effektivisera ut- och inläringen i tvåspråkiga klassrum. Hon tycker vidare att en lärare inte ska förbjuda eleverna att blanda språk i sitt tal. Krav på att tala ett språk åt gången och undvika

blandningar av flera språk kan skapa känslor av skam hos tvåspråkiga elever som använder flera språk. Detta leder å sin sida till att barnen allt oftare väljer att använda majoritetsspråket, vilket kan hämma deras tvåspråkiga utveckling. (Garcia 2009: 308.)

Det finns vissa likheter med Garcias (2009: 297-310) beskrivning av flexibelt mångfaldiga arrangemang och den språkliga praktiken på det undersökta handbollslagets träningar. Handbollstränarnas alternering mellan svenska och finska verkar inte vara lika systematisk som i Garcias (2009: 298-304) rekommendationer för tvåspråkig undervisning, men som jag redan påpekat är målet med handbollsverksamheten inte heller att lära ut språk. Att handbollsträningarnas språkliga praktik är anpassad till kommunikationssituationen, engagerar deltagare med olika språkkunskaper och genomsyras av en tolerant attityd mot språklig mångfald är dock tydligt.

Medan Jonna Karnaattus (2014: 46) tvåspråkiga informanter upplevde att svensk-finskt ”blandspråk” minskar på talarens trovärdighet och därför bör undvikas verkar handbollsspelarna och tränarna i min undersökning inte se några problem med att tala både svenska och finska under träningspassen. En del av Karnaattus (2014: 55) informanter har upplevelser av att äldre släktingar förebrått eller rättat dem om de kodväxlat. Karnaattu (ibid.) anser att släktingarnas agerande antagligen beror på att ”de anses fostra och lära sina barn tillsammans med skolan”. I den handbollsverksamhet jag undersökt är däremot det huvudsakliga syftet att lära flickorna spela handboll (avsnitt 4.2.2.5), och enligt min undersökning förekommer inga språkliga rättelser eller anmärkningar under träningspassen, åtminstone inte från tränarnas sida.

Handbollsträningarnas språkliga praktik skiljer sig också från den språkliga praktiken i de klassrum som Anna Slotte-Lüttge (2005) och Anne Lahti (2015) har undersökt. Till skillnad från eleverna och lärarna i Slotte-Lüttges (2005: 186-192) undersökning av första, andra och tredje årskursens lektioner problematiserar handbollsspelarna och handbollstränarna inte på något sätt användningen av två språk. Handbollstränarna försöker inte heller inta en likadan språklig auktoritetsroll som läraren i Slotte-Lüttges (ibid.) undersökning.

Skillnaderna mellan mina och Slotte-Lüttges (2005) resultat kan delvis förklaras med skillnaden i informanternas ålder (i Lahtis (2015: 54) undersökning av sjätteklassister hade eleverna och läraren en ”något friare inställning till de två språken än i Slotte-Lüttges material”, vilket jag redan påpekat i avsnitt 1.3). Den största orsaken till skillnaderna i de språkliga praktikerna lär dock vara att Slotte-

Lüttges (2005) undersökning fokuserar på skolundervisning, det vill säga en reglerad verksamhet med språkliga målsättningar, medan jag studerat en ”fri” språkmiljö.

I Finland har finlandssvenska beslutsfattare ofta motsatt sig tvåspråkiga arrangemang och i Svenska folkpartiets (2019) partiprogram står det att ”enspråkigt svenska förvaltningslösningar, institutioner och miljöer skapar förutsättningar för en levande tvåspråkighet och stöder den finlandssvenska identiteten och kulturautonomin”. Denna uppfattning är i enlighet med den så kallade taxellska paradoxen. Enligt paradoxen, som fått sitt namn efter Svenska folkpartiets tidigare ordförande Christoffer Taxell, gynnar enspråkigt svenska lösningar i Finland landets tvåspråkighet medan tvåspråkiga lösningar gynnar finsk enspråkighet (Haapamäki 2011: 28; Slotte-Lüttge m.fl. 2013: 10). Den taxellska paradoxen bygger på tanken att minoritetsspråket svenska riskerar att förtvina under majoritetsspråket finska i tvåspråkiga sammanhang. Paradoxen är ett populärt argument bland motståndarna till tvåspråkiga skolor i Finland, men används också i diskussioner om fritidsverksamhet och föreningsliv.

Haapamäki (2011: 28) beskriver tvåspråkigheten i Finland som ”ett slags tvångsäktenskap mellan två enspråkigheter”:

För dem som värnar om landets tvåspråkighet verkar det ytterst handla om minoritetens rätt att leva i svensk enspråkighet, medan motståndarna anser att enspråkigheten på majoritetsspråket räcker och att det är onödigt, förlegat eller dyrt att upprätthålla en liten minoritets språkliga rättigheter. (...) Tvåspråkiga verksamheter är ungefär lika oönskade, eller i varje fall är det sällan som någon värnar om sådana. (Haapamäki 2011: 28.)

Åtminstone Svenska språknämnden i Finland betonar i sitt handlingsprogram för svenskan i Finland vikten av att det svenska språket är närvarande i finlandssvensk fritidsverksamhet och finlandssvenska föreningssammanhang (Tandefelt 2003: 177-180, 188). Enligt Svenska språknämnden i Finland tenderar finlandssvenska föreningar att ha finska som verksamhetsspråk, en utveckling som enligt språknämnden bör motverkas:

Inom samhällsvetenskaperna brukar man, med rätta, inskräpa betydelsen av att finlandssvenskarna har en egen social organisation. (...) Också vi som representerar

språkvetenskapen instämmer. Den sociala organisation som finlandssvenskarna själva upprätthåller garanterar att det finns s.k. svenska rum, där det svenska språket har eller borde ha en självklar plats. (...) Vi noterar återigen att en del finlandssvenskar inte inser värdet av att det finns sammanhang som per definition är finlandssvenska, dvs. där svenska är det språk som situationen kräver åtminstone av dem som har svenska som modersmål. (Tandefelt 2003: 177-178.)

Svenska språknämnden i Finland rekommenderar att svenskspråkiga personer håller sig till svenskan i till exempel idrottsverksamhet:

I stället för att inleda en språkdiskussion med andra (och ointresserade) finlandssvenskar kan man se till att man själv handlar rätt, dvs. talar svenska i föreningssammanhang, men uppmanar den finskspråkiga medlemmen att välja det språk han eller hon vill tala. Andra finlandssvenskar kanske följer efter när någon visar att kommunikation på två språk eller enbart på svenska fungerar. (Tandefelt 2003: 179-180.)

Anja Slotte och Ronja Schüllers projekt UPS-HIFK (2018b) hade i sin tur, som jag redan nämnt i avsnitt 1.3, som mål att bidra till utvecklingen av fritidsverksamheter där svenska och finska används parallellt. Där Svenska språknämnden i Finland (Tandefelt 2003: 179-180) föreslår att en förenings representanter håller sig till svenskan uppmuntrar Slotte och Schüller (15 år senare) tränare till tvåspråkig kommunikation:

Det finns inga exakta regler för hur du rör dig mellan språken, resultatet blir ändå positivt: Alla förstår tillräckligt mycket, alla får inblick i det andra språket och genom upprepningarna poängteras det viktiga. Då du använder bägge språken är det också en signal till barnen att de kan välja vilket språk de använder med dig. (Slotte & Schüller 2018: 5.)

Slotte och Schüller (2018: 9-12) föreslår att en tränare kan tillämpa följande metoder i sin kommunikation under träningspassen: att framföra särskilt viktiga ärenden på båda språken, att använda ämnesspecifik terminologi parallellt på båda språken samt att gestikulera och demonstrera för att förstärka det verbala budskapet. Dessutom uppmanar Slotte och Schüller

(2018: 19) en tränare att inom laget försöka skapa en positiv och okomplicerad inställning till tvåspråkighet, vilket också innebär tolerans mot felsägningar och andra språkliga missar.

Slottes och Schüllers (2018) rekommendationer bygger på antagandet att idrottsverksamhetens tvåspråkighet förbättrar spelarnas kunskaper i sitt svagare språk. En del fotbollstränare som de intervjuat har samma uppfattning (UPS-HIFK 2018c). Några egentliga belägg på detta presenterar Slotte och Schüller dock inte, och i och med att de endast intervjuat två spelare och sammanlagt tio personer (UPS-HIFK 2018a) är deras intervjumaterial mycket litet.

Min analys tyder på att den oreglerade tvåspråkiga praktiken i det undersökta handbollslagens verksamhet inte har lett till att finskan (eller svenskan heller för den delen) trängt undan det andra språket. Detta trots att verksamheten inte har någon uttalad språklig plan. Fördelningen mellan svenskan och finskan är förhållandevis jämn (avsnitt 4.2.2.5) och det verkar inte som att någotdera språket skulle ha högre status än det andra i lagets verksamhet. Det verkar tydligt att den tvåspråkiga verksamheten har utvecklat spelarnas individuella tvåspråkighet och stärkt inläringen av det andra inhemska språket. På basis av detta verkar det som att den taxellska paradoxen inte skulle stämma in på detta specifika handbollslags träningsverksamhet.

I sammanhanget är det dock skäl att komma ihåg att handbollslagens verksamhet ursprungligen dominerats av svenskan i och med att de svenskspråkiga spelarna i regel spelat handboll längre än de finskspråkiga (avsnitt 4.2.1 och 4.3.2). Man kan med andra ord se att den från början svenskspråkiga verksamheten utvecklats mot ett tvåspråkigt håll och i denna specifika undersökning är finskans andel av språkbruket till och med marginellt större än svenskans. Huruvida denna utveckling i längden skulle leda till att verksamheten blir mer och mer finskspråkig, ett scenario som Svenska språknämnden i Finlands handlingsprogram för svenskan i Finland varnar för (Tandefelt 2003: 178-179), kan denna avhandling inte ge svar på.

Att dra generella slutsatser om svenskans och finskans, eller minoritets- och majoritetsspråks, inverkan på varandra utifrån en enskild undersökning som denna är svårt eller omöjligt. Genom min analysmodell (avsnitt 3.3) har jag försökt visa att språkbruket påverkas av ett flertal faktorer och eftersom dessa faktorer kan variera och ha olika tyngd kan man inte tolka resultaten i denna avhandling som allmängiltiga beskrivningar av svensk-finskt tvåspråkiga praktiker. Sett till befolkningsstrukturen och förhållandet mellan svensk- och finskspråkiga invånare kan Åbonejden

visserligen tänkas vara representativ för hela Finland (avsnitt 4.1.1) och Handbollsföreningen ÅIFK är på många sätt en typisk finländsk handbollsklubb (avsnitt 4.1.2) men i sista hand är det deltagarna i kommunikationssituationen som formar den språkliga praktiken, i synnerhet som det inte finns några riktlinjer för språkbruket. Framför allt är det de som leder verksamheten, det vill säga tränarna, som medvetet eller omedvetet gör beslut om språkanvändningen på träningspassen.

Handbollslaget som jag studerat har tre tränare som alla är tvåspråkiga och har en tolerant och okomplicerad inställning till både svenskan och finskan (avsnitt 4.2.2.1). Tränarnas agerande, som innefattar användning av bägge språken, tilläggsinstruktioner och konkreta demonstrationer, erbjuder spelarna kontinuerlig input på två språk och möjligheter att utveckla sina språkkunskaper. Spelarna själva upplever att handbollsverksamhetens tvåspråkighet förbättrat deras språkkunskaper (avsnitt 4.3.2).

Jag vill hävda att tränarnas roll är avgörande för hur språkanvändningen formar sig i denna typ av oreglerad tvåspråkig verksamhet och vilket språk som eventuellt dominerar verksamheten. Detta noterar också Svenska språknämnden i Finland:

Man kan inte vänta sig att barn och ungdomar som idrottar skall skänka detta med språk en tanke. Det är de för unga för. Det kan man däremot vänta sig av deras tränare och av dem som leder föreningarna. (Tandefelt 2003: 179.)

Enligt min analys motsvarar handbollstränarnas språkanvändning inte Svenska språknämnden i Finlands rekommendation att använda svenska i föreningssammanhang (Tandefelt 2003: 179-180) utan snarare Slottes och Schüllers (2018) tanke om att tvåspråkiga praktiker ger positiva resultat med tanke på språkinlärning och språkliga attityder.

Trots att min undersökning fokuserar på ett specifikt handbollslag i Åbo och jag avråder från att göra generaliseringar utifrån mina resultat erbjuder denna avhandling information om hur en ”fri” tvåspråkig verksamhet utan uttalade språkliga lärandemål kan se ut. Svensk-finsk tvåspråkighet i idrottssammanhang är tills vidare ett förhållandevis outforskat område (i avsnitt 1.3 har jag nämnt Koivulas (2016) avhandling om tvåspråkig ridundervisning), trots att idrott och fritidsverksamheter av olika slag ingår i många människors vardag. Därför hoppas jag på att denna avhandling kan fungera som ett tillägg i forskningen om svensk-finsk tvåspråkighet.

En bredare kunskap om svensk-finsk tvåspråkighet i idrott, föreningssammanhang och oreglerade språkmiljöer överlag skulle kräva fler studier av olika grupper och sammanhang, också på orter där svenskan har ställning som majoritetsspråk. Eventuella skillnader mellan flickor och pojkar, och kvinnor och män, kunde också vara en möjlig infallsvinkel för vidare forskning. Som jag redan påpekat verkar det framför allt vara verksamhetsledaren (i detta fall handbollstränarna) och hans eller hennes språkliga kunskaper och attityder som har den avgörande rollen för hur den språkliga praktiken formar sig i sammanhang som inte styrs av tydliga språkliga riktlinjer.

Källförteckning

Litteratur

Baker, Colin (1997): *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.

Berglund, Raija (2008): *Ett barns interaktion på två språk: En studie i språkval och kodväxling*. Vasa: Vaasan yliopisto.

Eriksson, Harriet (2012): *Språkväxling i fyra svenskspråkiga samtidsromaner*. Opublicerad avhandling pro gradu i svenska språket vid Åbo Akademi.

Eriksson, Harriet & Haapamäki, Saara (2011): "Att analysera litterär flerspråkighet". I *Svenskan i Finland 12: 15 och 16 oktober vid Joensuu universitet*. Joensuu: Joensuu universitet. S. 43-52.

Finlands Handbollsförbund (2018): "Jäsenseurat". URL: <https://finnhandball.net/suomenkasipalloliitto/jasenseurat/> (Läst: 12.9.2018.)

Garcia, Ofelia (2009): *Bilingual Education in the 21st Century: A Global Perspective*. Chichester: Wiley-Blackwell.

Green-Vänttinen, Maria (1996): "Hej vi har int merirosvo på vårt lag: Kodväxling och lån i tvåspråkiga barns samtal". I Ivars, Ann-Marie m.fl. (red.): *Svenskans beskrivning 21: Förhandlingar vid Tjugoförsta sammankomsten för svenskans beskrivning*. Lund: Lund University Press. S. 112-121.

Grosjean, François (1982): *Life with Two Languages: An Introduction to Bilingualism*. Cambridge: Harvard University Press.

Gumperz, John J. (1982): *Discourse strategies*. Cambridge: Cambridge University Press.

Haapamäki, Saara (2011): "Drömmen om enspråkighet". I *Ikaros* 1 / 2011. S. 25-28.

Haapamäki, Saara & Eriksson, Harriet (2017): "Flerspråkighet i Kjell Westös romaner: Om en analysmodell och dess tillämpning". I *Språk och stil: Tidskrift för svensk språkforskning* NF 27 / 2017. S. 159-188.

Handbollsföreningen ÅIFK (2017): *Handbollskamraten 2017*. Åbo: Handbollsföreningen ÅIFK.

Handbollsföreningen ÅIFK (2018a): "HF ÅIFKs stadgar". URL: <http://www.aifk.fi/kasipallo/22385/hf-aifks-stadgar> (Läst: 11.12.2018.)

Handbollsföreningen ÅIFK (2018b): *Handbollskamraten 2018*. Åbo: Handbollsföreningen ÅIFK.

Handbollsföreningen ÅIFK (2018c): "Lagledarens handbok". URL: <http://www.aifk.fi/kasipallo/18776/lagledarens-handbok> (Läst: 12.12.2018.)

Haugen, Einar (1953): *The Norwegian language in America: A study in bilingual behaviour Vol. 1 The bilingual community*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Henricson, Sofie (2013): *Svenska i finsk miljö: Interaktion, grammatik och flerspråkighet i samtal på svenska språköar i Finland*. Helsingfors: Helsingfors universitet.

Håkansson, Gisela (2003): *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.

Karnaattu, Jonna (2014): *Attityder till kodväxling och deras inverkan på tvåspråkigas språkbruk*. Opublicerad avhandling pro gradu i svenska språket vid Jyväskylä universitet.

Koivula, Kitty (2016): *Tvåspråkig ridundervisning: En fallstudie om två ridlärares användning av svenska och finska under en ridlektion*. Opublicerad avhandling pro gradu i svenska språket vid Vasa universitet.

Lahti, Anne (2015): "Mulla on yks yrkke täällä": *Kodväxling i tvåspråkiga elevers klassrumsamtal*. Opublicerad avhandling pro gradu i nordiska språk vid Tammerfors universitet.

Mackey, William F. (2000): "The description of bilingualism". I Wei, Li (red.): *The Bilingualism Reader*. London: Routledge. S. 26-54.

Mård-Miettinen, Karita & Palviainen, Åsa (2014): ”Pedagogik på två språk”. En beskrivning av användningen av svenska och finska hos en tvåspråkig pedagog på en finsk daghemsavdelning”. I *Svenskans beskrivning 33: Förhandlingar vid Trettiotredje sammankomsten för svenskans beskrivning*. Helsingfors: Helsingfors universitet. S. 321-332.

Palojärvi, Anu m.fl. (red.) (2016): *På finska och svenska: Tvåspråkig pedagogik i daghem och förskola*. Jyväskylä: Jyväskylä universitet.

Pargas IF (2018): ”Vision och målsättning”. URL: <http://www.pifhandboll.fi/sv/foreningsinfo/vision-och-malsattning> (Läst: 11.9.2018.)

Romaine, Suzanne (1989): *Bilingualism*. Oxford: Basil Blackwell Ltd.

Rontu, Heidi (2005): *Språkdominans i tidig tvåspråkighet: Barnets kodväxling i kontext*. Åbo: Åbo Akademis förlag.

Sebba, Mark (2012): ”Researching and Theorising Multilingual Texts”. I Jonsson, Carla m.fl. (red.): *Language Mixing and Code-Switching in Writing: Approaches to Mixed-Language in Written Discourse*. London: Routledge. S. 1-26.

Skutnabb-Kangas, Tove (1981): *Tvåspråkighet*. Lund: LiberLäromedel.

Slotte, Anna & Schüller, Ronja (2018): *Bolla med flera språk: En liten handbok för flerspråkig idrottsverksamhet*. Helsingfors: Finlands Svenska Idrott i samarbete med Helsingfors universitet och HIFK Soccer r.f.

Slotte-Lüttge, Anna (2005): *Ja vet int va de heter på svenska: Interaktion mellan tvåspråkiga elever och deras lärare i en enspråkig klassrumsdiskurs*. Åbo: Åbo Akademis förlag.

Slotte-Lüttge, Anna m.fl. (2013): ”Tvåspråkiga skolor och lärande - en debattanalys”. I Tainio, Liisa & Harju-Luukkainen, Heidi (red.): *Tvåspråkig skola - Ett flerspråkigt Finland i framtiden*. Åbo: Suomen kasvatustieteellinen seura. S. 221-244.

Statistikcentralen (2018): "Befolkning 31.12. efter Område, Uppgifter och År". URL: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin__vrm__vaerak/statfin_vaerak_pxt_011.px/table/tableViewLayout2/?rxid=62b85b14-a846-446f-b361-360829581561 (Läst: 11.9.2018.)

Svenska folkpartiet (2019): "Svenska folkpartiets partiprogram". URL: <https://sfp.fi/politik/beslut-politiska-program/svenska-folkpartiets-partiprogram/> (Läst: 26.1.2019.)

Tandefelt, Marika (2003): *Tänk om...: Svenska språknämndens förslag till handlingsprogram för svenskan i Finland*. Helsingfors: Forskningscentralen för de inhemska språken.

UPS-HIFK (2018a): "Fältarbete och datainsamling". URL: <https://blogs.helsinki.fi/flersprakigidrott/faltarbete-och-datainsamling/> (Läst: 31.10.2018.)

UPS-HIFK (2018b): "Om projektet". URL: <https://blogs.helsinki.fi/flersprakigidrott/> (Läst: 31.10.2018.)

UPS-HIFK (2018c): "Seminarium och workshop". URL: <https://blogs.helsinki.fi/flersprakigidrott/seminarium-workshop/> (Läst: 31.10.2018.)

Åbo IFK (2018): "ÅIFK värdegrunder arvomaailma". URL: <http://handboll.aifk.fi/seura/20049/aifk-vardegrunder-arvomaailma> (Läst: 11.12.2018.)

Åbo stad (2018): "Ruotsin kielikylpyluokat". URL: <https://www.turku.fi/paivahoito-ja-koulutus/perusopetus/erikoisluokat/kieliluokat/ruotsin-kielikylpyluokat> (Läst: 11.9.2018.)

Bilagor

Bilaga 1, transkriptionsnyckel (1 sida)

21:37-22:25 = Hur långt in i inspelningen sekvensen är.

(2,5s) = Paus i talet, pauslängden uppskattad med 0,5 sekunders noggrannhet.

[...] = Egen kommentar, någon annan än tränaren talar eller information som jag strukit (till exempel spelarnas namn).

otydligt = Jag har inte kunnat urskilja vad talaren säger.

(*vissling*) = Tränaren visslar i sin visselpipa.

(*skrattar*) = Tränaren skrattar.

Bilaga 2, transkription av tränare Toves tal (10 sidor)

TRÄNARE TOVE

04:04-06:09

[spelare frågar på svenska: va ska vi göra] ni ska komma hit o lyssna (4s) okei tulkaa tänne kaikki (0,5s) ve vem e du par me [spelare svarar: [annan spelares namn]] [spelares namn] (2,5s) okei sit otetaan (1s) ää (2s) hej studsa int den där bollen (0,5s) aa pareittain prässä (0,5s) nyt on noit tötsii ni saatte ottaa (0,5s) jos te ootte yks pari (0,5s) niin (0,5s) ottakaa vaik (1s) tää ja (1s) tää (1s) niin noin neljä metrii (0,5s) ja toinen tää on tää et (0,5s) anna pallo (0,5s) sä oot se joka prässää (0,5s) sä juokset (0,5s) eli (0,5s) molemmil molemmis päissä tulee sä tuut siis tänne (0,5s) [spelares namn] juoksee (0,5s) juokse tonne (0,5s) mustan ja (0,5s) vihreen [spelare säger: nii] niin näytetään kattokaa (2s) ja sit tulee syöttö (0,5s) ja meette lähelle ni et saatte prässättyy (0,5s) tehään molemmat aa nelkytviis sekkaa eli ottakaa (0,5s) saman pitunen tämmönen (0,5s) ungefär fyra meter (0,5s) aa tulkaa te tänne ni (0,5s) så å ni e i var sitt hörn olkaa (0,5s) joo tai ottakaa tost (4s) onks kaikki ymmärtäny [spelare frågar på finska: eiks se oo *otydligt* pitkä matka] no voitte ottaa vaik (0,5s) tää tää musta ja tää musta (0,5s) ja sit sä oot tosi lähellä et (0,5s) se on semmonen seinäsyöttö (0,5s) okei fyrtio sekunder nelkyt sekkaa (0,5s) lähtee öö gå lite närmare så (0,5s) vet du de blir [spelare frågar på svenska: e de svarta å vita] ää joo fast svarta å vita (2s) eller ta den här joo ta svarta å vita (2s) ää nyt juoksette ihan näin saatte juosta ihan miten (1,5s) eli ää så snabbt ni slipper niin nopeesti ku pääsee lähtee (*vissling*) (2s) nelkytviis sekkaa (1,5s) tuu v tuu viel lähemmäs (0,5s) ni saat annettuu nopeemmin hyvä (0,5s) hyvä

06:18-07:16

hyvä mee viel lähemmäs viel [spelares namn] (0,5s) sä voit ihan niin ku (0,5s) jatka vaan (5,5s) tie sekunder kvar kymmenen

sekkaa (3s) hu går de här då (7s) (*vissling*) vaihto (4s) hyvä
hei tähä kom ihåg (0,5s) att de ordentlig passning att *otydligt*
(2s) hej öö (0,5s) borde ni va så där nära väggen (1,5s) okei
lähtee (*vissling*) (3s) tuu vähän lähemmäs [spelare frågar på
finska: pitääks mun niinku molemmis päissä] joo molemmis päissä
sen takii sun pitää olla lähellä et sä *otydligt* seinäsyötön va
(2s) hyvä [spelares namn] hyvä [annan spelares namn] (1,5s) tuu
vähän lähemmäs (0,5s) et saa se sulle nopeempi syöttö

07:24-09.52

tie (2s) [spelares namn] gå närmare (0,5s) gå helt fast i henne
(4s) pari sekkaa vielä (2s) (*vissling*) (2s) [spelare frågar på
finska: kui mont kertaa me tehään] aa (0,5s) me vaihetaan nyt
(0,5s) aa sama prässä vielä (0,5s) mut (0,5s) se liike (0,5s)
näytetään mee tohon (1s) mä saan tän pallon (0,5s) me näytetään
(0,5s) eli ottakaa nyt mä otan tän (0,5s) keltanen ja keltanen
(0,5s) ja se on et aa sä oot voit olla siinä (0,5s) ää mä juoksen
ees taas ja syöttö tulee aina edessä (1s) [spelares namn] å
[annan spelares namn] ää framåt bakåt (0,5s) eli här (2s) okei no
otetaan molemmat testataan et tulee molemmist (2s) ai (0,5s) så
ta ungefär (0,5s) kolme neljä metrii (0,5s) toi on hyvä toi
keltanen keltanen (0,5s) aa ni kan ta ta svarta å gröna (2,5s) å
om du passar om du passar så går du (0,5s) kom lite hitåt (0,5s)
[spelares namn] kommer där (1s) ottakaa toi musta ja vihree (1s)
mut ai olkaa näin päin (1s) eli kumpi syöttää (1,5s) du kan va
där du behöver int va på gröna de hon som springer ja tuut vähän
taaksepäin [spelare frågar på finska: ai mihin asti] eli sä
juokset tota mustaa ja vihreetä (0,5s) ja sä seisot tässä (2s)
[spelare frågar på finska: siis syötetään täs *otydligt*] joo
edessä (0,5s) näin ja sit taas joo (0,5s) ja sit syötät eka ja
sit eteenpäin (0,5s) okei nelkytviis sekkaa taas fyrtiofem
[spelare säger: siis] (2,5s) onko selvä [annan spelare frågar
någonting på finska] joo sa joo sä voit *otydligt* (*vissling*)
(5s) ottakaa kattokaa *otydligt* välimatka jos se ei (0,5s) jos
haluut mennä vähän pidemmäl ni voit ottaa pidemmän (0,5s)

välimatkan (0,5s) nä du ska passa när hon e där [spelare på svenska: där] där å så passar du (0,5s) fram (0,5s) fram fram fram (1s) å vägpassning (0,5s) nej passa först (0,5s) du passar både framme å bak (0,5s) där å så passar d (0,5s) nä (0,5s) å så fram (0,5s) så vägpassning (0,5s) bak så får du (0,5s) passa därifrån (0,5s) bra kymmenen vielä (3,5s) viis (4s) (*vissling*) vaihto

09:59-10:55

nyt meettes niinku tonne päin koko ajan (4s) okei valmiit onks kaikki valmiit (1s) (*vissling*) (6s) sä voit tulla vähän lähemmäs ettei tuu niin pitkä se (5,5s) hyvä hyvä [spelares namn] (2s) fortsätt springa (0,5s) fast hon int kom du springer så länge bara (1s) kakskyt (7s) du behöver int fa rikit så där långt fa ti de där blåa fast (3s) kymmenen (10s) (*vissling*) bra

10:59-14:01

hyvä sit tuutte tänne taas (4s) jatketaan nyt tehään tota (0,5s) ihan tavallisii (0,5s) pelisyöttöi eli vierekkäin (0,5s) ni ottakaa taas vaik (0,5s) keltanen ja vihree ja ihan tavalliset (1s) ja aina vauhdissa saatte (0,5s) edessä syöttöjä (3,5s) va har ni för streck där (3s) aa syötä (0,5s) näin ihan tavallisest se on aina parempi (0,5s) parempi syöttö mitä [spelare säger någonting på finska] ää joo (0,5s) no sä voit vähän kastoo itse asias [annan spelare frågar någonting på finska] joo eli tää on niinku ihan pelitilanne (0,5s) ja aina se tärkee et sä oot se vauhdis (2,5s) mitkä rajat teil o (3s) mitkä teil o [spelare frågar på finska: pitääks meiän juosta eteen ja taakse] joo (0,5s) eli nyt te ootte niinku vierekkäin ottakaa valkonen (0,5s) vihree (2,5s) toi valkonen ja toi vihree (2,5s) okei (0,5s) tehään tää kolme kertaa tre gånger (0,5s) kolme kertaa nelkyt sekkaa [spelare frågat någonting på finska] te meette niinku näin (0,5s) eli pelitilanne (1s) ää kolme kertaa nelkyt sekkaa tre gånger fyrtio sekunder [spelare frågar på svenska: alltså vart

sku vi ska vi springa di här vita] ta fast joo [spelare säger på svenska: men då kan ja ba] men joo nä nå lite längre [spelare säger på svenska: hit] så a asså så som de sku va tre meter där (0,5s) okei lähtee (*vissling*) (2s) å i farten alltid korg (0,5s) å där (2s) kom ihåg (0,5s) passa först å sen bakåt (2s) hyvä jatkuu vaan jatka vaan juoksemista jos pallo menee hui (1s) viistoist (4s) [spelares namn] anna aina syöttö (0,5s) täst (0,5s) tavallinen syöttö (8s) just noin hyvä (0,5s) viistoist ää kymmenen vielä (3,5s) [spelare på svenska: ja orkar int *otydligt*] joo bra (0,5s) ja sku just säga att nu har ni bra (0,5s) takt (*vissling*) (1s) ei mitään (3s) aa kakskyt sekkaa huilii (0,5s) sit sama (2,5s) tehään kolme ker joo vaihtakaa puolii (0,5s) eli te meette tonne (2s) aa byt håll (0,5s) så att ni far åt andra hållet (0,5s) vaiha vaihtakaa puolii (0,5s) menkää nyt tonne päin (2,5s) [spelare frågar någonting på finska] no saa jos haluu [spelare säger: oi oi oi oi] *otydligt* okei lähtee (*vissling*) (7s) [två spelare pratar på finska] joo (0,5s) *otydligt* tää on niinku pelitilanne et aika (0,5s) jatka juoksemist vaan vaik pallo menee

14:11-14:58

behöver ni byta par eller (4s) viistoi ei kymmenen (0,5s) jatkuu (8s) (*vissling*) (1s) hyvä kolmas kerta vielä [spelare frågar på finska: onks se vika] vika [samma spelare säger på finska: kolmas kerta toden sanoo] no niin sanoo (0,5s) nyt ei nyt ei tuu niinku yhtään harhasyöttö (0,5s) mä luulen ainakin [samma spelare svarar på finska: mä en] mä luulen ainakin [samma spelare säger på finska: entä jos mä teen sen tahalleen] ei (0,5s) saa (1,5s) okej en gång till de här (5s) [spelares namn] upp (1s) int min heller kan ja säga (1s) [samma spelares namn] *otydligt* (1s) (*vissling*)

15:10-16:00

hyvä liike tässä tosi hyvä (0,5s) jättelebra (2s) yrittäkää saada se enemmän se siksak liike et te meette just niinku (0,5s) (4s) [spelare säger någonting på svenska] jaa (2s) kymmenen (10s) (*vissling*) (1,5s) okei voitte juoda (6s) hu länge behöver du ännu [spelare svarar på svenska: aj en minut eiku] en minut (0,5s) okei *otydligt* (5s) me vaihetaan sitten ni ei tehdä enää mitään (1s) ni får gå dit sen

17:12-17:18

okei nu ska (0,5s) bollarna bort ti att börja med (0,5s) pallot pois (0,5s) ilman palloo

17:30-17:33

ja sit tuutte tänne ni kommer hit alla

17:42-20:13

hyvä (1s) [spelare frågar på finska: kiivetääks me joskus näit ylös] (0,5s) voitte te kiivetä *otydligt* [en annan spelare säger på finska: hei yks opettaja sano et jos sinne ylös sit osaa kiivetä sit pitää öö huutaa tarzan huuto] niin varmaan *otydligt* (1s) okei hei öö menkää (0,5s) menkää vähän sivulle (4s) tonne ää [spelares namn] går du också på den sidan (0,5s) på sidan nä (0,5s) bakom vita (2,5s) eli tää meil ei oo tota noit tötsii nytte (0,5s) ni tehään me tehään jalkaduunii tääl vaan (0,5s) ni otetaan eka (0,5s) semmonen (0,5s) räjähtävät liikkeet eli (0,5s) yks (2,5s) ää viis kertaa tehään ja aina kymmenen (0,5s) voitte ihan rauhas voitte tulla takas [spelare frågar på svenska: vart ända] heilutelkaa ää de gör a de int på avstånd utan ni gör tie gånger (0,5s) så där joo menkää kahteen jonoon [spelare frågar på svenska: får man fa] joo (0,5s) fem gånger tie (3s) [annan spelare säger någonting på finska] joo valkonen ja vihree *otydligt* pitkä (2s) [ännu en annan spelare säger på finska: mul

on pidempi] musta ja ee niin toi oikeastaan sivuraja ni (0,5s)
ottakaa vih jo ottakaa keltanen ja vihree (1s) [spelare säger på
finska: keltanen ja] keltanen ja vihree mut ei se (0,5s) ei nyt
ihan sama va vaik se menee vähän yli [annan spelare frågar på
svenska: ska ja gö tie nu] ää joo [ännu en annan spelare säger på
svenska: eller va de sju] sju [den första svenskpråkiga spelaren
frågar på svenska: ska ja gö tie igen eller tre] du ska göra (1s)
vaför gjorde du sju [spelaren svarar på svenska: fö ja sett int
helt *otydligt* för snabbt] ja (0,5s) men men ti alltså tie
totalt alltså (0,5s) ett två tre (0,5s) [spelare säger på
svenska: fem gånger] fem gånger tie joo [spelare säger på
svenska: de där gula joo de gula] joo (1s) å ner åå explosiv å
otydligt som möjligt (0,5s) bra (5s) ja muistakaa tehkää
täysillä sit ku teette (0,5s) sit voitte ottaa ihan rauhas väli
(2s) joo te saatte mennä toi on niin (0,5s) kapee et menkää vähän
ulkopuolelle varsinkin te ku te ootte pitkii (4s) hyvä (3,5s) ja
muistakaa katse ylös välila (0,5s) se upp i mellan (1s) te ootte
maalii päin menos kuitenkin (0,5s) kom ihåg att (0,5s) se upp i
mellan så et ei mennä niinku näin [spelare frågar någonting på
finska] nå se on se niinku oikeestaan (0,5s) yy kaa koo (0,5s)
että se ei oo niin tarkkaa et te ootte just sil rajalla ottakaa
semmonen mikä on itelle (1s) itelle (0,5s) hyvä

20:24-20:32

bra [spelares namn] (0,5s) bra [annan spelares namn] (2s) kui
mont te ootte tehny [spelare svarar på finska: kolme] kolme
(0,5s) okei kaks viel

20:43-20:51

sista går liksom (0,5s) extra sää *otydligt* (3,5s) å kom ihåg
blicken upp i mellan

21:09-21:23

bra kämpat (4s) olikis sä viis jo (0,5s) eiku yksi viäl yks viäl (4,5s) *otydligt* uppe o skaka på benen

21:37-22:25

otydligt får ni ta parvis en boll (1s) aa [spelare säger på svenska: om vi e ojämnt kan vi va då tre] öö nä ja e par me nån i såna fall (1s) för vi ska s pressa så där (0,5s) två å två (1,5s) ää eli pareittain ja pallo (0,5s) aa yks teit on nyt (0,5s) te oottekste yks pari (1s) joo (0,5s) ää eiku mä oon jonkun kaa (0,5s) ketä on ilman okei (0,5s) då e [spelares namn] (0,5s) ja [annan spelares namn] (0,5s) [tredje spelares namn] ja [fjärde spelares namn] (0,5s) yks pallo per pari (2,5s) [spelare säger någonting på finska] *otydligt* voimii (0,5s) okei (0,5s) nå mut teet niin kauan ku jaksat ja sit katot (3s) [samma spelare säger någonting på finska] joo mut ei ei sun tarvi jos sul jos sul ei oo paha olo ni sitte (0,5s) sit jos tulee paha olo ni sit pitää mennä huilii

22:34-27:48

okei sit tuutte tänne (10s) eli studsarna bort (1,5s) ää pareittain prässii (0,5s) sillee et ottakaa (0,5s) jos te ootte yks pari ni ottakaa (1s) vaik musta ja vihree (0,5s) eiku musta ja valkonen (0,5s) ja sit tota ää kuka prässää [spelare svarar på finska: mä] sä prässäät (0,5s) okei sä tuut tänne (0,5s) ja [spelares namn] jää sinne (0,5s) eli tää on tää kra tämä (4,5s) te tiedätte eli (0,5s) valitkaa ne (0,5s) rajat ja sit katotaan (0,5s) ja ottakaa (0,5s) jokainen pari ottaa paikan ni kan va här (0,5s) eli (0,5s) te voitte ottaa ton vaik keltanen (0,5s) joo (0,5s) joo (0,5s) tai sä voit mennä vähän ylikin (0,5s) näin ja sit saat molemmis päis sä saat koko ajan syöttöi (0,5s) eli (2s) öö mennään me (0,5s) ota vaik ota vaik toi (0,5s) vihree ja toi sininen (0,5s) aa nelkytviis sekkaa (0,5s) fyrtifem sekunder (0,5s) ota musta ja [spelare frågar någonting på finska] joo

(0,5s) ei meil tarvi oikeestaan olla mitään (0,5s) niinku rajoja
sä [spelare frågar på finska: juokseks mä vaan tonne ja takas]
joo (0,5s) eli tätä (0,5s) sä oot molemmis (0,5s) sit tota
[spelare frågar på finska: kui kauan] nelkytviis sekkaa (0,5s)
sit nopee *otydligt* (0,5s) tää on eka vaan nelkytviis sekkaa
(2s) mun pitää laittaa toi okei vi [spelare säger på finska:
otydligt aina etuperin käännös *otydligt*] joo (0,5s) eli ei
sivuttain (0,5s) vaan niin nopeesti ku pääsee näin (0,5s) e ni
färdiga (3s) (*vissling*) (5,5s) joo o juokset vaan sillee (0,5s)
toi on ihan hyvä (0,5s) toi on just hyvä (7s) e ei sun ei tarvi
ihan noin (0,5s) vähän le no joo (3s) kakskyt sekkaa menny
[spelare säger på finska: kakskyt sekkaa menny] joo (0,5s) ei oo
koht paljon (0,5s) ei oo (0,5s) yli puolet menny (2s) hyvä (0,5s)
hyvä vauhti (4s) kymmenen vielä (0,5s) jaksaa jaksaa (2,5s) tää
on paha (0,5s) paha *otydligt* (2s) pari sekkaa (0,5s)
(*vissling*) hyvä nopee vaihto (0,5s) no sä saat huilata nyt sit
(2s) hyvin tsempattu (0,5s) joo (0,5s) tai nää ei oo niin
tarkkoja et (0,5s) mee vaan sillee niinku mikä on sulle sopiva
semmone (0,5s) eli ei tarvi pysäht sä voit mennä niinku tänne
vähän yli [spelare frågar på finska: voiks mä täyttää juomapullon
nopeest] okei (0,5s) okei lähtee (*vissling*) (5s) bra [spelares
namn] du kan springa helt så här (0,5s) så behöver du int fa
sidlänges så där (0,5s) bra just så (1s) lite längre kom ännu
lite kom hit (0,5s) vart ja e ungefär där (1s) hyvä *otydligt*
(2s) miten menee (1s) jaksaa jaksaa (1,5s) ordentliga passningar
(1,5s) för er alltid ordentliga passningar (0,5s) int någo
sändäna (4s) joo nå du kan du kan fast gö sådär men (0,5s) alltid
ordentliga passningar kymmenen (4s) viis (1s) hej ge allti (0,5s)
muista siit tulee ja sit täält tulee syöttö (0,5s) et ensin
keskel noin hyvä (1s) (*vissling*) hyvä (,5s) [spelare frågar
någonting på svenska] joo (1s) joo (0,5s) å de därför man måst va
(0,5s) jättenära (0,5s) så att man får snabbt den (0,5s) men vi
gör nu annat (0,5s) eli (0,5s) ää sama periaattees sama (0,5s)
mut (0,5s) eteenpäin ja taaksepäin (0,5s) eli nyt jos sä prässät
mä *otydligt* (0,5s) syöttö edessä (0,5s) ja sit taas syöttö
(0,5s) eli olkaa aika lähellä (0,5s) et saatte syötetty (0,5s)

ää (0,5s) nelkyt sekkaa (4s) [spelare frågar på svenska: hur] öö
helt rakt framåt å bakåt (1s) men passning i både (0,5s) passning
både framme (0,5s) å när du e bak [spelare säger på svenska: vi
tar vita å grön] joo (2s) aa [spelares namn] (0,5s) ota toi
vihree ja (1,5s) vaik toi vihree ja sininen (2s) okei valmiit
(*vissling*) (1s) [spelare frågar någonting på finska] joo (5s)
hyvä (5s) lipsuuks sul [spelare svarar på finska: joo kato] (3s)
[annan spelare säger någonting på finska] niinpä niin (2s)
kakskytviis sekkaa menny (9s) kymmenen (0,5s) enää (9s)
(*vissling*) hyvä

27:54-29:10

otydligt (1s) sit (0,5s) seuraava (1,5s) aa nyt ihan tavallinen
pelitilanne (0,5s) eli ootte vierekkäin [spelare säger på finska:
ei mut] (1s) aj nej tonne (0,5s) zoukki zoukki (1s) ja tänkte
glömma er sori [spelare frågar på svenska: varför har du
ficklampa på] va (0,5s) har ja (0,5s) oj nej (0,5s) de kanske ja
int behöver *otydligt* (0,5s) så att ja ska se bättre [annan
spelare säger på svenska: slösar på akku här] joo faktiskt ja ska
stänga okei (0,5s) ää nelkyt sekkaa lähtee (*vissling*) (6s) hej
passning både framme å bak där passning (0,5s) å sen framme
passning (1s) så (0,5s) när du kommer fram så de de här (0,5s) så
där att du stannar här (0,5s) här (0,5s) o pass först passning
(0,5s) å sen bak (0,5s) å sen passning (1s) fa int bakåt när du
passar utan ge passningen när du e här framme (0,5s) så där å sen
far du bakåt (1s) eli syötön jälkeen meette taakse (6s) bra
[spelares namn] (1s) viis sekkaa (0,5s) eiku kuus (5s)
(*vissling*) hyvä (2s) [spelare frågar någonting på finska] (1s)
öö joo voitte juoda (0,5s) juokaa nopee

29:36-31:10

okei sit tuutte tänne (8s) okei hei (0,5s) ää jatketaan
pareittain vi fortsätter parvis (0,5s) ää nyt vierekkäin (1s) eli
se pelitilanne (0,5s) mennään tätä (1,5s) voidaan vaik ottaa

(0,5s) joo tätä (0,5s) ää e syöttäkää ihan tavalliset syötöt
(0,5s) aina (0,5s) ei niinku tämmösiä tai tämmösiä vaan aina (1s)
joo mut (0,5s) tehään sitä niinku siksakkii (0,5s) et ku toinen
on menos eteenpäin (0,5s) sit edessä annetaan se syöttö ja sitten
jatkuu (1s) eli tätä yrittäkää löytää se rytmi et te meette (1s)
ottakaa (0,5s) jotkut viivat (1s) [spelare frågar på finska: kui
kauan] aa tehään me tehään tää kolme kertaa kolkyt sekkaa (1,5s)
ää eli (1s) öö meette niinku eteenpäin molemmat samaan suuntaan
(0,5s) eli ihan pelitilanne eli jos me ollaan pari (0,5s) ni
(0,5s) ää sä syötät mulle (1s) näin syötät sit otat sut tuut
vauhdissa (0,5s) ja sit näin (0,5s) ja sit syötät tuolt ku oot
edessä (0,5s) eli (0,5s) tuolla syötät (0,5s) mä tuun edes (2,5s)
nii (0,5s) tätä siksakkii (0,5s) kolme kertaa kolkyt sekkaa
(2,5s) har alla färdigt någo (1s) okej (1s) kolme kertaa kolkyt
sekkaa (0,5s) lyhyt huili [spelare frågar någonting på finska]
pieni huili (0,5s) kymmenen sekkaa ehkä (2s) *otydligt* (1s)
(*vissling*) (1s) *otydligt* eiku (0,5s) nyt mä meen *otydligt*
ympäri (0,5s) noin

31:20-31:45

joo se oli kyl iha ihan hyvä pysähdys siihen eteen niinku (0,5s)
et se syöttö tulee ennen ku alkaa mennä *otydligt* yleensä
ongelma alkaa mennä taaksepäin ennen ku on syöttäny (0,5s) ni se
syöttö on ain täällä (1s) joo (3,5s) (*vissling*) (1s) sit (0,5s)
vaihtakaa suuntaa et tulee eri (6s) (*vissling*)

32:03-32:26

muutama sekka viel (4s) (*vissling*) va sa du (4s) joo de räcker
nog (0,5s) å vi tar (0,5s) eller va ni färdiga (1s) oke (0,5s)
joo (0,5s) okei käykää juomas (0,5s) sit otetaan viimeinen

Svenska ord: 620

Finska ord: 1296

Odefinierbara ord: 103

Bilaga 3, transkription av tränare Astrids tal (10 sidor)

TRÄNARE ASTRID

03:09-07:32

ännu tio sekunder kymmenen jaksaa vielä (4s) orka orka orka en till (1s) kämpa allti en till (2s) yks jakso aina lisää bra [spelares namn] pressa ännu lite (*vissling*) bra (1s) okej (1s) seuraavat parit (2s) okej (3s) toinen on vaativimpi lihaksille lite för musklerna den andra e fö balansen (1s) eli *otydligt* kädet ylhäällä (1s) ja kyykky niin pitkäl alas ku sä pystyt pitää kädet suoraan ylhäällä så länge så långt ner som du kan hålla händerna uppe (1s) så går du i kyykky om du kommer ända ner så bra så (0,5s) mä en pääse (1s) okej tää on yks liike (1s) axelbredd ja se otettiin näin peukut tohon noin et peukut ottaa lantioon kiinni (1s) så o sen sätter du händerna så då har du axelbredd på den (1s) ja toinen liike (2s) ää balans (1s) kädet sivulle (1s) noin (1s) ja sit ne lähtee sivulta eteen (1s) ja jalka pysyy ilmas koko ajan sä teet viis per jalka fem per ben (2s) o så byter du (1s) fem (1s) okej kaikki ymmärtäny (1s) ja taas tehdään kaks kertaa kolkket (0,5s) lähtee (*vissling*) (3s) så långt som he *otydligt* den hålls uppe å hälarna hålls i marken (0,5s) så långt går man ner i kyykky (2s) nyt se on (1s) liikkuvuutta du behöver ganska bra rörelse i kroppen för att (0,5s) aa (0,5s) å gör i lugn å ro me kvalite (0,5s) [spelare frågar på finska: pitiks nää olla niinku lukossa vai hä] ei (0,5s) vähän se voi olla taipuu (0,5s) sillai nyt haet sitä tasapainoo har de se on se tasapaino mikä pitäis hakee (0,5s) sä pystyt lihashallinalla ja tasapainol pitää ittes pystys (0,5s) åå (*vissling*) sit vaihtuu kepukka (3s) tän kepin voi tänne du kan sätta den här käppen (1s) vähän tonne ni et se on tos lapaluiden päällä jos te katotte mua sivusta jos se on tässä ni se ottaa olkapäille (1s) jos sä pistät sen tohon sen kepin ni silloin sä käytät lapaluita tääl sun pitää olla se sit ku sä rupeet nostaa painoi (1s) här ska du ha den sen när du börjar ha tyngd på den här (0,5s) käppen (1s) okej (0,5s) så startar vi (*vissling*) sit lähtee (2s) ja sit ku löytää sen hyvän kyykyn hyvä [spelares

namn] (1s) ni sit saa laittaa nopeempaa tahtii sit ku sul löytyy se ni sit seuraaval kierroksel vähä enemmän vauhtii lite mera fart sen andra varve (0,5s) ni et sul se ottaa tonne lihaksil ja tarkkana [spelares namn] ettei polvet lähde sisäl (0,5s) mielummin vähän ulos (0,5s) noin nyt on hyvä (1s) [en annan spelares namn] kans vähän leveyttä (0,5s) ei saa nousta kantapäät irti maasta (0,5s) yhtään (3s) (*vissling*) hyvä (1s) ja sit vaihtuu (1s) tarkkana [spelares namn] et tää ei nouse (0,5s) ja sit (1s) hartialeveys myöskin tohon kyykkyn (1s) eli tonne (1s) nyt sä teet tästä kyykyn (0,5s) ja silloin sul menee helpommin noi polvet tonne (0,5s) kantapäät nousee ylös ni silloin hajoo (1s) okei lähtee (*vissling*) axelbredd också på föttena (0,5s) när ni gör (1s) era knäböj (2s) tosta (0,5s) eteen (0,5s) ja viis (0,5s) hallitusti (2s) ja sit ku viis on tehty sit vaihdatte jalkaa (1s) [spelares namn] nu får du ju int alls den där vristen heller å gör bara eller hälen (0,5s) joo stopp där ja bara så långt som hälarna hålls (0,5s) bra (1s) yritä pitää [spelares namn] s yläkroppa suurempana viel (*vissling*) okei (1s) sit viimeinen tätä settii (1s) tärkeet se joka tekee tätä kans (1s) tätä liiket ettei siin käy näin (0,5s) tää näyttää vähä hölmölt eks vaa de sir lite tassit ut när ni står så här (0,5s) et pidätte selkälihaksil itsenne ja peffalihaksil itteänne suoras ja tää lantio suoras ettei käy så att int den här höften far öppnas utan du håller höften här å de e däfför du behöver också muskler (1s) okei (0,5s) lähtee (*vissling*)

08:04-08:10

(*vissling*) okei sit jokanen hakee oman kepin (0,5s) seuraavaan molemmat tarvii keppii vaik tehään eri juttui alla behöver egen käpp

08:23-12:08

ja nyt sä teet [spelares namn] (0,5s) teet tavallisii kyykkyi vaik muut tekee askelkyykky (0,5s) okei (1s) sä voit tehdä sen

kierron sinne kuitenkin siel alhaal vuorotellen (1s) okei seuraavat liikkeet (1s) de e den ena gör askelkyykky knäböj me *otydligt* framåt så att du går ner (0,5s) å när du e nere alhaalla taivutus niin pitkäl ku pääsee tänne puolelle (0,5s) ponnistus ylös ja toinen jalka (0,5s) ponnistus etujalal ponnistat ylös me främre foten (0,5s) tar du (0,5s) sats upp tibaka (0,5s) se on toisen (1s) ja toinen tekee (2s) kädet käy tääl asti (0,5s) nämä käy (1s) hälarna i marken (1,5s) ja siit ylös ja kosket varpai (3s) ja tän saa tehdä jo sit vauhdil (2s) okei (3s) toinen parist lattialle (0,5s) ja toinen askelkyykyttää (1s) eller va de heter (0,5s) knäböj (0,5s) okei (1s) valmiina [spelare frågar någonting på finska] sinne polv etupolven puolel (0,5s) mut pistä se keppi tänne (0,5s) käppen hit kump ketä tekee askelkyykkyjä valmista (0,5s) okei sit lähtee (0,5s) (*vissling*) (2s) å när du e nere så böj [spelares namn] här käppen (1s) tähän olkapäiden päälle keppi (0,5s) [spelare frågar på svenska: men e de den här sidan] joo (0,5s) just den sidan mot de där knä som e framåt böjer du (1s) försök hålla balansen så att varje gång ni kommer upp så kan ni fortsätta ner (0,5s) tibaka utan att behöva ta hemskt mycke små steg eller någo annat (0,5s) yrittäkää askelkyykkytehtäväs kans pysyy tasapainossa (1s) et ei tarvi hirveesti korjaillla (*vissling*) okei (0,5s) ja sit vaihtuu yks maah makaamaan ja toinen ylös (0,5s) byte (3s) vatsalihakstehtävään ni pistätte vä tempoo vähän lisää (1s) härifrån (1,5s) å ti tärna (5s) okei (0,5s) lähtee (*vissling*) (3s) joo ända dit ba du måst dra ihop dig de också rörlighet den här magmuskelträningen e också rörlighet att du ska förs [spelare säger på svenska: men ja kan] uppifrån å så ska du få ihop dig så mycke att du kommer hit (0,5s) att du blir som en liten boll jes (0,5s) de magmuskel och rörlighet [spelare frågar någonting på svenska] joo de kommer dit ti tärna [samma spelare säger någonting på svenska] (1,5s) dra knäna ihop så du blir som en liten boll när du e där uppe (3s) (*vissling*) (1s) okei (0,5s) sit vaihtuu (1,5s) [spelare säger någonting på svenska] jä men de no kommer de (0,5s) därifrån å sen drar du föttena nå nu har ja int balansen men dra föttena som en f [samma spelare säger

någonting på svenska] nå nu kan du småningom (0,5s) de bli svårt okej (0,5s) så kör vi (*vissling*) lähtee jo (1s) mene jo [spelares namn] (0,5s) tähä (0,5s) pistä tohon keppi nojaamaan (1s) orkar orkar (1,5s) å studs upp (2s) ner å böj (1s) just så yritätte saada ku te taivutatte tos askelkyykys niin hyvä liiku ku mahdollista te saatte ton tonne li rintarankaan (0,5s) bröstkorgen får ni öppnat så att ni får kan skjuta bättre sen (2,5s) ännu orkar (0,5s) några till [spelares namn] (0,5s) (*vissling*) (1s) å byte

12:20-15:40

fem kvar (1,5s) [assistentens namn] håller du i den (1s) okej (0,5s) lähtee (0,5s) (*vissling*) (4s) vä (1s) tasapaino (0,5s) kierto ja sit ponnistus balans (1,5s) ner o så vrider du övre kroppen (0,5s) å me främre foten tar du sats för att komma upp tibaka (1s) bra tie sekunder kvar kymmenen vielä (3,5s) [spelare säger på svenska: de här går int] no går de (1s) bra (0,5s) nu tänker som en liten när ni kommer upp ni blir såhär små bollar (1s) (*vissling*) (2s) all right (0,5s) seuraava liikepari (1s) nyt meil on kans kaks keppi (1s) yks teistä (0,5s) tekee selkälihakset vinot sillä tavalla (1s) et ää kädet ylös (0,5s) sivulle niin pitkäl ku pääsee (0,5s) alas (1s) ylös (0,5s) toinen puoli (0,5s) eteen (0,5s) aina pitää käydä edes kunno! för ordentligt dit fram (0,5s) sen åt sidan (1s) fram ner (1s) okei (1s) ja toinen (1s) keppi paikal å så hoppar du över (0,5s) snabba små (0,5s) å försök orka hoppa (1s) tretti sekunder i ett (0,5s) yritä jaksaa se kolkket sekuntii hyppyy ilman taukoo (1,5s) okei (1,5s) färdigt (2s) kumpi hyppii kumpi (0,5s) tekee (0,5s) sä saat tehdä [spelares namn] nyt vähän enemmän noit [spelare säger någonting på finska] selkälihaksii (0,5s) joo [en annan spelare säger någonting otydligt] joo (0,5s) men därför måst man va noggrann de här e noggrannhet också du får int hoppa på käppen annars far den ju iväg (2s) jah (1s) okei (0,5s) (*vissling*) (2s) små snabba hopp utan att träffa käppen (0,5s) bra (0,5s) orka hålla tempo (1,5s) försök att [spelares namn]

hoppa jämn hoppar du int jämnt (1s) nu hoppar du såhä (0,5s)
jämfota jämnt jämnt jämnt (2s) tasaa [spelares namn] kans
tasajalkaa bra (0,5s) rätt [en annan spelares namn] bra rätt [en
tredje spelares namn] (1s) vielä vielä (0,5s) viis sekkaa (0,5s)
fem sekunder (4s) (*vissling*) okei yks juttu (1s) nyt mä haluun
et te hyppäätte tasajalkaa näin (0,5s) mä en haluu et te
hyppäätte näin (0,5s) nää on ihan kaks eri asiaa (0,5s) oliko
saker (0,5s) hoppa jämfota såhär snabbt (0,5s) inte såhär (0,5s)
okei tasajalkaa (3s) lähtee (*vissling*) (4s) å noggrant sätt den
snabbt på plats ingen skillnad var [spelares namn] så fortsätter
du hoppa (0,5s) nu kan du ha fötterna lite närmare varandra så
behöver du int göra så stort hopp (0,5s) tarkkuutta siin et se on
oikeesti tasajalkaa (0,5s) va noggrann me att de e riktigt
jämfota (1s) bra [spelares namn] hur rätt hopp nu lite kvar ännu
lite lite orka orka (0,5s) fem sekunder (0,5s) viis jaksaa vielä
(2s) kolme (0,5s) kaks (1,5s) (*vissling*) okei (0,5s) ja vaihtuu

15:51-16:33

vi har di här å sen ett varv (1,5s) sen e de klart okej (0,5s) å
så far vi (*vissling*) (1s) noggrant me att de jämfota (0,5s)
tarkkaan [spelares namn] sulla kans et så hyppäät oikeesti
tasajalkaa et se ei lähde epätähtiin menemään (0,5s) oikein (1s)
jaksaa jaksaa (1s) hyvä [spelares namn] nyt on tasaset hyvät
oikein [en annan spelares namn] (1s) tie (3s) bra jobbat orka
lite ännu ända ti slut utan *otydyligt* mera fart de va riktigt
bra fart (0,5s) fortsatt ännu lite (0,5s) just så (0,5s) ännu
ännu (*vissling*) okei (1s) toisiks viimeinen vaihto (0,5s) näst
sista byte

16:45-17:38

a lähtee (*vissling*) (1,5s) hyvä (5s) om int de går [spelares
namn] så gör int då tar du käppen i hand o gör knäböj i ställe
(0,5s) okej (2,5s) jaa orkar orkar jaksaa vielä (0,5s) muutama j
käv alhaalla ylös sivu (1s) [spelares namn] kädet suoraan eteen

(1s) saat olkapäihin vähän kans (0,5s) yrittä jaksamista jatkuu vielä (2,5s) (*vissling*) okei (0,5s) viimeinen sista (0,5s) kaks kertaa kolkket sekuntii per pari siihen tulee pidempi (0,5s) huili (0,5s) ää pareittain parvis yks menee maahan (0,5s) toinen tohon seisomaan ja sit vatsalihakset heität (0,5s) alas (2s) dee sista

17:45-19:07

jompikumpi alottaa [spelare säger: öö nå joo] va [spelare säger någonting otydligt] nåå (0,5s) no går de rikit bra (1s) kei onks valmista (0,5s) [spelares namn] menee siihen seisomaan noin (0,5s) [annan spelares namn] ottaa meiät sillai et [den andra spelarens namn] tulee pää jalkojen väliin sit [den andra spelarens namn] laittaa jalat ylös ja sä työnnät ne täysii aina ku hän nostaa (0,5s) alas ni sä työnnät täysi noin (0,5s) kei (0,5s) klara (0,5s) ä (0,5s) rakt suoraan alas eka kierros ja sit toisel saa leittää sivul på andra varve får ni slänga snett också (0,5s) okei lähtee (*vissling*) (3s) ja sit jos näyttää köykäselä ni sit annatte vähän enemmän vauhtii (4,5s) ordentlit upp (0,5s) sen ner (1s) aa (3s) just så ännu lite (0,5s) tie sekunder kymmenen sekkaa jaksatte viäl (2s) bra (1s) [spelares namn] antaa vähän enemmän vauhtii (0,5s) *otydligt* suoraan ensin (*vissling*) ja nopee vaihto (0,5s) snabbt byte genast på nytt ku nyt tulee huili siin ylhääl olles (1s) nopee nopee nopee ei oo hauilii nytte (0,5s) lähtee (0,5s) (*vissling*) (0,5s) aa

19:14-20:30

upp upp [spelares namn] upp upp upp upp försök att dom int tar i [0,5s) i va heter de golve försök att få dom å hållas uppe (0,5s) yrittäkää saada pysyy (0,5s) suoraan [annan spelares namn] (2,5s) ännu lite (2,5s) aa (1s) fem sekunder (4s) (*vissling*) (1s) a sit nopee vaihto viimeinen nyt saa heittää suoraan tai sivulle nu får ni slänga ner benena rakt eller snett (4s) okej (1s) färdiga (1,5s) [spelares namn] valmis (0,5s) lähtee (0,5s) (*vissling*)

(1s) nyt saa vaihdella ihan miten tahansa kan kasta dom helt vart som helst an (*skrattar*) ja jos huomaat et paril on raskasta ni sit vähän kevyemmin jos se menee köykäsesti ni sit vähän enemmän vauhtii (1s) anpassa farten som du skuffar enligt hu den som gör orkar [spelares namn] koncentrera dig (3s) fem kvar viis jäljellä viimiset jaksaa (4s) jah viel viel *otydligt* nousee nousee hyvä (*vissling*) ja vaihtuu nopee vaihto

1.06:50-1.06:59

(*vissling*) stopp (0,5s) [spelares namn] m märkte du va som hände (0,5s) ni va alla där å prata nu (0,5s) du måst rulla den hitåt när de startar därifrån

1.07:10-1.07:28

hyvä (0,5s) hyvä ajatus (1,5s) (*vissling*) (1s) [spelares namn] (0,5s) tuolta ympäri vaan sitten ohi (0,5s) gör den där samma finten [annan spelares namn] (0,5s) hitåt när de kommer rullningen så finta bara hitåt ordentligt o sen bollen vidare (2s) (*vissling*)

1.07:43-1.07:58

åå de va bra sprunget (2s) [spelare säger någonting] oota (0,5s) tehdään vaihto kohta (3s) bra försvar (0,5s) fortsätt bara (1s) [spelares namn] tuu seuraava puolustus ja sitte tuut

1.08:04-1.08:10

(*vissling*) *otydligt* (1s) onks joku joka ei oo käyny vielä

1.08:30-1.08:39

på nytt bara (1s) bra spelat [spelares namn] vidare me vänster där (0,5s) hyvin [annan spelares namn] haettu sitä vaparii ku hän oli tulos tos ihan oikein

1.08:55-1.09:20

hyvä [spelares namn] (1s) (*vissling*) (1s) se oli maalivahdin pallo (1s) se oli (0,5s) ja sit jatkuu tonne oo [annan spelares namn] tarkkana viivan kanssa ku sä hyppäät (0,5s) aa harjottele sitä alust asti sitä et ennemmin kauempaa (1,5s) (*vissling*) bra [spelares namn] [annan spelares namn] (0,5s) nu får du int finta dit en enda gång mera (0,5s) nä

1.09:36-1.10:01

de va rikit bra utrymme sökt [spelares namn] där var noggrann bara du också hela tiden du rör dig (0,5s) att hållas borta från linjen (3s) åå (1s) hyvä [annan spelares namn] (*vissling*) (2s) [spelares namn] ja [annan spelares namn] vaihtaa paikkaa (2,5s) [ytterligare en annan spelares namn] ja [ännu en annan spelares namn] vaihtaa (1s) kaks kättä [samma spelares namn som senast]

1.10:23-1.12:28

[spelares namn] ja [annan spelares namn] vaihtaa seuraava (3s) (*vissling*) hyvä (0,5s) joo gå prova på linjen mee [den första spelarens namn] laitaa (0,5s) gå prova på linjen lite anfall o sen försvarar du en stund där nere på mitten (7s) joo [ytterligare en annan spelares namn] seuraa ku sä oot siel keskel puolustaja ni seuraat (0,5s) koko ajan palloa (0,5s) palloa (2s) bra (0,5s) bra försvarat [ännu en annan spelares namn] (3s) jes (*vissling*) rätt (0,5s) hyvä [ytterligare en annan spelares namn] (0,5s) bra spelat flickor rullningen hit (4s) (*vissling*) (1s) hyvä [spelares namn] hyvin käännetty nyt o pienes tilas (3s) håller håller [annan spelares namn] (1s) (*vissling*) bra [ännu

en annan spelares namn] spela ti slut siin [ytterligare en annan spelares namn] apuja puolustuksessa (0,5s) jos sieltä tulee ohi (0,5s) ni ku sä oot se viiminen siellä alhaalla puolustaa ni sun pitäis mennä siihen auttamaan silloin (0,5s) ja silloin sun ei tarvi välittää siit omast pelaajast (4s) uskalla [spelares namn] ottaa kiinni (2s) (*vissling*) bra [annan spelares namn] kört ti slut (7s) ota liivi päälle [ytterligare en annan spelares namn] (0,5s) (*vissling*) bra (1s) [ännu en annan spelares namn] tuu seuraava (7s) helt lugnt (0,5s) [samma spelares namn som senast] tuu (0,5s) [annan spelares namn] menee sinne (0,5s) liivi pois ja sit vaihdat seuraavaks [ytterligare en annan spelares namn] kanssa (0,5s) saat mennä maaliin (1s) bra spelat (5s) [samma spelares namn som senast] byt me [annan spelares namn] (0,5s) mee vaan suoraan maaliin

1.12:38-1.13:08

[spelares namn] (1s) byter me [annan spelares namn] snart (2s) (*vissling*) hyvä [ännu en annan spelares namn] (3,5s) alas vaan [den andra spelarens namn] puolustaa aina nopeesti alas puolustaa se on tärkeä (0,5s) bra försvarat [annan spelares namn] just så (0,5s) våga ta i bara riktigt ordentligt (2s) hyvä [ytterligare en annan spelares namn] (3s) [annan spelares namn] (1s) ää [ännu en annan spelares namn] tuu vaihtoon hetkeks (0,5s) joo

1.14:14-1.14:36

å sen andra hålle (0,5s) just så (1s) (*vissling*) bra spelat (2,5s) orkar ner orkar ner gå bara [spelares namn] (1s) våga bara ända ti slut (4s) viiva (1,5s) oikee heittopaikka [annan spelares namn]

1.14:46-1.15:56

åå ympäri [spelares namn] ympäri sinne puolelle viivaa (0,5s) just noin (1,5s) (*vissling*) bra försvar (0,5s) hyvin

puolustettu ja hyvin autettu [sama pelares namn] ni et sä otit siihen palloon kiinni (3s) (*vissling*) (1,5s) nää både [annan pelares namn] å [ännu en annan pelares namn] va innanför (0,5s) [ytterligare en annan pelares namn] heittää itte (0,5s) bra spelat ut vidare (0,5s) märker du när du *otydligt* kommer så du sätter den ba vidare så [spelare säger någonting på svenska] (*vissling*) (0,5s) oi sori (0,5s) (*vissling*) (3s) en minut minuutti jaksaa (5s) [spelares namn] alas (0,5s) (*vissling*) stopp [annan pelares namn] kom tillbaka jättebra kört (2s) mm (0,5s) okei (1s) [spelares namn] (0,5s) ketä sä puolustit nyt (0,5s) nå ketä [annan pelares namn] puolustaa (2,5s) ketä pitäis puolustaa nyt [ännu en annan pelares namn] täs tilantees [den andra spelarens namn] (0,5s) [den första spelarens namn] menee tonne ottaa alas ja sit te puhutte [annan pelares namn] kans [ännu en annan pelares namn] ja [annan pelares namn] et kumpi ottaa ton ja kumpi ottaa sit toisen (1s) okei (0,5s) jatkuu

1.16:05-1.16:36

(*vissling*) (0,5s) jes (0,5s) bra (0,5s) toivottavasti tuli vähän hiki ja muuta ensmäiset treenit (0,5s) höst ö efter sportlovet (0,5s) liivit tohon västarna där (0,5s) i morgon (0,5s) hei kaikki huomenna in olevat pelaajat jotka mä oon laittanu (0,5s) puol tuntia ennen tavataan ja teil pitää olla simmoset vaatteet et te voitte lämmitellä ulkona juoksulenkkarit simmoset vaatteet mil voi juosta ulkoon meil ei oo sisälämmittelyalkaa (0,5s) hirveest (0,5s) kei

Svenska ord: 977

Finska ord: 1063

Odefinierbara ord: 66

Bilaga 4, transkription av tränare Fredrikas tal (8 sidor)

TRÄNARE FREDRIKA

06:07-07:21

(*vissling*) (1s) nyt meil on kaks pelii samaan aikaan vi har två spel samtidit (0,5s) på den här sidan (1,5s) går ni västarna dit (1s) ni får int komma över de här vita sträcket (1,5s) tän valkosen e yli ei saa tulla teil on ihan sama tual se on toi (3s) a missä teillä on yks käsipallo (1s) ger du en handboll därifrån (3s) jes (4s) tää on kahen minuutin peli (1,5s) sit me vaihtuu sit te meette tonne ja sit katotaan miten men [spelare avbryter] (3s) räknar du då i två minuter spelar dom o hur många mål dom får då [en annan tränare säger något] joo dom ska (0,5s) kasta på den där in ti mitten dessutom [en annan tränare svarar] dom får int komma över vita sträcke (2s) tällä puolella (0,5s) på den här sidan (1s) ni har två bollar (0,5s) man får int ha målvakt (0,5s) de jalkapalloo meil on kaks palloo [spelare på finska: jalkapalloo kahel pallo] jes [spelare på finska: jalkapalloo] joo (0,5s) ja sit te laskette maalit (0,5s) huutakaa ääneen ku jompikumpi sit voittaja sit voittaa katotaan sit kumpi voittaa [spelare på svenska: hej stäng den där dörren dit ti pukkarin så de int far dit] joo (1s) laita vaa ovi kii

07:26-07:39

maalivahtii ei saa olla (3s) ja kahen minuutin peli (2s) lähtee e ni färdiga (2s) (*vissling*) lähtee

08:27-08:28

Jatkuu jatkuu

08:41-08:53

alla tar två bollar ta alla ottakaa kaikki kaks palloo (6s) tualt saa hakee palloi

09:01-09:07

[spelares namn] de kommer på band [spelare svarar på svenska: va] när du svär (0,5s) de kommer på band

09:20-09:24

en minut kvar (1,5s) vielä minuutti

10:02-10:03

tjugo sekunder

10:21-10:34

(*vissling*) noni ääm [spelares namn] å [spelares namn] blir kvar (0,5s) ni tre byter därifrån (1s) kolme tonne kolme tonne (3,5s) ni ska alla ha två tennisbollar

10:39-10:42

[spelare frågar någonting på svenska] nä dom ska dit

10:45-11:10

tääl pitäs olla kolme vastaan kolme (2s) tääl (1s) te pelaatte jalkapalloo (0,5s) ni spelar fotboll me två bollar (0,5s) räkna målen (3s) laskekaa maalit se joka tekee enemmän maalei voittaa tietenkin oi sori lähtee [spelare pratar finska] täs on kaks palloo (4s) så börjar ni två minuter

11:47-11:49

minne te teette maali

12:11-12:20

[spelare frågar någonting på svenska] nå de kan joo vänta en liten stund [spelare: å] eller sen gör du (1,5s) där inne

12:48-12:50

en halv minut ännu

13:10-13:12

oj förlåt

13:16-13:19

tio sekunder (0,5s) kymmenen sekuntii

13:26-13:55

(*vissling*) (2s) vem vann där [spelare svarar på svenska: vi] ni vann (1s) då hålls ni där (1,5s) kumpi voi kummat voitti [spelare svarar på finska: me] (1,5s) te meette tonne (1,5s) häviäjät jää tänne dom som förlora blir här (1s) [spelare frågar på svenska: blir ja här igen] (1s) om de beror på va har du nu i ryggen hur många e du [spelare: alltså va gör vi *otydligt*] där spelar ni ff vaf nu spelar ni me händerna (0,5s) men ni kommer att göra nå du kom nog gå dit (0,5s) [spelares namn] du kommer också hit

14:00-15:18

nu förklarar ja först här (1s) nyt teil on vaa yks pallo missä toinen nyt o (0,5s) mutta nii in (1s) siis heittää ei saa olla maalivahtii (0,5s) heittämällä teitte maalin (1s) aa ennen ku syötätte ni teiän pitää tehdä kyykky (1s) joka kerta ennen ku syötätte teiän pitää tehdä kyykky (0,5s) fösto ni du ska vara här på dom (1s) [spelares namn] ha [samma spelares namn] du sku komma hit (1s) [samma spelares namn] ha väst du e där (4s) ni spelar ni

kastar mål man få int ha målvakt (1,5s) ää [spelare pratar på svenska] joo ja sit teette joka kerta ennen ku syötätte ni teette kyykyn (0,5s) kaikkien ei tarvi tehdä kyykky (0,5s) toiset voi juosta ja sit pelkästään se joka syöttää ni tekee kyykyn (1s) te voitte jo alottaa (1s) [spelare frågar på svenska: men före man kastar måst man då också göra kyykky] nä före man [annan spelare frågar på finska: hei pitääks tehdä kyykky ennen ku heittää maalin] joo (4s) ja ska sea (0,5s) ja tar liten kort paus här (*vissling*) täs on se juttu (0,5s) hää måst ni ännu göra (0,5s) före ni kastar (0,5s) nyt pi ota vaan tauko ota tauko (0,5s) enne ku te saatte heittää ni tei teiän pitää tehdä yks punnerrus

15:24-15:39

du får gör de ingen skillnad nu (0,5s) gör sen på riktiga också [flera spelare hojtar i bakgrunden] va sa du (1,5s) joo (5s) då får ni fortsätta (0,5s) en kyykky bara (0,5s) före

15:47-16:02

börja bara (1s) ei läh sori (6s) man måst varje gång göra (3s) en räcker en räcker [spelare svarar på svenska] okej precis

16:54-17:06

[spelares namn] pitää joka kerta punnertaa (2s) [annan spelare på svenska: ja sku också ha gjort så där] joo o (2s) man får int [spelares namn] va målvakt [spelare svarar på svenska: men ja ha int vari] ja men du får int stå framför måle

17:16-17:18

tjugo sekunder kvar

17:23-19:13

jep hep (1,5s) aa (2s) olittekste just te vaihoitte (1s)
olittekste just tos (2s) då e de ni som ska dit (2s) [spelare
frågar någonting på svenska] nä de ingen skillnad men ni ska ba
så att ni spelar där å (0,5s) hep (*vissling*) (1s) vem va just
ni kom (0,5s) joo me int vem vem kom ut vem va de som bytte plats
(0,5s) te vaihoitte (1s) nä ni ska dit (1s) dom me väst ska dit
[spelare säger på svenska: men ja va just där] joo ja vet du ska
va här nu (4s) jes (2s) te jatkatte samaa (3s) noni (2s) ni e
fyra (0,5s) nej tre (1,5s) miten toi olikes se sun pitäis olla
tuaḷ kö (0,5s) vai täs [spelare säger på svenska: men [annan
spelares namn] sku komma] [spelares namn] e du här (0,5s) vart
gick du (0,5s) joo men ni va fyra just (1,5s) du måst komma hit
me nu bara (0,5s) så att dom e jämna man (0,5s) jämna (1s) joo
(3s) [spelare säger på svenska: ja e här] aaum (1s) de e hej
[spelares namn] går du bort ti sidan för ja kan räknar helt
raddigt e ja (2s) nyt mitkä joukkueet teil on (0,5s) vilka e era
lag (1s) te ootte tos ja [spelares namn] on tos ää ni spelar så
ni kastar (0,5s) mål (0,5s) varje gång före ni får kasta måst ni
göra kyykky (1s) före ni passar eller före ni (0,5s) kastar måst
ni göra en kyykky (2s) [spelare pratar svenska] nä (0,5s) varje
gång före (0,5s) bara den som (0,5s) bara den som passar o man
måst före ma före man kastar i mål så måst man också göra kyykky
(0,5s) te tiesitte tän jo [spelare säger någonting på svenska]
man får int alls (0,5s) passa bara (2s) va sa du [spelare frågar
någonting på svenska] joo o (1s) men man får int stå där som
målvalt (2s) lähtee hep

1.20:37-1.20:51

[spelare pratar finska] paremmal kädel onks kaikil on (2,5s) de
helt bra håll (4s) ja kääntyy heti

1.21:04-1.21:05

hyvä

1.21:16-1.24:11

här e de lika viktigt att den som passar passar ordentligt elikkä
se joka syöttää sen ajoitus on se oikee sen ei tarvi tulla
suoraan käteen (0,5s) et sil toisel pitää liikkuu käsi vähä näin
(0,5s) mut se ei saa yhtäkkii olla kauheen täysillä ja sit se
lähtee ihan ja hei (0,5s) te ootte nyt jotenki de ska vara jämnt
(2,5s) o närmare (0,5s) närmare o jämnt (1s) jes noni (0,5s) nyt
(2s) sök ta fast rikit du behöver int kasta släpp den bara (1s)
du bara släpper den (2s) hyvä (2s) nu har ni bra fart (1s) direkt
(2,5s) bra (1s) nä [spelares namn] koncentrera dig [spelaren
svarar på svenska: ja koncentrerar mig ja kolla ja kollar me ena
öga men de ser ut] (1s) ha tajmingen e rätt för er alla (2s)
[spelare frågar på svenska: ska int du gå ti mitten] joo du får
gå ja behöver int va (2s) ni kan fa en framåt (0,5s) fa en framåt
(1s) ja behöver int göra de här (1s) ootteks tasan nyt jes (6s)
bra (3s) joo de behöver int fara rakt bara tajmingen att de
kommer jämnt (1s) tam tam tam tam tam tam hyvä (0,5s) jes
[spelare säger på svenska: hej de där for väl ganska bra] de va
ganska bra (1s) sen (0,5s) e de ännu [spelares namn] (6s) lissää
palloi (0,5s) tost (5s) näja (1s) vänta vänta vänta vänta (1,5s)
aaaa (1s) fem minuter ja gör de här igenom [spelare säger på
svenska: härregud de tar ju slut] jes (2s) ta fast den bollen
(0,5s) joo eller du försöker alltså (1s) bra (0,5s) o sen sväng
(0,5s) bra (5s) bra (1s) o sen tar ni sån där passlig så att de e
möjligt att bra (1s) just så där (1,5s) jes (0,5s) de va tre
(0,5s) ha alla gjort [spelare svarar på svenska: nä] [en annan
spelare ställer en fråga på svenska] nä (0,5s) försök ta fast den
(0,5s) så att du får de här också sidu (3s) e ni färdiga (2s)
lähtee (0,5s) hep (2s) bra (0,5s) hei nyt ajotus kunnolla te ette
voi heittää samaan aikaan ku kaveri (4s) hyvä bra (3s) jes (0,5s)
hyvä (1s) nu (2s) laittakaa kaikki pallot näihin (7s) noihin

1.24:21-1.30:43

[spelare på svenska: jes va roligt] (2s) de va koordinationsövning för händerna [spelare på svenska: ska dom här lockena sättas på] joo man kan sätta dom på så dom int e runt omkring överallt (1,5s) [spelare på svenska: ska dom ba *otydligt*] joo du kan sätta dom dit ba de va löst en del (0,5s) nåja (1,5s) kaikki tonne punaselle viivalle (11s) punaselle viivalle (1s) tonne (2,5s) sitte neljä jonoo (0,5s) fyra (0,5s) köer jonoo (4s) aa du får göra armmuskel å sånt (0,5s) neljä jonoo fyra köer (7,5s) öö var e dom där (0,5s) nu ska ja visa den där rörelsen dom som ha vari på beeflicksträningen ha gjort den (1s) aa (0,5s) ni ska va lika många i alla köer yhtä monta kolme jonoo (1s) kolmen (0,5s) sit te ootte kolme neljä jonoo mut kuinka monta teit on jonos et te ootte tasan (0,5s) tos on kolme (1s) menkää mee kolmanneks vaan tohon (1s) nåja (0,5s) den första (0,5s) hoppar (0,5s) först gör du så här (1s) sen kastar du dig (0,5s) så här (0,5s) sen hoppar du opp å så springer du för fullt [spelare frågar på svenska: aj ner på marken vai] joo (0,5s) först gör du så här (1s) först gör du så där (1s) å sen hoppar du å så springer du ti följande o börjar (0,5s) göra så där (0,5s) å här blir fyra (0,5s) punkter (0,5s) där (1s) å där (6s) försto ni alla kaikki ymmärs (0,5s) ymmärskö kaikki (0,5s) joo (1s) nä utan ni gör du gör di varje här (2s) ymmärs ni försto (1s) först så här sen ner sen hopp (0,5s) joo (0,5s) ni ha gjort de en gång (0,5s) nonii lähtee (0,5s) ensimmäiset tepastelee (1s) hep (2s) ja sit juoksee ja sit tepasteluu seuraavat alottaa (1,5s) hep (1s) ja hyppy (0,5s) ja täysillä (0,5s) tepasteluu (2s) hep (1,5s) ja hyppy (0,5s) täysillä (2s) hetki vielä hetki vielä hetki vielä hep (3s) o sen e de slū ää de ännu (0,5s) de ni får gå dit (2s) fortsatt fortsatt fortsatt hep (3s) så springer du för fullt hit (0,5s) o sen får ni gå dit (1s) hep (4,5s) o viime eiku tää loppuu tähän (0,5s) eiku sää teet vielä (0,5s) sul on vielä (0,5s) sul on soolo (0,5s) esitys (0,5s) hep (1s) hyppää (0,5s) ja täysillä (0,5s) jes jes noni (1s) seuraaval kierroksele (1,5s) när ni kommer ti den där sista (0,5s) så gör ni så här sen när ja ropar hep så springer ni för fullt ti väggen (2s) [spelare

frågar på svenska: men vi behöver int gå ner] nä ni behöver int
fa ner di där sista o där springer ni för fullt ti väggen bara
(0,5s) e ni beredda (2s) lähtee hep (2s) (*vissling*) (2s) ylös
hyppy täysillä (3s) hep (8s) hep (7s) hep (2s) ni sku ännu ner
(6s) tepastelee tepastelee ja jalat *otydligt* hep (4s) sit
jäätte tepastelee (1s) kunno1 kunno1 kunno1 kunno1 kun hep (5s)
jaksaa jaksaa jaksaa jaksaa jaks (1s) hep (5s) ja vielä tepastelu
(1s) hep (0,5s) ei tarvi (0,5s) saat juosta (2s) ja *otydligt* me
keritään vielä kolmas kerta (2s) [spelares namn] sä saat tehdä
soolona tai sit sä teet sen viimeisen ryhmän kans viidentenä
(0,5s) sekin käy (0,5s) ihan miten sä haluat (1,5s) ihan piän
huili (1,5s) ja silloin ku te huomaatte et teit väsyttää ni sit
varsinkin alatte tekee kunno1 töitä jaloilla (1,5s) joo [spelares
namn] va bra (1s) du får poäng (4s) nåja då startar vi de här e
sista omgången (1,5s) vill du ha musik igen (2s) lähtee hep (4s)
hep (7s) hep (8s) hep (9s) hep (3s) ännu sista (5s) å spurt (4s)
nu (4s) snabbare snabbare jep (4s) jaksaa jaksaa jaksaa jaksaa
jaksaa jaksaa (2s) hep (2s) sä saat aina lisäpisteit (2s) hyvä
(0,5s) valmis (5s) ni får ta me sänhänä på vägen

Svenska ord: 900

Finska ord: 534

Odefinierbara ord: 68

Bilaga 5, stödfrågor till tränarintervjuerna (2 sidor)

BAKGRUND

- Hur länge har du varit handbollstränare? Och hur länge för just de här flickorna?
- Vad har du för yrke? (Koppling/paralleller till tränarrollen?) På vilket språk?
- Vad är din relation till svenska språket i ett längre perspektiv?
- Vad är din relation till finska språket i ett längre perspektiv?
- Vilket eller vilka språk talar du hemma? Med vem? (partner, barn?)
- Vilket eller vilka språk tycker du att du kan bäst?

HANDBOLLEN

- Skulle du kunna berätta lite om vad som är avsikten med den här verksamheten?
- Finns det några specifika språkliga målsättningar (att lära ut språk)? Vilka? Hur ska det göras? Har du studerat/satt dig in i ämnet (genom till exempel handböcker eller andra källor)?
- Är ÅIFK medveten om denna språkliga praktik som ni använder? Hur förhåller sig ÅIFK till detta? (Har ÅIFK uppmuntrat till detta?)
- Vad har du för strategi i din kommunikation med hela laget samtidigt?
- Vad har du för strategi i din kommunikation med enskilda spelare? Hur väljer du språk? Hur väljer du språk när du talar till tvåspråkiga spelare?
- Tror du att alla spelare förstår vad du säger på träningarna? Vad gör du om någon inte förstår? Hur funkar det här, får alla all information?

- Hur skulle du karakterisera/beskriva det här laget med tanke på språk?

SPELARNAS INTERVJUER

- Vad tror du spelarna tycker om det här med svenska och finska på träningarna?
- Tror du spelarna förstår vad du säger?
- Vad gör spelarna om de inte förstår?
- Påverkar språket vem spelarna hänger ihop med?

FÖRÄLDRARNAS FRÅGEFORMULÄR

- Vilken bild tror du att föräldrarna har av verksamheten språklig sett?
- Vad tror du att de tycker om det?

AVSLUTNINGSVIS

- Har ni fått feedback för verksamheten? Hurudan i så fall?
- Är det något mer du vill säga?
- Mina undersökningar tyder på att spelarna i huvudsak är nöjda med de språkliga praktiker ni tillämpar. Många har dessutom sagt att deras språkkunskaper har blivit bättre. Spelarna har uppfattningen att instruktionerna ofta kommer på båda språken. Vilka tankar väcker det här?

Bilaga 6, stödfrågor till spelarintervjuerna (1 sida)

BAKGRUND

- Vilket eller vilka språk talar du hemma? Med vem? (föräldrar, syskon)
- På vilket språk går du i skola?
- Vilket eller vilka språk tycker du att du kan bäst?

HANDBOLLEN

- När började du spela handboll i det här laget? Varför? Hur kom du till just detta lag? (lite beroende på om svensk- eller finskspråkig)
(- Varför har du valt detta lag, där det talas svenska/finska/båda?)
- Vilket eller vilka språk talar du själv på träningarna? När? Med vem? Varför? Hur väljer du?
- Förstår du allt som tränaren säger? Vad gör du om du inte förstår? Vad gör du om någon annan inte förstår? Hur funkar det, hur får alla all information?
- Vad tycker du om att svenska och finska blandas på träningarna? Hur funkar det för dig? Vad tycker du om/vad är ditt förhållande till det andra språket?
- Hur mycket umgås du med dina lagkamrater utanför träningstiden? På vilket eller vilka språk umgås ni?
- Tycker du att träningarna påverkat dina språkkunskaper på något sätt? Hur?
- Har du andra fritidsaktiviteter? På vilket eller vilka språk fungerar de?

Bilaga 7, svenskspråkigt frågeformulär till föräldrarna (2 sidor)

FRÅGEFORMULÄR TILL FÖRÄLDRAR

Som jag meddelat tidigare denna vinter pågår det inom svenskämnet vid Åbo Akademi forskning om språkbruk inom tvåspråkig fritidsverksamhet. Forskningen sker under ledning av professor Saara Haapamäki, och som en del av detta projekt kommer jag att skriva min avhandling pro gradu om språkbruket i Åbo IFK:s handbollslag för flickor.

För att komplettera det hittills insamlade materialet skickar jag ut detta frågeformulär till barnens föräldrar. I själva undersökningen kommer alla personer (både barn, tränare och familjemedlemmar) att vara anonyma, men jag hoppas ni kan skriva ut barnets namn i detta formulär så att jag kan koppla ihop svaren med rätt person.

När ni har svarat på frågorna nedan kan ni skicka formuläret till mig som bilaga i ett e-postmeddelande senast fredagen den 17 februari 2017.

Med vänliga hälsningar,

Mikael Piippo, magisterstuderande vid Svenska språket vid Åbo Akademi

tel.

e-post:

Barnet

Namn:

Födelseår:

Skolspråk (kryssa i rätt alternativ):

Svenska (), Finska (), Svenska och finska (språkbad) (), Annat, vad? ()

Förälder 1

Utbildning och yrke:

Modersmål (ett eller flera):

Språk (ett eller flera) som man talar med barnet:

Förälder 2

Utbildning och yrke:

Modersmål (ett eller flera):

Språk (ett eller flera) som man talar med barnet:

Vilket eller vilka språk talar barnet med sina syskon?

Vilket eller vilka språk talar barnet med sina vänner?

Vilket eller vilka språk talar barnet med sina släktingar?

Svara fritt på följande frågor

Varför valde ni eller ert barn detta handbollslag?

Har språket/språken haft någon betydelse för valet av handbollslag?

Vad har ni för uppfattningar och åsikter om språkbruket i detta handbollslag?

Bilaga 8, finskspråkigt frågeformulär till föräldrarna (2 sidor)

KYSELYLOMAKE VANHEMMILLE

Kuten olen ilmoittanut aiemmin talvella, on Åbo Akademin ruotsin kielen oppiaineessa meneillään professori Saara Haapamäen johtama tutkimus vapaa-aikatoiminnan kaksikielisyydestä. Tulen osana tätä tutkimusta kirjoittamaan pro gradu -työni Åbo IFK:n tyttöjen käsipallojoukkueen kaksikielisyydestä.

Täydentääkseni tähän mennessä keräämääni aineistoa lähetän tämän kyselylomakkeen lasten vanhemmille. Tutkimuksessa kaikki henkilöt (lapset, valmentajat ja perheenjäsenet) tulevat esiintymään nimettöminä, mutta toivon, että voisitte kirjoittaa lapsen nimen tähän lomakkeeseen, jotta voin yhdistää vastaukset oikeaan henkilöön.

Kun olette vastanneet alla oleviin kysymyksiin, voitte lähettää valmiin lomakkeen minulle sähköpostiviestin liitteenä viimeistään perjantaina 17. helmikuuta 2017.

Ystävällisin terveisin,

Mikael Piippo, Åbo Akademin ruotsin kielen oppiaineen maisteriopiskelija
puh.

sähköposti:

Lapsi

Nimi:

Syntymävuosi:

Koulukieli (rastittakaa oikea vaihtoehto):

Ruotsi (), Suomi (), Ruotsi ja suomi (kielikylpy) (), Muu, mikä? ()

Vanhempi 1

Koulutus ja ammatti:

Äidinkieli (yksi tai useampi):

Kieli (yksi tai useampi), jota puhuu lapsen kanssa:

Vanhempi 2

Koulutus ja ammatti:

Äidinkieli (yksi tai useampi):

Kieli (yksi tai useampi), jota puhuu lapsen kanssa:

Mitä kieltä tai kieliä lapsi puhuu sisarustensa kanssa?

Mitä kieltä tai kieliä lapsi puhuu ystäviensä kanssa?

Mitä kieltä tai kieliä lapsi puhuu sukulaistensa kanssa?

Vastatkaa vapaamuotoisesti seuraaviin kysymyksiin

Miksi te tai lapsenne valitsitte tämän käsipallojoukkueen?

Onko kielellä/kielillä ollut mitään merkitystä käsipallojoukkueen valinnan suhteen?

Millaisia käsityksiä ja mielipiteitä teillä on kielenkäytöstä tässä käsipallojoukkueessa?